

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ

ಬಿ.ಎ ಮೊದಲನೆಯ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ (2020-21)

ಪರಿವಿಡಿ

ಮೊದಲ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಬಿ.ಎ. ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ

I ಒಲುಮೆ:

೧. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ

೨. ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ?

೩. ನಿನ್ನೊಲುಮೆ

೪. ಆತ್ಮ ಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ನೀನುಂಟು! (ಓದು ಪಠ್ಯ)

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

ಮೂಲ: ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ

ಅನು: ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ಡಾ. ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್

ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಆಲೂರು

II ಪರಿಸರ:

೧. ಸಾಲದ ಮಗು

೨. ಹಾವಾಡಿಗರ ಹುಡುಗ

೩. ಪಣಂಬೂರು ಬಂದರು

೪. ಕೆನ್ನಾಯಿ (ಓದು ಪಠ್ಯ)

ಕುವೆಂಪು

ಸು.ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿ

ಡಾ. ಎಚ್. ನಾಗವೇಣಿ

ಕೃಪಾಕರ-ಸೇನಾನಿ

III ದೇವರು:

೧. ದೇವರು: ಮಹತ್ವಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು

೨. ದೇವರು: ೧. ಗಂಟೆ (ಜಿನ್ ಕತೆ)

೨. ಅನ್ವೇಷಣೆ

೩. ವಚನ

೪. ತ್ರಿಪದಿ

೩. ದೇವರುಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ

೪. ದೈವ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರತಾನ (ಓದು ಪಠ್ಯ)

ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್

ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಅಲ್ಲಮ

ಜನಪದ

ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮದ್ ಕುಂಞ

ಜನಪದ

IV ಅಂತರಂಗ:

೧. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ: ಸತ್ವಯುತ ಜೀವಸೆಲೆ

ಮೂಲ: ಸಿಂಧಿಯಾ ಸ್ಟೀಫನ್

- ಅನು: ಬಿ. ಶ್ರೀಪಾದ್ ಭಟ್
೨. ಗಾಂಧಿವಾದಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ: ದಣಿವರಿಯದ ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ
ಡಾ. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್
೩. ಮಾಗಡಮ್ಮ ಉಘೇ ಉಘೇ
ಲಲಿತಾ ಸಿದ್ಧಬಸವಯ್ಯ
೪. ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ಸಂಗ್ರಹ (ಓದು ಪಠ್ಯ)
ವೆಂಕಟೇಶ ಮಾಚಕನೂರ

I. ಒಲುಮೆ

ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿರ್ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೀತಿ' ಮುಖ್ಯವಾದ ಜೀವ ಸೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಣಯ, ಒಲುಮೆ, ಒಲವು, ಅಕ್ಕರೆ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮಕಾರ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಸಮಾನಾರ್ಥಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಭಿನ್ನವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹದಿಹರೆಯದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವಿನ ದೈಹಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಇಂತಹ ಅಮೂರ್ತವಾದ ಪ್ರೇಮವೇ ಪರಸ್ಪರನ್ನು ಪ್ರಣಯ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಮವು ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ದೈಹಿಕ ಕಾಮವನ್ನು ಮೀರಿದ ಪ್ರೇಮವು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಮೀರಾಬಾಯಿಯಂತಹ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ತೀವ್ರವಾದ ಕಾಮನೆಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ.

ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುವ ಲಾಲನೆ-ಪಾಲನೆಯ ಹಿಂದೆ ಅಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಭಾವವು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ತೀವ್ರವಾದ ಮಮಕಾರವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗಣ ಮುದ್ದು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬರಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನೆಲೆಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳ ಜೀವ ಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಯಿಂದಲೂ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಲುಮೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಠ್ಯಗಳು ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದರ ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೧. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

೧

ಈ ಸಲದ ರಜದಲ್ಲಿ ನಾನು ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ನಾನೂ ಅವನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ತೋಟದ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತೆವು. ಅದು ಬಹು ಸೊಗಸಾದ ಸ್ಥಳ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಗದ್ದೆಯ ಬೈಲು. ಅದರ ಬಲಗಡೆಗೆ ಒಂದು ಮಾವಿನ ತೋಪು. ಎಡಗಡೆಗೆ ಊರ ಹೊಲಗಳು. ಕೆರೆಯ ನೀರು ಗದ್ದೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ನಾವು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಹೊಲಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸುರು ಚೌಕ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ದನಕರುಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಮೊದಲೇ ಊರಕಡೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಸುತ್ತ ಯಾರೂ ಜನರಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹರಿದುಬರುತ್ತ ಹೊಲ ಗದ್ದೆ ತೋಪು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದರದರ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಗಾಳಿ ತಣ್ಣಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯ ಶಾಂತಿ ಕೈಗೆ ನಿಲುಕಬಹುದೆಂಬಂತೆ ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನದ ಸುಖವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ರಾಮಸ್ವಾಮಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಳ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದೆನು.

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ “ಹೌದು, ಇದು ನನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾದ ಸ್ಥಳ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮರವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದರು. ನಾನು ಇದರಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಲ್ಲನ್ನು ನೆಡಿಸಿದೆ” ಎಂದನು. ನಾನು “ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಬಲ್ಲವರು ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ಆ ತೋಪನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮರವನ್ನೂ ಮಧ್ಯೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನೂ ನೆಡಿಸಿ ಪಂಚವಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾರೆ” ಎಂದೆನು.

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ “ಅದೂ ನಿಜ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರ ನಾಯಿಂದನ ಮಗ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಗೋರಿಯಿದೆ. ಮಧ್ಯದ ಆ ಬೇವಿನ ಮರ ಅವನ ಗೋರಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಅವನು ತೀರಿಹೋಗುವಾಗ್ಯೆ ತನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೂಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಆ ಹೊಲ ಅವರ ತಂದೆಯದು. ಮಗನ ಇಷ್ಟ ನಡೆಸೋಣ ಎಂತ ತಂದೆ ಅವನ ಶವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಸಿ ಈ ಮರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆಡಿಸಿದ. ಅದು ಒಂದು ಪ್ರೇಮದ ಕಥೆ” ಎಂದನು.

ನಾನು “ಪ್ರೇಮದ ಕಥೆಯೇ? ನನಗೆ ಹೇಳಬಾರದೆ” ಎಂದೆನು. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಆ ಕತೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.

೨

ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ನನಗಿಂತ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರುಷ ದೊಡ್ಡವನು. ನಾನು ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ್ಯೆ ಅವನು ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಓದುಬರಹ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎಂತ ಅವರಪ್ಪ ನರಸಪ್ಪನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಸೆ. ಹುಡುಗ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟು ದಿನ ಹೋದ. ಆದರೆ ಎರಡನೇ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ. ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಗೆ ಓದಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಹಡಪವನ್ನು ತಗಲಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ಕಸಬು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. ಕೈ ಬೇರೆ ಬಹಳ ನಯವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೇಷ್ಟರುಗಳು ಆ ಮೊದಲು ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನರಸನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗ ತೋರಿದರೆ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಗ ಹೇಗಾದರೂ ಜೀವನ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಂದೆ ಅವನನ್ನು ಅವನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

೫

ಹೀಗಿರುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಒಂದು ದೊಂಬರ ಗುಂಪು ಬಂದಿತು. ನಮ್ಮೂರ ರಾಮೇಗೌಡ ಕೈತುಂಬ ಕೊಡುವ ಧಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ದೊಂಬರ ಯಜಮಾನ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೆ ಎಂತ ಹೇಳಿದ. ಊರಿನ ಜನಕ್ಕೇನು, ಕೊಡುವವನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇರಲಾಗಿ ತಾವು ತಮಾಷೆ ನೋಡುವುದೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಸಂತೋಷ. ನಾವು ಹುಡುಗರು. ನಮಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೇ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದುಬಂದಂತೆ ಉತ್ಸಾಹ. ಅಂತು ದೊಂಬರು ಬಂದದ್ದೊಂದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬದಂತಾಯಿತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಆಟ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ವರ ಬಂದಿತು. ಆ ದಿನ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಡೆಪಟಿ ಕಮೀಷನರು ಬಂದರೆ ಆಗುವ ಮರ್ಯಾದೆ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ದೊಂಬರ ಆಟ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಆಯಿತು. ಆ ದಿನ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿತು.

ಆಟ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ದೊಂಬರ ಹುಡುಗರು ಸಾಲು ಪರಟಿಹಾಕುವ ಮೊದಲು ಯಜಮಾನ ಸಣ್ಣ ಗಡೆಯ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರ ಸುತ್ತಿದ್ದರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ಚೆನ್ನವೇ. ಊರ ದೊಡ್ಡವರಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದದ್ದು ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿ ಚಕ್ರ ಸುತ್ತಿದ ರೀತಿ. ನಾನು ಈಚೆಗೆ ಇಂಥ ಗಡೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅವು ನನಗೆ ಆಗ ಕಂಡಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಗಡೆಯೊಂದರಿಂದ ಬಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯರು ಬದುಕಲಾರರು. ದೊಂಬರ ಹೆಣ್ಣು ಆ ದಿನ ಗಡೆಯನ್ನೇರಿದಾಗ ನನಗಂತೂ ಎಲ್ಲೋ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಳೆಂಬಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಮೈಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಉಟ್ಟು ಬಿಗಿಯಾದ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನಡುವಿಗೆ ಬಲವಾದ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹುಡುಗಿ ಗಡೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಏರಬೇಕಾದರೆ ತೆಂಗಿನ ಮರವನ್ನೇರುವ ಅಳಿಲಂತೆ ಕಂಡಳು. ಸರನೆ ಏರಿ ಗಡೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅದರ ಮೊನೆಗೆ ನಡುವನ್ನು ಇರಿಸಿ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸಾಮು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸಾಮು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಿದಳು. ಗಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನೊತ್ತಿ ಸುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ, ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಅದು ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯಿಂದ ಓಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಳು. ಮೊದಲು ಕೈಕಾಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಓಟದ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಅವಳು ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರ ಓಡುವಂತೆ ಕಂಡಳು. ನೋಡುವ ಜನ ಮೊದಮೊದಲು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಆಹಾ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಎಲಾ ಅವಳ ಕೈಯಾಡುವುದು ನೋಡೋ, ಏನಯ್ಯಾ ಕೈಬಿಟ್ಟಳು, ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಈ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು; ಏನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಭೀತಿಯಿಂದ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು; ಒಳಗೊಳಗೆ ಸದ್ಯ ಇವಳು ಇಳಿದುಬಂದರೆ ಸಾಕು ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಅವಳ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಸಣ್ಣ ಡೋಲು ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳ ತಂದೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತು ದೊಡ್ಡ ಒಂದು ಡೋಲು ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳ ತಾಯಿ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಗಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಚಕ್ರದ ಸುತ್ತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸುತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಊರಿನ ಗೌಡ ದೊಂಬರ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸಾಮು ಸಾಕು ಬಿಡು ಎಂದನು. ಅವನು ಇನ್ನೇನು ಸ್ವಾಮಿ ಅದೂ ಆಯಿತು ಎಂದನು. ಹುಡುಗಿ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸರನೆ ಎದ್ದು ಗಡೆಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಗಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಗುಂಪಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಹಗ್ಗ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಜಾರಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಂದಳು; ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ನಾನು ಆಗ ಇನ್ನೂ ಎಳೆಯವನು. ಆದರೆ ನನಗೂ ಅವಳ ಆ ದಟ್ಟಿಯ ವೇಷವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ವಯಸ್ಸಾದವರ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದೇನು? ನಮ್ಮ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗರಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರವರ ಮಾತು ಆಮೇಲೆ ಮೂರು ದಿನ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು; ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಂತರು ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ರಸಿಕರಾದ ಜನ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಉಳಿದ ಜನರ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದರೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅಂತು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಗುಬುಗುಂಪು ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ದೊಂಬರು ಅಂದೂ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಗೌಡನಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಕ್ಕದ ಊರಿಗೆ ಹೋದರು. ಹುಡುಗರಷ್ಟಕ್ಕೆ ದೊಂಬರ ಬರವು ಹೋಗು ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಊರಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ತಂಟೆ ಉಳಿಯಿತು.

ದೊಂಬರು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ದಿನ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಸಹಿತ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋದನು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆಂದನು. ಆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪಕ್ಕದೂರಿನಿಂದ ಬಂದವರು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಅವನು ದೊಂಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಯಾರೋ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನು ಅರ್ಧ ನಗುತ್ತಾ ತಾನು ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಆ ಮಾತು ಊರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಳೆದ್ದಿತು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಜನಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ತಾಯಿ ಮುನಿಯಮ್ಮ ಗಂಡನನ್ನು ಕೂಗಿ, ಮಗನನ್ನು ಕರೆತರಬಾರದೆ, ಎಂದಳು. ಅವನು ಒಡನೆ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ, ಹೆತ್ತ ಮಗ ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಅಗತ್ಯ ಬೇಡವೇ, ಎಂದಳು. ಅವನು ಆಗಲೂ ಕದಲದೇ ಇರಲು, ಮಗ ಎಂಥಾ ಪೋಲೀ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದೀಯಲ್ಲಾ ಇದೇನೋ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದ ನಡತೆ, ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವರುಷ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಮಾತು ಬಂದಿತ್ತು. ತಾಯಿ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬೇಡವೆಂದಿದ್ದಳು. ನರಸ ಈಗ ಆ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದು, ಹೈದನಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಆಯಿತು ಸೋಸೇನ ತರೋಣ ಅಂದರೆ ಯಜಮಾನಿಪಟ್ಟ ಹೋಗುತ್ತೆ ಎಂತ ಬೇಡ ಅಂದೆಯಲ್ಲಾ ಈಗ ಅನುಭವಿಸು ಯಜಮಾನಿತನವನ್ನ, ಎಂದನು. ಅವಳು, ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನತನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿತನ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಕು, ಹುಡುಗ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗೀನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾನು ಹೋಗಿ ಕರತಾ, ಎಂದಳು. “ಅಲೇ ಅಲೇ ಯಜಮಾನಿಗಿತ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯಾ ಬಿಡತ್ತ. ನೀನೇನು ಮಗನ್ನ ದೊಂಬರಿಗೆ ಹೆತ್ತಾ ಅವನು ದೊಂಬರ ಹುಡುಗೀನ ಮದುವೆಯಾಗೋಕೇ. ಆ ಕೈನೆ ಎಲ್ಲೋ ಒಸಿ ನಕ್ಕಾಳೆ. ಇವ ಹಂಗೇ ನಿಂತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಾಕ ಎಷ್ಟು ಕೂಗಾಟ? ಎರಡು ದಿನ ನೋಡುತಾನೆ ಬರುತಾನೆ” ಎಂದು ತಂದೆ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ಮುನಿಯಮ್ಮ ಗೌಡನಲ್ಲಿ ಪಿರಾದು ಮಾಡಿದಳು.

ಗೌಡನೂ ಊರ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡವರೂ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಬೇಕಾದರೆ ಮುನಿಯಮ್ಮನ ಕೂಗಾಟ ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು. ನರಸ ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಗೌಡ ಈ ಮಾತನ್ನು ಬಿಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಹೆಸರು ಕೆಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಯೋಚನೆ. ತನ್ನ ಊರಿನ ನಾಯಿಂದನ ಮಗನನ್ನು ಯಾರೋ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು ಎಂದರೆ, ಬೇಟೆಗಾರನ ನಾಯನ್ನು ನರಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಹಾಗೆ. ಗೌಡನ ಗೌಡಿಕೆಯ ಮಾರ್ಯಾದೆಗೆ ಕಡಮೆ. ಅವನು ತೋಟಿ ಮರಿಯನನ್ನು ಕರೆದು “ಲಾ ಮರಿಗ್ಯಾ, ಹೋಗಿ ಆ ವೆಂಕಟಶಾಮೀನಾ ಆ ದೊಂಬರ ಯಜಮಾನನ್ನ ಕರೆತಾರೋ” ಎಂತ ಹೇಳಿದನು. ಗೌಡ ಮಗನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಉಳಿಸಿಕೊಡುತಾನೆ ಎಂತ ಮುನಿಯಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯನ್ನು ಕರೆದುತರುವುದಕ್ಕೆ ಮರಿಗಾ ಹೋಗಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಆಗ ನರಸ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಿದ್ದ. ಮುನಿಯಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು, ಏನೋ ಶಾಮಿಗಾ ನಿನ್ನೆ ಮನೆಗೇ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನರಸ ಅವನನ್ನು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ, ಏನೋ ಕೆಲಸ ಇತ್ತು ಪಕ್ಕದ ಊರಾಗೆ ಇದ್ದ. ಅದಕ್ಕೇನು ಅಷ್ಟು ಯಿಶಾರಣೆ ಎಂದ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತ. ಅವನ ತಾಯಿಗೆ ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕು ವಿಷಯ ಫೈಸಲು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂತ ಆತುರೆ; ಆದರೆ ಗಂಡ ಪ್ರಾಯಶಃ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂತ ಸಂದೇಹ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಎಲ್ಲೋ ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ ಬಡಿಸಿದಳು. ಅರ್ಧ ಊಟ ಆಗಿರಬೇಕಾದರೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ತಂದೆಯನ್ನು “ಅಪ್ಪಾಜಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದೆ” ಎಂದ.

“ಏನಪ್ಪಾ ಅದು?”

“ನಾನು ಮೊನ್ನೆ ರಾಯರ ಮಗನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರು, ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ನಿನ್ನ ಕೈ ಬಹಳ ನಯವಾಗಿದೆ, ಇಷ್ಟು ನಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು, ಎಂದರು. ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂತ ಮಾಡಿದೇನೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ.”

ಮುನಿಯಮ್ಮ “ಎನೋ ಶಾಮಿಗ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ್ನ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆಯ್ತು ಅಲ್ಲೇ? ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳೋದು ಕೇಳೋದು ಏನೂ ಬೇಡ” ಎಂದಳು.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿ “ನಿನ್ನ ಕೇಳದೀರ ಹೋಗುತ್ತೀನ ಅಮ್ಮ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಇದೀರಾ ಎಂತಲೇ ಈಗ ಹೇಳಿದ್ದು” ಎಂದ.

ತಂದೆ: “ಹೋಗುವಂತೆ.”

ವೆಂಕಟಶಾಮಿ: “ನಾಳೆ ನಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಹೋಗೋಣ ಅಂತಿದೀನಿ.”

ತಂದೆ: “ನೋಡೋಣಂತೆ. ಶಾನುಭೋಗರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು; ಗೌಡರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋ ಮಾತು; ಧಣಿಗಳು ಒಪ್ಪಬೇಕೋ ಇಲ್ಲೋ.”

ಮುನಿಯಮ್ಮ: “ಶಾನುಭೋಗರೂ ಗೌಡರೂ ಹೋಗಬಹುದು ಅಂದರೆ ಮಗನ್ನ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸತೀ ಏನು? ಇರೋ ಒಬ್ಬ ಮಗನ್ನ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ನಾನೂ ನೀನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸರಸಗಳಾಡುತಾ ಇರೋಣ” ಎಂದಳು.

ತಂದೆ: “ಏನೆ ಇದು ಮನೆ ಯಜಮಾನತಿ ಬಹಳ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚತಾ ಇದೀಯಾ. ಮಗ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಅಂತಲೋ. ಶಾನೆ ಮಾತ ಆಡಬೇಡ. ಮುಚ್ಚಿರಲಿ ಬಾಯಿ” ಎಂದ. ಮುನಿಯಮ್ಮ ಗೊಣಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ತಂದೆಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೂ ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಗೂ ಏನೋ ಸಂಬಂಧ ಇದೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಮಗನು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ದಿನ ಓಡಿಯಾಡಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಜನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಮಾತು ಬಂದಾಗ, ತಿಳಿಯದ ಹುಡುಗ, ಎಂದರಾಯ್ತು. ಈಗ ಯಾಕೋ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಸಂದರ್ಭ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಗ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ, ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ನಾಯಿಂದ ಬರೋಣ, ತನ್ನ ಇನಾಮತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆ ಇನಾಮತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೆಳೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇನಾಮು ಹಿಡಿದಿರುವ ಮರ್ಯಾದೆ, ಗ್ರಾಮದ ನೌಕರ ಎನ್ನುವ ಹೆಮ್ಮೆ, ಇದೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡದು. ಇದಕ್ಕೇನು ಗತಿ. ಮಗ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾತನ್ನು ಏನಾದರೂ ಎತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬಾರದೋ, ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಈಗ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯಾದವನು ಬೆಳೆದ ಮಗನಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ಇಂತ ಮಾತನ್ನೆತ್ತಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋರದೆ ಅವನು ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌಡನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅವನು ಹಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುನಿಯಮ್ಮ “ಎಲಾ ಶಾಮಿಗಾ ಊರ ಜನ ಎಲ್ಲಾ ಏನೇನೋ ಅಂತರಲ್ಲಾ ಅಪ್ಪಾಜಿ. ಇಂಥಾ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಬಹುದೇನೋ” ಎಂದಳು.

“ಏನಂತಾರಮ್ಮ?”

“ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗೀನ ಕಂಡು ಮರುಳಾದ ಅಂತಾರಲ್ಲೋ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತೀಯಂತಲ್ಲ?”

“ಹೌದಮ್ಮ.”

“ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೌದೇನೋ?”

“ಬೌದೋ ಗಿವ್ವೋ ಅವಳ ಬಿಟ್ಟು ನಾನಿರಲಾರೆ ಅಮ್ಮ.”

“ಹೀಗನ್ನೋರುಂಟೇನೋ, ಹೆತ್ತೋರು ಸಾಕಿದೋರ ಮರ್ಯಾದಿ ಬೇಡವಾ, ಜಾತಿಯೋರು ಏನೆಂದಾರು ಅಂತ ಭಯ ಬೇಡವಾ?”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಣಮ್ಮ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀನಿ ಅಂದದ್ದು.”

“ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಅವಳೂ ಬರುತ್ತಾಳೇನೋ.”

“ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಂತೂ ಅವಳು ನನಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡೋ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡ್ತೀನಿ.”

“ಅಪ್ಪನ್ನ ಅಮ್ಮನ್ನ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು?”

“ಯಾಕೆ ಮರೀತೀನಮ್ಮ, ದುಡ್ಡು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೀನಿ.”

“ಅಂದರೆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗೀನ ನನ್ನ ಸೊಸೆ ಅನ್ನಬೇಕೇನೋ ನಾನು?”

“ಅಮ್ಮ ಅದು ಬಂಗಾರದಂತ ಹುಡುಗೀಮ್ಮ.”

“ಹೌದಪ್ಪಾ ಹೌದು. ಅವಳು ನಿನಗೆ ಬಂಗಾರ, ನೋಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಂಗಾರ, ಅವರಪ್ಪನಿಗೆ ಬಂಗಾರ” ಮುನಿಯಮ್ಮ ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಳು.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತು ಇಷ್ಟು ಮಾತನ್ನಾಡಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ಈ ಚರ್ಚೆಗೆ ಕೊನೆ ಕಾಣದೆ ಎದ್ದು ಬೀದಿಗೆ ನಡೆದನು. ಮುನಿಯಮ್ಮ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಅವನು ದೊಂಬರು ಇಳಿದಿದ್ದ ಊರಿನ ಕಡೆ ಹೋದದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ತಂದೆ ಗೌಡನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಗೌಡನ ಸಂಗಡ ದೊಂಬರ ಯಜಮಾನ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

“ಹೌದು ಮಾಸೋಮಿ, ಊರ ಗೌಡಗೋಳು ನೀವು ಯಿಶಾರಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸದೀರ ಇದ್ದರೆ ನಮ್ಮಂತವರ ಗತಿಯೇನು. ನಾವು ಕಾಗೆ ತಿಂಬೋರು. ಇವರು ಕೋಳಿ ತಿಂಬೋರು. ಈ ಹೈದ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಬೇಡೋದುಂಟೆ. ಇವ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗೀನ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಹೆಂಗಾಗೋದು? ನಾನು ಮುದುಕನಾದೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡರು ಗಡೆ ಹತ್ತೋಹಂಗಿಲ್ಲ. ಹೈಕಳು ಇನ್ನಾ ಸಣ್ಣೋರು. ಗಡೇ ಮುರಿದು ಒಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಅದರಾಗೆ ನಾವು ಏನು ಆಡೋದು?”

ಗೌಡ “ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ ಅಂದರಾಗದೇನೋ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ವೇಳೆಗೆ ನರಸ ಬರಲು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು “ನಿನ್ನ ಮಗನ ಮಾತೋ” ಎಂದನು. ನರಸ ಬಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತನು. ದೊಂಬರವನು “ಹೇಳಿ ಆಯಿತು ಮಾಸೋಮಿ, ಅವಳಿಗೂನೂ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮನ್ನ ಬಿಡೋ ಇಷ್ಟ ಅಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಾಯಸ್ಥನ್ನ ಕಂಡರೆ ಮನಸ್ಸು ಕದಲತದೆ ಅಂತ ಕಾಣತದೆ. ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತವಳೆ. ಹಂಗೂ ಹಿಂಗೂ ಮಾಡಿ ಇವನ್ನ ನಮ್ಮ ಮನೆ ತಾವಲಿಂದ ಅಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ನೈದಾರು ದಿನ ನಾವೇನೂ ಗಡೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡೋಣ. ದೊಡ್ಡ ಧಣಿಗಳು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬದುಕೋನ ಅಂತ ಬಂದಿವಿ. ಈಗ ಹಿಂಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ” ಎಂದನು.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ತಂದೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ. ಹಾಗಾದರೆ ಭಯವಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡ. ಗೌಡನಿಗೆ “ನಾನು ಇದೇ ಮಾತೇ ಹೇಳೋಣ ಅಂತ ಬಂದೆ. ಇವರೂ ಬೇಡ ಎಂತ ನಾವೂ ಬೇಡ ಎಂತ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಇನ್ನೇನು? ನಾಲ್ಕು ಜನ ದೊಡ್ಡವರು ಛೇಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಯ್ತು” ಎಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡಿದ ಮೇಲೆ ದೊಂಬರು ನಮ್ಮೂರಿಂದ ದೂರದ

ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಇವರು ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾವಲು ಹಾಕುವುದೆಂದೂ ಏರ್ಪಾಡಾಯಿತು. ಅವರವರು ಅವರವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ದೊಂಬರು ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗೇನೋ ಹೋದರು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋದರೆ ತಾನೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದಷ್ಟು ದೂರ ಆದೀತು? ಅಲ್ಲದೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ಬಹಳ ದೂರವೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಈ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿ ಆಚೆ ಹೋದರೆ ಬಹಳ ದೂರ ಎಂತ ಲೆಕ್ಕ. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೇಕು ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಇಂಥಾ ಹತ್ತು ದೂರವನ್ನು ಅಳೆಯಬಹುದು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡತಾಲೇ ಇದ್ದಳು. ತಂದೆ ಕೂಡ ಮುಖ ಕೊಟ್ಟು ಮಾತನಾಡದೆ ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಭಾನುವಾರ ಭಾನುವಾರ ನಾವು ಹುಡುಗರು ಈ ಕೆರೆ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಇದರಾಚೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಕಾರೆಹಣ್ಣು ಮಿರುಪೇ ಹಣ್ಣು ಬುಡುವೆಕಾಯಿ ಏನು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೆವು. ಒಂದು ಭಾನುವಾರ ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯೂ ಆ ಹುಡುಗಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಕೈಲಿ ಒಂದು ಬಿಲ್ಲು ಇತ್ತು. ಅವನು ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಗಾಗಿ ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗರು ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿ ಇರುವುದನ್ನೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು. ಆ ಹುಡುಗಿ ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಮರೆಸಿಕೊಂಡಳು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಏನೂ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆಗ ನನ್ನ ಜೊತೆಯವರ ಆ ನಗು ಏಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ “ನೋಡಿದ್ಯಾ, ಹುಡುಗೀನ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ನಾಯಿಂದ ಕಾಗೆ ಹೊಡೆಯೋಕೆ ಹೊರಟಿದಾನೆ” ಎಂದ ಮಾತು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿತು. ಈಗಲೂ ಈ ಕಡೆ, ದೊಂಬರ ಜೊತೆಗೆ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿ ನಾಯಿಂದ ನಾಯಿ ತಿಂದ, ಎಂತ ಒಂದು ಗಾದೆ ಇದೆ.

ಆ ದಿನವೋ ಆ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೋ ನಮ್ಮೂರ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಮರಿಯಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದನಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ನಿಂತಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಭೂತ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನೇನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಖಾತರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು, ಯಾರದು, ಎಂದ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ, ನಾನು ಮರಿಯಣ್ಣ, ಎಂದ. “ಏನೋ ಈಸೂತ್ತನಾಗ ಇಲ್ಲಿ.” “ನಮ್ಮ ಪಡೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿತ್ತು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ.” “ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಏನೋ? ಸರಿ ಬಿಡು” ಎಂದು ಮರಿಯಣ್ಣ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ತಿರುಗಿನೋಡಿ “ಪಡೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಹಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಮರಿಯಪ್ಪನ ಹಾಸ್ಯದ ಮಾತಿಗೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮರಿಯಪ್ಪ ಪಡೆ ಎಂದದ್ದು ಹುಡುಗನ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು.

ಇದಾದ ಕೆಲವು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿರುವಾಗ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಅವರ ತಾಯಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಇನ್ನೊಂದುಸಲ ತಟ್ಟಿದ. ತಂದೆ, ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲೇನೇ ನಾ ತೆಗೀಲಾ, ಎಂದ. ತಾಯಿ, ಈ ಪೋಲಿ ಮುಂಡೇದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲೇನ ತೆಗೆದೀಯ, ಮಲಗಿಕೋ, ಇವನು ಬಂದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯೋಕೆ ಇದೇನು ಇವನ ಸೂಳೆ ಮನೇನ, ಎಂದಳು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ತಾಯಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಬೇಕೆಂದೇ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನೋ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಟುಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ದೊಂಬರ ಯಜಮಾನ ಬಂದು ಗೌಡನಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಯಾರೇನು ಮಾಡುವುದು? ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಐದು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌಡ, ತಾನಿತ್ತಲಾಗಿ ಬರುತ್ತಾ, ತಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯನ್ನು ಅವರ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳಂತೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅವಳ ತಂದೆ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದನು.

ಅವನು ಆ ಜ್ವರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾದ ಹುಡುಗ. ದೊಡ್ಡ ಮುಖ. ಕಪ್ಪು ನಿಜ; ಆದರೆ ಬಹು ಸೊಗಸಾದ ಕಪ್ಪು. ಆ ಮುಖದ ಕಪ್ಪು, ಆ ಮೀಸೆಯ ಕೂದಲಿನ ಕಪ್ಪು, ಆ ಕಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡಿನ ಕಪ್ಪು, ಇವು ಮೂರು ಜಾತಿಯ ಚೆಲುವಾದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಗಳು. ಮುಖ ಕಪ್ಪಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ನಕ್ಕರೆ ಮೋಡ ಮಿಂಚಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಮೈ: ಸುತ್ತಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಡೆದರೆ ಸಗ್ಗಲಾರದೆನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬಂದ ಜ್ವರ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಪಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಈಚೆಗೆ ಇದನ್ನು ವಿಷಮಶೀತ ಜ್ವರ ಎಂದು ಬೇಗನೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗಿನ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಆಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ನಾಲಿಗೆಗೆ ದೋಷ ಬಂತು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಗೊತ್ತು, ವೆಂಕಟಶಾಮಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಔಷಧಿಗಳೇನೇನನ್ನೋ ಕೊಟ್ಟರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಪಥ್ಯ ಆಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಹದಿನೈದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ತೀರಿಹೋದ. ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕನವರಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯ ಚೊತೆಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇತ್ತು. ಮಧ್ಯೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೈ ಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೆ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರೆಕಳುಹಿಸುವುದೂ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಎನ್ನುವುದೂ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗನನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಎಳೆದು ಅವನೊಡನೆ ಪೋಲಿ ತಿರುಗಿದ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಜ್ವರದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ಕೊನೆಗೂ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ತೀರಿಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅಪ್ಪನಿಗೆ, ಅಪ್ಪ ನಾನು ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಮಾಡಿಕೊಡತೀಯಾ, ಎಂದ. ತಂದೆ ಯಾಕೋ ಏನಾಗ್ತದೆ ಎಂದ. ಮಗ “ಏನೂ ಆಗೋಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆಟ ಮುಗಿಯಿತು. ನನಗೆ ನಮ್ಮ ಹೊಲ್ಲ ಪಕ್ಕದ ಹುಲ್ಲು ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದ. ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದವರು ಯಾರೋ “ಏನು ಮಾತು? ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂತ ಆಡ್ತಾ ಇದ್ದೀ ಏನೋ?” ಎಂತ ಕೇಳಿದರು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ “ನಿನ್ನ ಚೆನ್ನ ಗಿನ್ನ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು. ಹೇಳ್ವೀರ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೂತುಬಿಡ್ತಾರೆ” ಎಂದ. ಅವರು ಹೋಗೋನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೂತರೆ ಏನು, ಎಂದರು. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ “ನಾನು ಶಾನೆ ಮಾತ್ನಾಡಲಾರೆ. ಮಾತು ಕೊಟ್ಟೇಯಾಪ್ಪಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ತಂದೆ, ‘ಆಗಲಿ ಅಣ್ಣ’ ಎಂದ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು “ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಿ” ಅಂದ. ಸುಮಾರು ಅದೇ ಅವನ ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಎಂತ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ.

ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ತೀರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಶವವನ್ನು ಅವನ ಇಷ್ಟದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಹೂತರು. ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಈ ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸಿದರು. ನಾನು ಸಣ್ಣವನಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರೋದಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರುತಾನೆ ಇದ್ದೆ

ಸ್ನೇಹಿತನು ಹೇಳಿದ ಕತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ನಾನು ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿ ಏನಾಯಿತು ಎಂದೆ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು ಎಂದ. ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು ಅಂತ ತೋರಲಿಲ್ಲವೇನಯ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. “ಈಗಾಗಿದ್ದರೆ ತೋರಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಅಥವಾ ನನಗೆ ತೋರದೆ ಇದ್ದರೂ ನೀನು ಕತೆ ಬರೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ, ನಿನಗೋಸ್ಕರ ವಿಚಾರಿಸಬಹುದಿತ್ತು; ಆಗ ನಮಗದೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಸಾದ ಗೌಡ ಬಂದು ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು, ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ಕೂತುಕೊಂಡೆ, ಎಂತ ಕೇಳಿದನು. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ “ಇವರು ನಮ್ಮ ನ್ಯಾಸ್ತಗಾರ್ರು. ಇವರಿಗೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ಕತೆ ಹೇಳಿದೆ” ಎಂದ. ಗೌಡ “ಓ ಹೇಳಿದ್ರೋ ಅಂಗಾಡ್ರೆ? ನೋಡಿರ, ನಮ್ಮೂರ ನಾಯಿಂದ ನಮ್ಮೂರಿನ ಕಂಬಳಾನ ಬೇರೆಯವರು ದುಡಿಯೋ ಹಂಗೆ ಮಾಡಿಹೋದ” ಎಂದನು. ನಾನು “ಪಾಪ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಏನು ಸುಖಪಡಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ? ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಹೋದ. ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಏನು” ಎಂದೆ. ಗೌಡ “ಅದೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಗಳೂರು ಮಾತು ಸ್ವಾಮಿ. ಹಳ್ಳಿ ಜನ ಹಂಗನ್ನೋಕಾಗ್ತದೆಯೇ ನಮ್ಮೂರಿನ ಮಿರಾಸಿಗೆ ಬೇರೆ ಊರಿನೋರು ಹಚ್ಚಡ ಹರೋ ಹಂಗಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ನಾಯಿಂದನಾದ್ರೆ ಯಾಕೋ ಎನ್ನಬಹುದು. ಬೇರೆ ಊರೋರ ಮಾತ್ನಾಡೋಕಿಲ್ಲ” ಅಂದ. ನನಗೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಕತೆ, ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಔದಾಸಿನ್ಯ, ಗೌಡನ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರೇಮ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುರಳಿ ಸುತ್ತಿದುವು. ಮೂವರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದೆವು.

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಕತೆಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ನಾನು ಕಾಣೆ. ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಓಡಿಯಾಟವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಿ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಭಾವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದೆಯೋ ನಾನರಿಯೆ. ಅದು ಬೇಸರ ಆಗಿರಲಾರದೆಂದು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಆಶೆಯಿಂದ ಕೋರಿದ್ದೇನೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವ ತಲೆದೋರಿದರೂ ನಾಯಿಂದನ ಆ ಹುಡುಗನೂ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ, ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಆ ಕೆರೆಯ ಬಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾರೆಯ ಗಿಡದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಹೊಲದ ಬಳಿಯ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೀವು ಊಹಿಸುವುದಾದರೆ, ಹುಡುಗನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದು ಅವನ ಸಾವಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಣಯ ಮುಗಿಯಿತೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನೆಯುವಿರಾದರೆ, ಅವನಿಗಾಗಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ಹುಡುಗಿಗಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕರಗುವುದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

೨. ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ?

ಮೂಲ: ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ

ಅನು: ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ಡಾ. ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್

ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದು ಕಲೆಯಾದರೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿರಬೇಕು. 'ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಕಲೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸುಖಕರವಾದ ಸಂವೇದನೆ. ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಆಕಸ್ಮಿಕ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಆಗ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರೀತಿಯು ಕಲೆಯೆಂಬ ತತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜನರು ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ. ಸುಖಮಯವಾದ ಅಥವಾ ದುಃಖಮಯವಾದ ಪ್ರೇಮಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೂರಾರು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹಾಡುಗಳು ಅವರ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಕಿವಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆನ್ನುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಧೋರಣೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇಂತಹ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ಮುಕ್ಕಾಲುಮೂರುಪಾಲು ಜನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು, ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ತಾವು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಗಮನ ಹರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಾವು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೇವೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಯಾರೂ ಏನೇನೂ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಅವರ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಾವು 'ಸಂಪಾದಿಸುವುದು' ಹೇಗೆ? ಅವರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಲು ತಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಅವರ ತಲೆ ತುಂಬ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು, ಎಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಜನರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವರು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ, ತಮ್ಮಿಂದಾದಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು, ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕರೂ, ಪ್ರೀತಿಯೋಗ್ಯರೂ ಆಗುತ್ತೇವೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಉಪಾಯಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದವು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ಕೊಡುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದು, ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಸುತ್ತಲಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಅತಿಯಾಗಿ ಹೋಗದೆ ಸುವರ್ಣಮಧ್ಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಹಿಂದೆ ಬಂದರೆ ಒದೆಯದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಹಾಯದ ಹೌದಪ್ಪಗಳಾಗಿರುವುದು - ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ 'ತಂತ್ರಗಳು'. ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೂ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸಿನ ಶಿಖರವನ್ನು

‘ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ’ ತಲುಪಲು ಹೂಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣ.

ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಒಂದು ‘ವಸ್ತು’ವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಾಗಿರದೆ, ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ‘ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ’ವೊಂದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಜನರು, ‘ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ, ಆದರೆ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ’ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧೋರಣೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಬೇರೂರಿರುವ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ’ಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಮಹತ್ವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಕ್ಟೋರಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರೀತಿ ಮೊದಲು, ಮದುವೆ ಆಮೇಲೆ’ ಎನ್ನುವ ತತ್ವವು ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯು ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ, ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗದವರೋ, ಮದುವೆಯ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳೋ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಮಾನದಂಡಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಆರಿಸಲಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ನಡುವೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಂದ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆದ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದೆ. ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪ್ರೀತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸುಂದರ ಮುಂಜಾನೆ ತಮ್ಮೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಈ ಮಧುರತಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವು, ಕ್ರಮೇಣ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ಈ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ವಿನಿಮಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋಧರ್ಮ ನಮ್ಮ ಸಮಗ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಳಹದಿ. (ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ನಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ನಮಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಜಾಯಮಾನ) ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಗಳ ಹಿಂದೆ ರಂಗುರಂಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿರುವ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಆನಂದತುಂದಿಲನಾಗುವುದೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ. ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಇದ್ದರೆ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೋ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮಜಾ ಉಡಾಯಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅವನ ಜೀವನ ವೇದಾಂತ. ಇಂತಹ ಜನರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾರಾಟಕ್ಕಿಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಂತೆಯೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ, ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮೀನು ಅಥವಾ ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದ ಬಹುಮಾನ. ಶ್ರೀಮಂತನಾದ, ಆಕರ್ಷಕ ಯುವಕನನ್ನು ಗಂಡನಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಕಾಂತೆಯರ ಕನಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ‘ಆಕರ್ಷಕ’ ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಎಂದಾಗ, ಆಕರ್ಷಕ ಎನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಂಚ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಆ ಕಾಲದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಜನಪ್ರಿಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳ ಮೊತ್ತವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಆಕರ್ಷಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಾರೀರಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಫ್ಯಾಷನ್ ಅನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

೧೯೨೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಸೇರುವ, ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವ, 'ಅಳುಬುರುಕಿ'ಯಲ್ಲದ ಗಂಡುಬೀರಿ ಹೆಣ್ಣು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಶಿಖರವಾಗಿದ್ದಳು. ಆಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಒಡತನ ಮೀಸೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಶೀಲಳಾದ, ಮನೆಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮುದ್ದು ಮೊದ್ದು ಹೆಣ್ಣು ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡಸಿನ ವಿಚಾರವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲನಾದ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಒರಟು ಗಂಡುಗಲಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವನು ಸಮಾಜದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ 'ಜಾಣ'ನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಗತಿಯ ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಎಟುಕದಿರುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಬೀಳುವ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. (ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನಾದ ಕುಚೇಲ ಅರಮನೆಯ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೂಡ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು) ನಾವು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಹೀಗೆ: 'ನಾನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಸಿಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ, ಜನಮೆಚ್ಚುವ ಗುಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಳಾಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಆಕರ್ಷಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಇರುವ ಬರುವ ಬಂಡವಾಳವೇ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಎಂದರೆ ನನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಣಗಣಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು 'ಸುಂದರ' ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗುವುದೆಂದರೆ ವಿನಿಮಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಡುಕಿದಾಗ, ಸಿಗಬಹುದಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಸ್ತು ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ, ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಖಾಲಿ ನಿವೇಶನಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ, ಅವನು ಮುಂದೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಡಾಕ್ಟರ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಫೇಲಾಗಿರುವ ಗಂಡು, ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎಂದ ಹಾಗೆ) ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿರುವ, ಹಣಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆಯೇ ಯಶಸ್ಸಿನ ಏಕೈಕ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾನವೀಯ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೋಷಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ:

ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಉದಯವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಅನುಭವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಉಜ್ವಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಕ್ಷಣಿಕ. ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುವ, ಉಳಿಯುವ ವಿಧಾನವು ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಬಗೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು.

ಪರಸ್ಪರ ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು - ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ - ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಭಯ, ಆತಂಕ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ದ್ವೇಷಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿ, ಒಂದಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಹಿಂದೆಂದೂ ಅರಿಯದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು, ಏಕತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೆ, ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಗಳಂತೆ ಬೆರೆತುಹೋದರೆ, ಅದು ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ, ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಜೀವಮಾನಪರ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಮೃತಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ, ಏಕಾಕಿತನದ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಂತೂ ಈ ಒಲವು ಇಂದ್ರಜಾಲವಾಗಿ, ಪವಾಡವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಆನಂದಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪವಾಡಸದೃಶ

ಏಕತಾನುಭವವು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಿಲನಗಳ ಸಹಚರಿಯಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿಯೇ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದರ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರೀತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕ್ಷಣಿಕ. ಈ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಸಹಯೋಗ ತನ್ನ ಹೊಸತನವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯ ಅರುಣಕಿರಣಜಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾದ ಮಣ್ಣು ಕಣಕಣವೆಲ್ಲ, ಕತ್ತಲು ಕವಿದಂತೆ ನಿರಾಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ, ಒಲವಿನ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗಿದ್ದ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಆನಂತರ ಅಂತರಂಗದ ದ್ವೇಷಗಳು, ನಿರಾಶೆಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಏಕತಾನತೆಗಳು, ಅಳಿದುಳಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. (ನಗೀನವಿಲು ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ)

ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಅದರ ಭವಿಷ್ಯ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ನಾವು ಈ ಮೊದಲ 'ಮೋಹ'ದ (infatuation) ಹುಚ್ಚುಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದ ಗಂಡುಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಅದುವರೆಗಿನ ಭಯಂಕರ ಏಕಾಕಿತನದಿಂದ ದೊರೆತ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೇ, ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದೆ.

ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಹಳ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪುರಾವೆಗಳೂ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಉತ್ಸಾಹ, ಆಸೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಭರವಸೆಗಳು ಬೇರಾವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಷ್ಟು ವಿಪುಲವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಯಂಕರ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಜನರು ತಮ್ಮ ವೈಫಲ್ಯದ ಕಾರಣಗಳ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರಾಶರಾಗದಿರಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡೋಣವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯು ಏಕೆ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರೀತಿಯ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ 'ಪ್ರೀತಿಯು ಒಂದು ಕಲೆ' ಎಂಬ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬಾಳುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ, ಒಲಿಯುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ. ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೆ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರರಚನೆ, ಮರಗೆಲಸ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಬೇರಾವುದೇ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಆ ಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ಆ ಕಲೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಗುರಿಯಾದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ನಾನು ಮಾನವ ಶರೀರದ ರಚನೆಯನ್ನು, ಸಮಸ್ತ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಾನು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲೆಯ ಪಾರಂಗತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ನಾನು ನನ್ನ ತಾತ್ವಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಹಳೆಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ತಪ್ಪುಗಳಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನಗಳು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿ ಕಲಾಕೌಶಲವೊಂದೆ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು,

ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಅಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಲೆಯತೊಡಗಬೇಕು. ಈ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಕಲೆಯನ್ನು ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಸಾಕ್ಷಿ. ಕಲೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಆ ಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕೂಲಂಕಷ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ ಅವಶ್ಯಕ.

೨. ನಿನ್ನೊಲುಮೆ

ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ನಿನ್ನೊಲುಮೆಯಿಂದಲೇ ಬಾಳು ಬೆಳಕಾಗಿರಲು

ಚಂದ್ರಮುಖಿ ನೀನೆನಲು ತಪ್ಪೇನೆ?

ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯವೇ ದಾರಿನೆರಳಾಗಿರಲು

ನಿತ್ಯಸುಖಿ ನೀನೆನಲು ಒಪ್ಪೇನೆ?

ನಿನ್ನ ನಗೆಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪರಿಮಳದ ಪಾತ್ರೆಯಲಿ

ಚೆಲ್ಲಿಸೂಸುವ ಅಮೃತ ನೀನೇನೆ!

ನನ್ನ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲ ಕೈಗೊಳುವ ಯಾತ್ರೆಯಲಿ

ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಧನ್ಯತೆಯು ನೀನೇನೆ!

ನಿನ್ನ ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ, ನಗೆಯಿಂದ, ನುಡಿಯಿಂದ

ಎತ್ತರದ ಮನೆ ನನ್ನ ಬದುಕೇನೆ!

ಚಂದ್ರನಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಚೆಲುವಿನೊಳಗುಡಿಯಿಂದ

ಗಂಗೆ ಬಂದಳು ಇದ್ದ ಕಡೆಗೇನೆ!

೪. ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ನೀನುಂಟು!

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಆಲೂರು

ಲಾರಾ ಎಂಬ ಸುಂದರಿಯನ್ನ ಕೇವಲ ಒಮ್ಮೆ
ನೋಡಿದ ಕವಿ ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್
೨೫ ವರ್ಷ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಬರೆದ ಪ್ರೇಮ ಕವನಗಳು
ಯುರೋಪಿನ ಹುಡುಗರನ್ನ
ಆರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ
ಹುಡುಗಿಯರ ಲಂಗಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿದವು.

- ನೀಲು

ಒಂದು ನೋಟ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಡಿ ಆಕೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವಂತೆ, ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತೆ; ಆಕೆಯನ್ನು ಕನವರಿಸಿ ಕವನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತೆ? ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್ ಲಾರಾಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಕನಸಿ ಕಂಡರಿಸಿದ ಕವನಗಳು ಹೊಸ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಕಾವ್ಯದ ಅಡಿಪಾಯವಾದವು. ಮುಂದೆ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಲಾರಾರ ಪ್ರೇಮ ತೀವ್ರವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುರಾಗದ ಆದರ್ಶವೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾಯ್ತು. ಇದೆಂಥ ಸ್ಪಿರಿಚುಯಲ್ ಲವ್!

ತಮಾಷೆ ಎಂದರೆ ಲಾರಾ ಎನ್ನುವವಳು ಇದ್ದಳೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಅನುಮಾನಗಳಿವೆ. ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್ ಆಕೆಯನ್ನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಕಂಡಿದ್ದನೇ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕನಸಿನ ಕನೈಯೇ ಆಕೆ? ಬಿಯಾಟ್ರಿಸ್‌ಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಡಿವೈನ್ ಕಾಮಿಡಿ ಬರೆದ ಡಾಂಟಿಯನ್ನು ಇವನು ಅನುಕರಿಸಿದನೆ? ಕವಿ ಡಾಂಟಿಯದು ಇಂಥದೇ ಕತೆ. ಒಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಡಾಂಟಿ ಬಿಯಾಟ್ರಿಸ್‌ಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅಂದು ನೋಡಿದ ಆಕೆಯ ರೂಪು ಮತ್ತು ರೂಪು ಆತನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನಿಂತಿತು. ಮುಂದೆ ಡಾಂಟಿ ಆಕೆಯನ್ನ ಎಲ್ಲೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದ, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದರು. ತೀರಾ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೨೪ರ ಹರೆಯದಲ್ಲೆ ಬಿಯಾಟ್ರಿಸ್ ಮೃತಳಾದಳು. ಆದರೆ ಆಕೆ ಡಾಂಟಿಯನ್ನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಡಿದಳು, ಆತನ ಡಿವೈನ್ ಕಾಮಿಡಿಯ ನಾಯಕಿಯಾದಳು.

ಲಾರಾ-ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್‌ರದ್ದೂ ಇದೇ ಕತೆ. ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್‌ನೇ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಆತ ಇಪ್ಪತ್ತರ ಹರೆಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಗುಡ್‌ಫ್ರೈಡೆ ದಿನ ಚರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಾರಾಳನ್ನು ಕಂಡ. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಆಕೆಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. 'ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಕ್ಷಣ ನಾನು ಕವಿಯಾದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್. ಇಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್ ಲಾರಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡವನಂತೆ ಅಥವಾ, ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದವನಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತೇ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹೋದ. ಇವೆರಡನ್ನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಅವನ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಾ ಹೋದವು. ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುರಾಗ. ಪಡೆಯಲಾರದವನ್ನು ಪಡೆವ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ದೇಹದ ನರಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಡುಜ್ಜರದಂತೆ ಆವರಿಸಿದ ದಿವ್ಯ ಅನುರಾಗ ಅಥವಾ ಅನುಭೂತಿ.

---*---

ಸ್ವರ್ಷದ ಹಗು ತೂರೆದದ್ದು, ಕಾಮದ ಕಾವಲ್ಲಿ ಅರಳದ್ದು ಅದೆಂಥ ಪ್ರೇಮ ಎಂದು ನಮಗನ್ನಿಸಬಹುದು. 'our tie is not of flesh and blood but of mind and spirit' ಎಂದ ಹುಡುಗ ಕೂಡಾ ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಹುಡುಗಿಯ ಮೈಯ ಪಾರಿಜಾತ ಗಂಧದಿಂದ ಉನ್ನತನಾಗಿ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಹೂ ಬೆರಳ ಸ್ವರ್ಷ ಬೇಕು ಎಂದು ಯಾಚಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದು, ಆಕೆಯ ಸ್ವರ್ಷ ಸಿಕ್ಕ ತಕ್ಷಣ ಅವಳ ಕೆಂಪು ಕೆನ್ನೆಯನ್ನ ಹಸಿರು ಮಾಡಿ, ಕಿವಿಯನ್ನ ಕೆಂಡದ ಹಾಳೆ ಮಾಡಿ, ಒಪ್ಪವಾಗಿದ್ದ ಸೀರೆಯ ನೆರಿಗೆಗಳನ್ನ ಕಲಕಿ, ಮುದುರಿ ಹಾಳು ಮಾಡಿ, ಮುಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೈಯನ್ನ ಹಿಂಡಿ ಮೇಣದಂತೆ ಕರಗಿಸುವುದು ಸಹಜ ತಾನೆ!

ಆದರೆ ಲಾರಾಳಿಂದ ಇದರ ಗಂಧವನ್ನೇ ಪಡೆಯದ ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್ ಆಕೆಯನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಬರೆದ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಕಾಡಿದವು. ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ಕೊಟ್ಟವು. ಐರೋಪ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ನಿಂತ ಪೆಟ್ರಾರ್ಕ್ ಲಾರಾ ಹೆಸರು 'ಸ್ಪಿರಿಚುಯಲ್ ಲವ್'ನ ಸಂಕೇತವಾಯ್ತು. ದೇಹವನ್ನು ನಚ್ಚದೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳು ಹರೆಯದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಭಾವವನ್ನು (ಹುಡುಗರನ್ನು ಹುಡುಗಿಯರ ಲಂಗಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿದ್ದು) ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ!

ಈ ಸ್ಪಿರಿಚುಯಲ್ ಲವ್‌ನ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಾದರಿಯನ್ನ ನಾವು ಅಕ್ಕಳಲ್ಲಿ, ಮೀರಾಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಾವ್ಯ-ಬದುಕು ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರೇಮಭಾವ ಅದರೆಲ್ಲ ತೀವ್ರತೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿರುವುದನ್ನ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಸಾವಿಲ್ಲದ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ರೂಹಿಲ್ಲದ ಚೆಲುವಂಗಾನೊಲಿದೆ' ಎಂದ ಅಕ್ಕ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯ ಪೂರಾ ಹಂಬಲಿಸಿ ಹಾಡಿದಳು. ಮೀರಾ ಗಿರಿಧರನಿಗಾಗಿ ಕಳವಳಿಸಿ ಭಾವೋತ್ಕಂಠತೆಯಿಂದ ಹಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಇವು ಕೇವಲ ಆತ್ಮವನ್ನ ನಚ್ಚಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲ. ಇವರ ಹೃದಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಐಂದ್ರಿಯಕವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವಂತಿವೆ. ಈ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯೇ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಆತ್ಮ!

ಅದರಲ್ಲೂ ಮೀರಾಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅನುರಾಗದ ಆವೇಗ ಇದೆ, ಪ್ರೇಮದ ಉತ್ಕಂಠತೆ ಇದೆ. 'ಓ ರಮಯ್ಯ ಬಿನ್ ನೀಂದ ನಾ ಆವೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ 'ನೀನಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಎವೆ ಮುಚ್ಚಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಮುಚ್ಚಿದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತುತ್ತಿಲ್ಲ... ನನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಕಿಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿಸಿ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೆ' ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, 'ಅಯ್ಯೋ ಇದೆಂಥ ಪ್ರೇಮ, ನನ್ನ ಹೃದಯ ಹಿಂಡುತ್ತಿದೆ, ಈ ಪ್ರೇಮ ನನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚಳನ್ನಾಗಿಸಿದೆ, ನನ್ನ ನೋವು ಯಾರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎದೆ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ... ನನ್ನಂತೆ ಘಾಸಿ ಗೊಂಡವಳು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಕೆಂಡದಂಥ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡವಳು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ನೋವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾದ ತನ್ನ ಗಿರಿಧರ ಅಲೆಮಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಕೆ ಬಲ್ಲಳು. ಅದಕ್ಕಂದೇ ನೋವಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: 'ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಮಾತು ಮುರಿಯಲು ಹೂ ಕಿತ್ತೆಸೆಯುವಷ್ಟೇ ಸಮಯ ಸಾಕು! ನೀನಿಲ್ಲದೆ, ನಿನ್ನನು ಕಾಣದೆ ನಾನು ಶರದೃತುವಿನ ಎಲೆಯಂತೆ ಹಳದಿಗಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೇನೆ...'

ಶೃತಿಗೊಂಡ ವೀಣೆಯಂತಿರುವ ಮೀರಾಳನ್ನ ಎಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಗಿರಿಧರನಿಗಾಗಿ ಹಾಡು ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. 'ನೋಡಿ ತಣಿಯೆನು ನಿಚ್ಚಲುಚಿತವ ಮಾಡಿ ದಣಿಯೆನು' ಎಂಬ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಅವಳದ್ದು. ನನ್ನ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದು, ನಿನಗಾಗಿ ಈ ಮೀರಾ ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಅವಳ ದೇಹದ ನರನಾಡಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಝೇಂಕರಿಸುವ ಬಗೆ ನೋಡಬೇಕು ಈ ಸ್ಪಿರಿಚುಯಲ್ ಲವ್ ಎಂಥ ಹಂತ ತಲುಪುತ್ತದೆ: 'ನನ್ನ ಗಿರಿಧರ ಎಂಥ ತುಂಟ! ನನ್ನ ಉಡುಪನ್ನೆಲ್ಲ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಿದ, ಹಣೆಬಟ್ಟು ಜಾರಿ ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ? ಮೂಗುತಿ ಕಳಚಿ ರವಿಕೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಝುಮಕಿ ತಾನಾಗೇ ಕಳಚಿಹೋಗಿದೆ... ಈ ತುಂಟನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಗಂಟೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸಡಿಲವಾದವು. ಕಾಲುಂಗುರ ಎಲ್ಲೋ ಮಾರು ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಏನಾಯಿತೆಂಬುದರ ಪರಿವೆಯೇ ನನಗಿಲ್ಲ... ಅಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಭು ನನಗೆ ಪ್ರೇಮಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನ ಕಲಿಸಿದ.'

ಇದು ಬರೀ ಕನಸೇ!

ಮೀರಾಳ ಮತ್ತೊಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅವಳ ಏಕಾಕಿತನದ ಅಳಲು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೂ ಪಡೆಯಲಾಗದೇ ಹೋದದ್ದರ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ:

*only this shame'ess life goes on
come bring spring to my heart*

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲೂ ಅಥವಾ ಅವಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಪ್ರೇಮದ ಭಾವ ಹಾಗೂ ವಿರಹದ ತೀವ್ರತೆ ತುಂಬಿದೆ. ಅಕ್ಕ, ಮೀರಾರ ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿರಹ ಕಾವ್ಯ ಅಂದರೆ ಭಗ್ವತೆಯ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕವನಗಳನ್ನು, ಕಾವ್ಯವಾದ ಗದ್ಯವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅವು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ದಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ದುಃಖದ, ಯಾತನೆಯ ಧ್ವನಿಯಾದ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ವಿರಹ ಕಾವ್ಯವೂ ದೆವ್ವಗತ್ತಲಿನಿಂದ ಹೊರಬರಲು, ಕರುಳಿರಿಯುವ ಏಕಾಕಿತನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಲು, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ವಾಂಛೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಬರೆದಂತಿರುತ್ತದೆ. (ಯೇಟ್ಸ್, ಬೋದಿಲೇರ್ ಕೂಡ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ!) ಆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಕಾವು ವಿಚಿತ್ರ ತೀವ್ರತೆ ಇರುತ್ತದೆ: ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವ ನಾನೊಂದ ಕನಸು ಕಂಡೆ...

ಅಕ್ಕಳ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ: 'ಉಟ್ಟಂತ ಉಡಿಗತೊಡಿಗೆಯನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದುಕೊಳಬಹುದಲ್ಲದೆ ಮುಚ್ಚಿ ಮುಸುಕಿದ ನಿರ್ವಾಣವ ಸೆಳೆದುಕೊಳಬಹುದೆ?' ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಬೆಳಗನ್ನು ಉಟ್ಟವಳು ಅವಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ 'ಕಾಮನ ಗೆಲಿದನು ಬಸವ, ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ' ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕ ಕಡೆಗೆ ಅತಿಕಾಮಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು 'ಎರಡರಿಯದೆ ಕೂಡಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ! ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ,

**ಕಾಡುತ್ತ, ಕಾಡುತ್ತ
ಕಂಗಳ ಮುಚ್ಚಿದೆ ನೋಡವ್ವ!
ಕೇಳುತ್ತ, ಕೇಳುತ್ತ,
ಮೈಮರೆದೊರಗಿದೆ ನೋಡವ್ವ!
ಹಾಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತ್ತು ಕೇಳವ್ವ!
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ದೇವನು
ಕೂಡುವ ಕೂಟವ ನಾನೇನಂದರಿಯದೆ
ಮರೆದೆ ಕಾಣವ್ವ!**

ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ 'ಎಲ್ಲರ ಗಂಡನ ಶೃಂಗಾರದ ಪರಿಯಲ್ಲ, ಎನ್ನ ನಲ್ಲನ ಶೃಂಗಾರದ ಪರಿ ಬೇರೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅಕ್ಕಳ ದೇಹ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಇಡಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಲ್ಲದೆ ಅವಳಿಗೆ ಬದುಕೇ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಆತ್ಮ ಸಂಗಾತಿಯೂ ಹೌದು, ದೇಹ ಸಂಗಾತಿಯೂ ಹೌದು! ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಅವಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆ ಐಂದ್ರಿಯಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ವಿಜೃಂಭಿಸಿದರೂ ಆಕೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥಾಯಿ ವಿಷಾದ ಒಡಲ ಕಳವಳಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಡು ಹೊಕ್ಕ ಕಥೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಸಂಗತಿ. ಆ ಮಾತು ಇರಲಿ. ಆತ್ಮವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ ಹೊರಟ ಅಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಮೀರಾರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವ ಐಂದ್ರಿಯಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲೆ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರೇಮ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಆತ್ಮ ಮೊಳೆಯುವ ದಿವ್ಯ ಅನುರಾಗದ ಅಭೀಪ್ಸೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

----*----

ಇಂದ್ರಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹುಡುಗಿ, ದೇಹವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಸುಖಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಕ್ರೇಜಿ ಜೇನ್‌ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕವಿ ಯೇಟ್ಸ್ ಜೇನ್ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದೇಹದ ಮೂಲಕವೇ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಟವಳು. ಈಕೆ ಕಾಮಕಾರಂಜಿ 'ದೇಹದ ಸಂಭೋಗ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ, ಹೃದಯದ ತೃಪ್ತಿಯ ಘನತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಪಡೆದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ ಈಗ ಸತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರೇಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ, ಸೆಡವು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಈ ಪ್ರೇಮದೇವತೆ ತನ್ನ ಮಂದಿರವನ್ನು ಮಲಮೂತ್ರಗಳ ಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಬಿಂಕವನ್ನು ಬಿಡದೆ ನಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ....' ಇದು ಜೇನ್‌ಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ!

ಮತ್ತೊಂದು ತಮಾಷೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಯೇಟ್ಸ್ ಕವನದ ನಾಯಕಿ ನಾನು ಯಾರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸುಖ ಪಡೆದೆ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: 'ನಾನು ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ಹುಡುಗನಿಂದ ಬರೀ ನೋವು ಪಡೆದೆ; ಕೇವಲ ದೇಹ ಕೊಟ್ಟ ಹುಡುಗನಿಂದ ಸುಖದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪಡೆದೆ! 'ಇಂಥ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವಳ ಎದೆ ಹೊಕ್ಕು ಹಲವಾರು ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಯೇಟ್ಸ್ ಕಡೆಗೆ ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳಿಗೆ 'ನಿನ್ನ ಜೀವನದ ಸಂಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

How many loved your moments of glad grace
And loved your beauty with love false or true
But one man loved the pilgrim soul in you
And loved the sorrows of your changing face.

ಅವಳ ಬೆಡಗು ಕೆನ್ನೆ, ಹೊಳೆವ ತುಟಿ, ನುಡಿಯುವ ಕಣ್ಣು, ಜೊಂಪೆ ಕೂದಲು, ಮುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯುವ ದೇಹ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಕವನದ ನಾಯಕ ಯಾಕೆ ಅವಳ ಪವಿತ್ರ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಅಥವಾ ಆ 'pilgrim soul'ನಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಇತ್ತೆ! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಂತೆಯ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಸುಖದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟನೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದನೆ?

ಕ್ರೇಜಿ ಜೇನ್ ಯೇಟ್ಸ್‌ನ ಸಂಚಾರಿ ಭಾವದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಆದರೆ ಬೋದಿಲೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಆತನ ಇಡೀ ಬದುಕು-ಕಾವ್ಯವೇ ಕಾಮದ ನಾಕನರಕದ ವಿಜೃಂಭಣೆ. 'ದಮ್ಮಡಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾಮುಕ ಮುದಿಮುಂಡೆಯ ಒಣಕಲು ಮೊಲೆ ಕಚ್ಚುವಂತೆ, ಬತ್ತಿದ ಕಿತ್ತಲೆ ಹೀರುವಂತೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊನೆಯ ತೊಟ್ಟಿನವರೆಗೆ ಹೀರುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಸುಖದ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ನರನಾಡಿಯ ಕಂಪನದಿಂದ ದೇಹದ ಸಿಡಿತದಿಂದ ಚಿಮ್ಮುವ ಕಾಮದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಬೋದಿಲೇರ್ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವೆ ಎನ್ನುವವನು. ಇಂಥವನು ಕೂಡಾ ಆತ್ಮದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

---*---

ಇದು ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ! ದೇಹದ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ಹೋದ ಅದೇ ಅಂತಿಮ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ, ಕಾಮದ 'ಕೊಚ್ಚೆ'ಯಲ್ಲಿ ರಾಡಿಯಾದ ಬೋದಿಲೇರ್ ಆತ್ಮದ ಮಾತು ಹೇಳುವುದು; ಆತ್ಮವನ್ನು ಪ್ರೇಮ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ದಿವ್ಯ ಅನುರಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ 'ಶುಭ್ರಹೊಳೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತಿರುವ ಮೀರಾ 'ನನ್ನ ಗಿರಿಧರ ನನ್ನನು ಮುಟ್ಟಿದಾಕ್ಷಣ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಗಂಟೆಲ್ಲ ತಾನಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕ 'ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಒಂದಿರುಳಗಲಿದರೆ ತೆಕ್ಕೆ ಸಡಿಲಿಸಿದ ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯಂತಾದೆನವ್ವ' ಅನ್ನುತ್ತಾ ದೇಹದ ಸ್ವಂದನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅಚ್ಚರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತವಾದ, ಪ್ರೇಮ, ಅರ್ಪಣೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಕಡೆಗೂ ಹೇಳುವುದು ಈ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನೇ? ಈ ವೈರುಧ್ಯವೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಇರಬೇಕು?

ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹೂ ಚಿಮ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರೀತಿ
ನಮ್ಮದಾಗಲಿ!

II. ಪರಿಸರ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪರಿಸರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು, ಸಸ್ಯ, ಕೀಟ, ಪ್ರಾಣಿ, ಮನುಷ್ಯನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಗೋಚರ ಹಾಗೂ ಅಗೋಚರ ಸಂಗತಿಗಳು ಕೂಡ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಈ ಪರಿಸರದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವು ನಿರಂತರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನ ಕೈವಾಡವಷ್ಟೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದಾಹ ಹಾಗೂ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಪರಿಸರ ವಿನಾಶವು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಮಾನವ ಕೇಂದ್ರಿತ' ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರೋ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ, ರಸ್ತೆ ಅಗಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲಾಗಿದೆ; ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಲಾಗಿದೆ; ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ; ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನವೇ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿದೆ; ನದಿಗಳ ನೀರು ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿದೆ; ನಾವು ಸೇವಿಸುವ ಗಾಳಿಯು ಮಲಿನವಾಗಿದೆ; ಮಾನವ ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪರಿಸರವು ಅಪಾಯದ ಅಂಚನ್ನು ತಲುಪಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಕಾವ್ಯ, ಕತೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ-ಇವುಗಳ ರಚನೆಯ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೂ 'ಪರಿಸರ' ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪರಿಸರವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಪರಿಸರವೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಪರಿಸರದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಠ್ಯಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪಠ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೧. ಸಾಲದ ಮಗು

ಕುವೆಂಪು

“ಸುಬ್ಬಾ! ಸುಬ್ಬಾ! ಸುಬ್ಬಾ!”

ಮಳೆಗಾಲ. ಕಾರಿರುಳು. ಕತ್ತಲು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಮಸಿಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಿಹೋದಂತಿತ್ತು. ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಜಡಿಮಳೆ ಜೋ ಎಂದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿರುಸಾದ ಗಾಳಿ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಭರದಿಂದ ಬೀಸುವುದು; ಒಮ್ಮೆ ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಾಡುತುಂಬಿದ ಮಲೆಗಳು ಆ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪು ರೇಖೆ ಕೂಡ ಕಾಣದಂತೆ ನಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವು. ಬಿರುಸಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಅರಣ್ಯವೆಲ್ಲ ಹೋ ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಗಾಳಿ ಮೃದುವಾದಾಗ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಡಕೆ ಬಾಳೆಯ ತೋಟದ ಮೇಲೆಯೂ ಮನೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಿದ ಹೆಂಚುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ತೋರಹನಿಗಳು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಚಟ್‌ಪಟ್, ಟಣ್ ಟಣ್, ಪಟ್ ಚಟ್, ಬರ್ ಸರ್ ಎಂದು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಷಣ್ಣವಾಗಿ ರವ ಮಾಡುವುವು. ಆ ಮಳೆಗಾಳಿಗಳ ಚಿಟಿಮಿಟಿಯ ನಡುವೆ ಸಾವಿರಾರು ಕಪ್ಪೆಗಳು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ವಟಗುಟ್ಟುತ್ತ ತಲೆ ಚಿಟ್ಟುಹಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ನಿಶಾಚರ ವನ್ಯಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮರದ ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕೀರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮನೆಯ ಬಳಿ ಇದ್ದ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಗರಿಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಚಿರಮರ್ಘರ ನಾದಗೈದು ಸದ್ದಿಗೆ ಸದ್ದನ್ನು ಪೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಕವಿದು ಕುರುಡುಗತ್ತಲೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಇರುಳಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಯಲೋಸುಗ ಹಗಲು ಇಣುಕಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚು ಮುಗಿಲುಗಳ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವಿನ ನಾಲಗೆಯಂತೆ ಚುರುಚುರುಗುಟ್ಟಿ ಹೊಳೆದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತು ನಾದಮಯ, ತಿಮಿರಮಯ, ವರ್ಷಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ನೀರ್ಗುಲುವೆಗಳೂ ತೊರೆಗಳೂ ಕೆರಳಿದ ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಭೋರ್ಗರೆದು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಗುಡುಗು ದಿಗಂತದಿಂದ ದಿಗಂತದವರೆಗೆ ಉರುಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಳೆ, ಆ ಗಾಳಿ, ಆ ನಿರಂತರ ನಾದ, ಆ ಕಾರ್ಗಾಲದ ಚಳಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ಸಾರಿ ಗಾಳಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬೀಸಿತು; ಮಳೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬಿತ್ತು; ಮಿಂಚು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಮಿಂಚಿತು; ಕೂಡಲೆ ಭಯಂಕರ ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಸಿಡಿಲೆರಗಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಗಾಜಿನ ಬುರುಡೆಯಂತೆ ಪಟಪಟನೆ ಪುಡಿಯಾಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಸಿಡಿಲೆರಗಿತು. ಗೌಡರಿಗೆ ಧಿಗಿಲ್ಲೆಂದು ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

“ಸುಬ್ಬಾ! ಸುಬ್ಬಾ! ಏ ಸುಬ್ಬಾ!” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದರು.

ಸುಬ್ಬನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೆಳಜಗುಲಿಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದ ಎರಡು ಮೂರು ಚಿಂದಿ ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕವನಾದ ಅವನು ಆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರೊಡನೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ದಣಿದಿದ್ದನು. ಅನಾಥರಿಗೆ ಪರಮಜನನಿಯಾದ ನಿದ್ರಾದೇವಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಆ ಪರದೇಶಿ ಬಾಲಕನು ಮರವಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದನು.

ಗೌಡರಿಗೆ ರೇಗಿತು. ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಕೂಗಿದರು. ಆ ಮಳೆಯ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಧ್ವನಿ ಅವರಿಗೇ ಕೇಳಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ರೇಗಿದರು. ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಒಂದು ಬೆತ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲುಜಗಲಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದರು.

ಗೌಡರು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರು, ಶ್ರೀಮಂತರು. ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಒಡೆಯರು. ಕಠೋರ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಅವರಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತರ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಮೂರು ಮದುವೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಡ್ಡಿಯಮೇಲೆ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಭೀತಿ. ಗೌಡರು ಆ ಭೀತಿಯನ್ನು ತಮಗೆ ತೋರಿಸುವ ಗೌರವವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದಿನವೂ ಬ್ರಾಂದಿ ಕುಡಿಯದೆ ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಾಮದ ಪಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಿತ್ಯವೂ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಬ್ರಾಂದಿ ಕುಡಿಯುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಶೀಸೆಯಿಂದ ಗ್ಲಾಸಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾ, ಹೊರಗಿನವರು ತಾನು ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ಶೀಸೆಯ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆಯುವ ಸದ್ದೂ ಬ್ರಾಂದಿ ಹೊಯ್ಯುವ ಸದ್ದೂ ಕೇಳಿಸಬಾರದೆಂದೂ, “ಹರಿ ನಾರಾಯಣ ಹರಿ ನಾರಾಯಣ ಹರಿ ನಾರಾಯಣ ಎನು ಮನವೆ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರಾಗದಿಂದ ಹೇಳುವರು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ “ಹರಿನಾರಾಯಣ” ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಬ್ಬ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ. ಅವನ ತಂದೆ ರಂಗನು ಗೌಡರ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದನು. ಸುಬ್ಬನ ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೆ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದಳು. ರಂಗನು ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೆಣ್ಣಿನವರು ಕೇಳಿದರು. ಬಡ ರಂಗನು ಒಡೆಯರಾದ ಗೌಡರ ಹತ್ತಿರ ಸಾಲ ಕೇಳಿದನು. ಗೌಡರು ಆಗಾಗಲೆ ರಂಗನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇನ್ನು ಒಂದು ಕಾಸನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ಹೀಗಾಗಿ ರಂಗನ ಮದುವೆ ನಿಂತಿತು. ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ರಂಗನಿಗೆ ರೇಷ್ಮೆ ಖಾಯಿಲೆ ಬಂದು ತೀರಿಹೋದನು. ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಮಗ ಸುಬ್ಬನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಗಸರು ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರೆ ಹೊರುವಂತೆ ಆ ಬಾಲಕನ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೇರತೊಡಗಿದರು. ಸುಬ್ಬನ ಕೈಲಿ ಆಗಲಿ ಆಗದೆ ಹೋಗಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕಿತ್ತು. ಗೌಡರೂ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿ ಎಂದು ಆಗಾಗ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಬ್ಬನು ದಿನದಿನವೂ ಕೃಶನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಜ್ವರ ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಂಡರೆ ಗೌಡರು ಎರಡು ಗುದ್ದು ಹೇರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹುಡುಗನು ಜ್ವರದ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುತ್ತಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ದೊಡ್ಡವರಾದ ಇತರ ಆಳುಗಳು ಸುಬ್ಬನ ಮೇಲಣ ಕನಿಕರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ ತಾವೇ ಅವನ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಗೌಡರು ಬರುವ ಸೂಚನೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಸುಬ್ಬನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವರು. ಅವನು ಜ್ವರದ ಭರದಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಅನಾಥನು ದಿನದಿನವೂ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಗೌಡರು ಕರೆದಾಗ ಸುಬ್ಬ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೇನೋ ಹೌದು. ಆದರೆ ಅನಾರೋಗ್ಯವಿರುವವರಿಗೆ ಕನಸಿಲ್ಲದ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದೇ ದುರ್ಲಭ. ಸುಬ್ಬ ಏನೇನೋ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಿಲ್ಲದ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ನನಸಿನಲ್ಲಿ ಲಭಿಸದ ಮತ್ತು ಕೈಗೊಡದ ಬಯಕೆಗಳು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಡುವುದು ಸ್ವಭಾವ. ಸುಬ್ಬನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಯರೊಡನೆ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಸೌಧದಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಕಾಲಿಗೆ ಆಳುಗಳಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಆಡಲು ಹುಡುಗರಿದ್ದರು. ವಿಧವಿಧವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳು ಅವನು ತಿಂದು ತಿಂದು ಮಿಗುವಷ್ಟಿದ್ದವು. ಗೌಡರು ಬೆತ್ತದಿಂದ ರಪ್ಪ ರಪ್ಪನೆ ಹೊಡೆದಾಗ ಅವನು ಚೀರಿ ಹಾರಿಬಿದ್ದನು. ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದರೆ ಲಾಟೀನಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ! ಸುಬ್ಬ “ಅಯ್ಯೋ! ದಮ್ಮಯ್ಯ!” ಎಂದು ಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎದ್ದನು.

ಗೌಡರು “ಏನೋ ಕಳ್ಳಮಗನೇ, ಕರೆದರೆ ಸುಳ್ಳುನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೀಯಾ?” ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಏಟು ಹೊಡೆದರು. ಸುಬ್ಬ ಒರಲುತ್ತು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತನು. ಅವನಿಗೆ ನೋವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲೆ ಇಲ್ಲ.

ಗೌಡರು ಕಠೋರಧ್ವನಿಯಿಂದ “ಹೋಗೋ! ನಡಿಯೋ! ಗದ್ದೇಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕೂಣಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಾರೋ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಬೆತ್ತ ಎತ್ತಿದರು.

ಸುಬ್ಬ “ಹೋಗ್ತೀನಯ್ಯಾ” ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಮೀನಿನ (ಮೀನು ಹತ್ತುವ) ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಕೂಣಿ ಹಾಕಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ಏಳೆಂಟು ಬುಟ್ಟಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೀನು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಆ ದಿನ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗೌಡರು ನಾಲ್ಕೈದು ಬುಟ್ಟಿ ಮೀನು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಕೂಣಿ ತುಂಬಿ ಮೀನು ಉಕ್ಕಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೂಣಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಭಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪುಟ್ಟ ಬಾಲಕನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು.

ಸುಬ್ಬನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಮೀನು ಬುಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾಟೀನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕಂಬಳಿಕೊಪ್ಪೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಗೌಡರು ಮರಳಿ ಹೋಗಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದರು.

ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಗಾಳಿ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗುಗಳೂ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆ ಕ್ರೂರವಾಗಿತ್ತು. ಹಾದಿಯ ತುಂಬಾ ಕೆಸರು. ಸುಬ್ಬನು ಕಾಲಿಟ್ಟಂತೆಲ್ಲಾ ಪಿಚಪಿಚನೆ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಲಾಟೀನಿಗೆ ಕೆಸರಾದರೆ ಗೌಡರು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಅದನ್ನು ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಕೂಣಿ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಫರ್ಲಾಂಗುಗಳಷ್ಟು ದೂರವಾಗಿತ್ತು. ಸುಬ್ಬ ನಡೆದನು. ರುದ್ರಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವಜಂತು ಹೊರಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗುತ್ತಾ ಸುಬ್ಬನು ಒಂದು ಗದ್ದೆ ಅಂಚಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಗದ್ದೆ ಅಂಚಿಗೆ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಲಾಟೀನು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ದೀಪ ನಂದಿತು. ಸುಬ್ಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕರಗಿಯೆ ಹೋದಂತಾಯಿತು. ಗದ್ದೆಯಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅತ್ತನು, ಲಾಟೀನು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಅತ್ತು ಅತ್ತು, ಮನೆಗೆ ಮೀನು ತಾರದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ಏನು ಗತಿಯಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ, ಮತ್ತೆ ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮಳೆಗಾಳಿಗಳ ಪ್ರಚಂಡಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಬರಿದನು. ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಊಹೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆದು ಕೂಣಿಯಿದ್ದ ತಾವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲೆಂದು ಬೀಳುತ್ತ ಏಳುತ್ತ ಆಳುತ್ತ ಹೋದನು. ಆ ನಿಷ್ಕರುಣ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಭಯಂಕರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನು ಕಡಲಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಹುಲ್ಲು ಎಸಳಿನಂತೆ ತೇಲಿಹೋದನು.

ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡನು. ನಡುನಡುವೆ ಏನನ್ನೂ ಕಂಡವನಂತೆ ಬೆಚ್ಚಿ ನಡುಗಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಕೂಣಿಯ ಬಳಿ ಸೇರಿದನು.

ಸುಬ್ಬನು ಕೂಣಿಯ ಬಳಿ ಸೇರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕೂಣಿಯನ್ನೆತ್ತಿದನು. ಕೂಣಿ ಮೀನಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಮೀನು ಚೊಳ್ ಚೊಳ್ ಎಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಕೂಣಿಯ ಒಳಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಬಡಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಬ್ಬ ಕೂಣಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅಂಚಿನಮೇಲೆ ಇಟ್ಟನು. ಇಟ್ಟು ಪನ್ನೆಯನ್ನು ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆದನು.

ಒಡನೆಯೇ ಮೀನು ತಿನ್ನಲೆಂದು ಬಂದು ಅದರೊಳಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪ ಬುಸೆಂದು ಚೆಮ್ಮಿ ಸುಬ್ಬನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಮನವಾಗಿದ್ದವು. ಸುಬ್ಬ ಕಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿದನು. ವಿಷವೇರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ನೀರು ಭೋರೆಂದು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳೆದ ಪೈರಿನ ಮೇಲೆ ಆಗತಾನೆ ಕೋಪವಾರಿದ ಗಾಳಿ ಸುಯ್ಯೆಂದು ಬೀಸಿತ್ತು. ಮುಗಿಲು ಮಿಂಚುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗಚ್ಚಕ್ರವು ಆ ಕ್ಷುದ್ರ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಗೌಡರು ಸುಬ್ಬ ಬಾರದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ರೇಗಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಕೂಣಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೊಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದು ಹುಡುಕಿದರು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೂ

ರೇಗಿದರು. ಯಾರ ಮನೆಗೋ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಸಿಡಲಿದರು. ಕಡೆಗೆ ತಾವೇ ಒಬ್ಬ ಆಳನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಯಂಚಿನ ಬಳಿ ಒಡೆದ ಲಾಟೀನು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ರೇಗಿದರು. “ಅವನು ಸಿಕ್ಕಲಿ, ಎಲುಬು ಮುರಿಯುತ್ತೇನೆ!” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋದರು. ಕೂಣಿ ಸಮೀಪವಾಯ್ತು! ದೂರದಿಂದಲೆ ಕೂಣಿ ಮಗುಚಿಕೊಂಡು ಅಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು “ಅಯ್ಯೋ, ಹಾಳು ಬಡ್ಡೀಮಗ; ಮೀನೂ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನಲ್ಲ!” ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ಸೊಂಟದತ್ತರ ಬೆಳೆದ ಗದ್ದೆಯ ಕೆವಿಯ ನಡುವೆ ಕೆಸರು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುಬ್ಬ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಗೌಡರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಕರೆದರು. ಓಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆಳಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವನು ಹೋಗಿ ಎತ್ತಿದನು. ಹೆಣ ನಿಮಿರಿ ನಿಂತಿತು!

ಗೌಡರು ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, “ಅಂತೂ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮನೆಗೆ ಬಂತು!” ಎಂದು ನಿಡುಸುಯ್ದರು.

೧. ಪನ್ನೆ ಎಂದರೆ ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸೀಸೆಗೆ ಸುರಿಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಬಿದಿರಿನ ಕುಕ್ಕೆ. ಪನ್ನೆಯನ್ನು ಕೂಣಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. (ಒಳಹೋದ ಮೀನು ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಪನ್ನೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ)

೨. ಹಾವಾಡಿಗರ ಹುಡುಗ

ಸು.ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿ

೧

ಒಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲುಗಳಿರುವ ಮನೆಗೊಪ್ಪಿದವು
ಒಂಬತ್ತು ಉಪ್ಪರಿಗೆ;
ತುಂಬಿತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು
ಒಂಬತ್ತು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ.
ಬಿಡಿಗಾಸು ಕೂಡ ಹೊರ
ಬಿಡದಂತೆ ಹಗಲಿರುಳು
ವಿಧಿಯ ಕಾಯುವ ಸರ್ಪ
ಬಂದಬಂದವರೆದುರು
ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಫೂತ್ಕರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
ಕಾಸುಕಾಸಿನ ಪುಂಗಿ
ಯೆಳೆದ ಲೋಹಸ್ವರಕೆ
ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ತೂಗುತ್ತಿತ್ತು.
ವಿಧಿಯ ಕಾಯುವ ಹಾವಿಗಿನ್ನೇನು ಗೊತ್ತು?

೨

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವು;
ಘಮಘಮಿಸಿದ ಹೂವು
ದಿವ್ಯ ಸೌಗಂಧಿಕ
ಸಹಸ್ರ ಸೌರಭ ತಾಳಿ
ಬಿರಿದ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ
ಬೀಸಿದವು ಗಾಳಿ
ಅಂದು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟು
ಹಾವಾಡಿಗರ ಪುಟ್ಟ
ಹುಡುಗ ಬಲು ದಿಟ್ಟ !
ಮುಗಿಲಿಗಿಂತಲು ನೀಲ
ಮೈಯ ಬಣ್ಣ
ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆಯನುಂಡ
ಮುದ್ದು ಗೊಲ್ಲರ ಚಿಣ್ಣು.
ತಳಿರು ತುಟಿ ಬಿಡಿಸಿದರೆ
ಮುಗುಳು ನಗೆ ಗಿಣ್ಣು,
ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು
ನೆಲವು ಬಂಗಾರ
ಗೆಜ್ಜೆಗಳು ಗಂಟೆಗಳು
ಕಿವಿತುಂಬ ಸಿಂಗಾರ

೩

ವಿಧಿಯ ಕಾಯುವ ಸರ್ಪ

ಫೂತ್ಕರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು,
ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು,
ಹಾವಾಡಿಗರ ಹುಡುಗ
ಮುಂದೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟ
ಒಂದೊಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು,
ಹಾವಿನೆದುರಿಗೆ ನಿಂದು
ಪುಟ್ಟ ಕೈಯೆತ್ತಿದನು,
ನೇವರಿಸಿ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ
ಗರುಡವಾಹನನಿತ್ತ
ಗಾರುಡಿಗ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ
ಹಾವಾಯ್ತು ರತ್ನಮಾಲೆ.
ವಿಧಿಯ ಕೊರಲಿನ ಕರೆಗೆ
ವಿಧಿಯ ಕಾಯುವ ಸರ್ಪ
ಹೊಳೆದಿರಲು ಮಾಲೆಯಾಗಿ
ಎತ್ತಿ ಕೊರಳೊಳಗಿರಿಸಿ
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಲಗಿದನು
ಶ್ರೀಹರಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ.

೨. ಪಣಂಬೂರು ಬಂದರು

ಡಾ. ಎಚ್. ನಾಗವೇಣಿ

ಪಣಂಬೂರು ಬಂದರಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಕೆಲಸ ಶುರುವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ನಮ್ಮ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಅಕ್ಷರ ತಿದ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಜ ಮಾಸ್ತು ಬೈಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏನೇನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ. ಮಗ್ಗಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದವಾ 'ಏಯ್ ಬಿಕನಾಸಿ ಹೋಗು ಪಣಂಬೂರು ಆರ್ಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಹೊರು' ಎಂಬ ಬೈಗಳು. 'ಬಾರೆಲೆ ಹಕ್ಕಿ... ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿ...' ಹಾಡಲ್ಲಿ ಎಡವಿದೆವೋ, ತಲೆಗೊಂದು ರಕ್ಕನೆ ಮೊಟಕಿ 'ನಡಿ ನಡಿ... ಈಗಲೇ ನಡಿ... ತಗೋ ಅಲ್ಲಿದೆ ಬುಟ್ಟಿ... ತಗೋ ಪಣಂಬೂರು ಆರ್ಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಹೊರು...' ಎಂಬ ಬೈಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೋಜ ಮಾಸ್ತು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ 'ಆರ್ಬರ್' ಎಂದರೆ ಪಣಂಬೂರು ಹಾರ್ಬರ್' ಅಥವಾ 'ನವಮಂಗಳೂರು ಸರ್ವಯುತು ಆಳ ಬಂದರು' ಎಂದು ನನ್ನ ಬಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೇನು ತಿಂಗಳೊಂದರಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಲಿರುವ ಹೊಸ ಬಂದರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಬೃಹತ್ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಾಗಲೇ ಆವರಿಸಿ ಎದ್ದು ಕೂತಿದ್ದವು - ಹಳೆ ಕುರು ಹುಣ್ಣುವಿನ ಸುತ್ತ ಹತ್ತಾರು ಹೊಸ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಅಮರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ.

ನಮ್ಮ ಪಣಂಬೂರಿಗೆ ಹೊಸ ಬಂದರು ಬರುತ್ತಿದೆಯಂತೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದದ್ದು ನಮ್ಮೂರವರು ಹದಿನಾರನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಿನದಂದು. ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮೂರಿಗರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಫಕ್ಕನೆ ಮಿಂಚು ಹೊಡೆದಂತಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ದುಃಖ.

'ನಮಗೆ ಈ ಹೊಸ ಬಂದರಕ್ಕೆ? ಏನಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಹಳೆ ಬಂದರಿಗೆ! ಆ ಹಳೆ ಬಂದರಷ್ಟು ಮಂದಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂಬೈ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನಮ್ಮೂರುಗರು ಮುಂಬೈ ಸೇರಿ ಪ್ಲೇಟು-ಗ್ಲಾಸು ತೊಳೆಯದಿದ್ದರೆ, ಟಾಟಾ-ಬಿರಲನ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ಯೂನ್'ಗಳಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಬರೀ ಈ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಕೃಷಿ ಕಸುಬು ನಮ್ಮನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಿತ್ತೆ' ಎಂದು ಹಲವರು ತಟ್ಟನೆ ಹೊಸಬಂದರು ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತೀರಾ ಅಸಮಾಧಾನ ನಾಕುಸಿ ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

'ಬಂದರು ಬರುತ್ತಂತಾ... ಬಲ್ಲಿಬಿಡು. ಬಾಳ ಒಳ್ಳೆದಾಯ್ತು. ಈ ಬೈಲಾರೆ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು, ಹೊಳೆಯ ಬಾಯಿಯ ಬೈಲುಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಕಾರ್ತಲ್-ಆಟ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಜೀರಿಗಟ್ಟಿ ಎರಡೇ ಎರಡು ಜಡಿಮಳೆ ಹೊಡೆದರೆ ಸಾಕು. ಆ ಗುರುಪುರ ನದಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಶುರುವಾಗುತ್ತೆ. ನಮ್ಮ ಗದ್ದೆ ತೋಟ ಮನೆಯೊಳಗೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಅದರದ್ದೇ ಕಾರುಭಾರು. ನೆಟ್ಟ ನೇಜಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಳೆಸಿಬಿಟ್ಟೇ ಆ ಹೊಳೆನೀರು ಮತ್ತೆ ಇಳಿದು ಹೋಗುವುದಲ್ಲಾ...! ಅಂತಹ ಪುಸ್ತು ಗದ್ದೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎಂದು ನದಿ ಸೆರಗಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡಗಂಟಲಿನ ದೊಡ್ಡಣ ಶೆಟ್ಟರು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿ, ಅವರ ಭಾವ ಗಂಗಯ್ಯಶೆಟ್ಟರಂತು ಬಂದರಿನ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದವರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವುದೊಂದು ಬಾಕಿ. 'ದೊಡ್ಡ ಮಗಳಿಗೊಂದು ಐದು ಸಾವಿರ ಬದಿ (ವರದಕ್ಷಿಣೆ) ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಭಾರ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಎರಡನೆಯವಳಿಗಂತು ಕೊಟ್ಟು-ಕೊಳ್ಳುವ ಪಗರ್‌ಸಾಟಿ ಮದುವೆಯಾಯ್ತು. ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯವಳ ಕತೆ ಏನು ಅಂತಾ ಯೋಚನೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ ಮಾರಾಯಾ...., ಈಗ ಶುಂಠಿರಸ ಇಲ್ಲದೆಯೆ ಗಂಟಲ ಕಫ ಜಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡು. ಈ ನನ್ನ ಪಡೀಲು (ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯಲಾಗದ) ಬಿದ್ದ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಾನೇನು ಪೂಜೆ ಮಾಡ್ಬೇಕಾ? ಅದು ಗವರ್ಮೆಂಟಿಗೆ ಹೋದ್ರೆ ಒಂದಷ್ಟು ಸಾವಿರ ಹಣವಾದ್ರೂ ಬಂದೀತು. ಕಡೀರ (ಕೊನೆ) ಮಗಳ ಮದುವೆಯನ್ನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡದ್ದಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸ್ತೇನೆ. ಬಂದರಿನವರು ಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ಕಾಸು ನನ್ನ ಕಡೇ ಮಗನಿಗಾಯ್ತು. ಅವರು ಅದೆಲ್ಲೋ ಕೊಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ! ನಾವೇನು ಸಾಯುವಾಗ ಈ ಜಾಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೋಗ್ಗಿಕ್ಕಿದೆಯಾ?' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗಂಗಯ್ಯಶೆಟ್ಟರು ಎಲ್ಲರದುರು ಕಾರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಹೊಸ ಬಂದರು ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಕುಟುಂಬದವರು ಅವರವರ ಭಾವ, ಭಾರ, ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ-ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎದುರು ನೋಡತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಮಂಗಳೂರಿನ ಹಳೆ ಬಂದರೇನು ಖಂಡಿತ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ, ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟ ಪಡ್ವೋಸಿ ಬಂದರಲ್ಲ. ೭ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಈಜಿಪ್ಟ್ ದೇಶದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದ ಭೂಗೋಳಜ್ಞ ಟಾಲೆಮಿಯು ತನ್ನ ಕೃತಿ 'ಭೂಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೈಪಿಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಂದರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಬಂದ ಪರ್ಷಿಯಾದ ರಾಯಭಾರಿ ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್ ಕೂಡಾ ಈ ಬಂದರಿನ ವಹಿವಾಟು ಕಾರುಭಾರಿ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸಕಥನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ನೌಕರ ಬಾಬೋರ್ಸ್ ಹಾಗೂ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಇಟಲಿ ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿ ಪಿಯೆತ್ರೋ ದೆಲ್ಲಾವೆಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಈ ಬಂದರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಬಂದರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ನಮ್ಮ ಭೂಗೋಳಜ್ಞ ಟಾಲೆಮಿ ಈ ಬಂದರಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ನಂತರದಿಂದಲೇ ಈ ಬಂದರಿನಿಂದ ಪರವೂರು ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿ ಹೋದ ದೊಡ್ಡ ಟೋಪಿ-ಸಣ್ಣ ಟೋಪಿಯ ಮಂದಿ ಹಾಗೂ ಸರಕು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೇನು ಲೆಕ್ಕವಿದೆಯೆ? ಅಬ್ದುಕ್ವರಾಣಿ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಹೈದರಾಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರ ಸತತ ಸಖ್ಯವನ್ನುಂಡ ಈ ಬಂದರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ವುಡ್ರೋವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ತೀರಾ ಹಳೆತಲೆ, ಹಳೇ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಈ ಹಳೆಬಂದರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೂಲೆಗುಂಪು ಮಾಡುವಂತಹ ಹೊಸ ಪಣಂಬೂರು ಬಂದರು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವ ಸುದ್ದಿ ಬಂದರೆಗಿದಾಗ ನಾನಿನ್ನು ಅಮ್ಮನ ಸೊಂಟದಿಂದಿಳಿದು ಓಡಾಡುವ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದೆ. 'ಸದ್ಯದಲ್ಲೆ ತಣ್ಣೀರುಬಾವಿ ಪಣಂಬೂರು, ಬೈಕಂಪಾಡಿಯವರೆಲ್ಲ ಎತ್ತಂಗಡಿಯಾಗುತ್ತಾರಂತೆ! ಆ ಹಳ್ಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಡಲೊಳಗೆ ಮುಳುಗುತ್ತಾವಂತೆ. ಆ ಇಡೀ ಊರನ್ನೇ ಪೊರೆದ ನಂದನೇಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ, ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಗುಡಿ, ಕಾವೇರಿ ಸ್ನಾನದೊಳಗಿನ ಜುಮಾದಿ ದೈವದ ಜತೆಗೆ ಕಡಲಪಾಲಾಗುತ್ತದಂತೆ! ಈಚೆ ಬದಿ ಬಸ್ಸು ನಿಲ್ಲುವುದಂತೆ, ಆಚೆ ಬದಿ ಹಡಗು ನಿಲ್ಲುವುದಂತೆ. ಹಡಗೆಂದರೆ ಒಂದು ಊರಿನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಂತೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಮಾನ ಇಳಿಯುತ್ತಂತೆ..., ನಾವೆಲ್ಲ ಆ ಹಡಗಲ್ಲೇ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದೆ ಪರ್ದೇಶ ಸುತ್ತಿ ಬರಬಹುದಂತೆ...' ಹೀಗೆ ಬೆಟ್ಟದನೆಲ್ಲಿಯಂತೆ ಹುಳಿ-ಸಿಹಿ-ಕಹಿ-ಒಗರು ಎಲ್ಲವೂ ಮಿಶ್ರಿತವಾದಂತಹ ಭಾವದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದು ನಮ್ಮವರ ಭಾವವಲಯವನ್ನು ತಲುಪಿದ ವರುಷದೊಳಗಡೆ ಕಡತದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂದರು ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯತಕ್ಕ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತೆಂಕಣದಿಂದ ಬೀಸಿ ಬರುವ ಮಾರುತಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಕೊಲಂಬೋದಿಂದ ಹಾರಿ ಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೋ 'ದೊಡ್ಡ ಟೋಪಿ'ಯವರು ಬಂದಿಳಿದರು. ಹಾಗೆ ಬಂದವರು ನೇರ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಇಟ್ಟರು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯಿಂದ ಬೇರು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡಲೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಹಲವಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಆ ಹೊಳೆ ಈ ಕಡಲತಾಯಿಯ ಸೆರಗಂಚಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವೋ ಸುಖವೋ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ್ದ, ಆ ಹುಟ್ಟುಪರಿಸರ-ನೆಲ-ಜಲದೊಂದಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನೋ ವಿಪ್ಲವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರಕಾರಕ್ಕೆಲ್ಲಿದೆ ಸಮಯ? ಹಾಗೆ ತಾಳ್ಮೆ-ಸಂಯಮ-ಕರುಣೆ-ಅನುಕಂಪ ತೋರುತ್ತ ಕೂತಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯ ರಥದ ಗಾಲಿ ಹೇಗೆ ಉರುಳಿತು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ನಿಜ. ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಪುನರ್ವಸತಿಯ ಜತೆಗೆ ಪರಿಹಾರಧನವೂ ಲಭ್ಯ ಎಂಬ

ಆಶ್ವಾಸನೆಯೊಂದು ಮೊದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಈಗಿನಂತೆ ಆಗಿನ್ನೂ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುವರೆಗೂ ಪರಿಸರ ಮಲಿನಗೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ನಾಶವಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯಮಗಳು ಆ ಕಡಲ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೊಕ್ಕಿರದಿದ್ದರಿಂದ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಆಗ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದರು ನಿರ್ಮಾಣದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಅದು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಜೈವಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹಾಗೂ ನಾವು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕುಲಗೆಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಣ್ಣ ಎಳೆಯೂ ಅಲ್ಲಿನ ಯಾರೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಅವುಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಸ್ವಾತಂತ್ರಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನವಭಾರತವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ತುರ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಡಿ ದೇಶದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ‘ಹೊಸ ಬಂದರು ಯೋಜನೆ’ಯನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಕಾರವೂ ನಿಮ್ಮನೇನು ಬೀದಿಪಾಲು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ - ವಸತಿ, ಉದ್ಯೋಗ, ಪರಿಹಾರಧನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ಕಡಲ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು ಈ ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಮಜಾಯಿಷಿ ನೀಡಿದ್ದು ಕೂಡಾ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮೌನ ಒಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಎಲ್ಲವೂ ನಿಜ, ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಾಗ ಸರಕಾರ ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಬದುಕಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಬಂದರೆ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಕೊಡುಗೆಯಂತೆ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜೈವಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಆ ಪರಿಸರದ ಏಳುಬೀಳುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ... ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನಲ್ಲೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಪರಿಸರದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಹೊಸ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ದಬ್ಬುವಾಗ, ಆ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹೊಸ ಜೈವಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಲಾರದೆ ಬದುಕನ್ನು ತೀರಾ ಯಾತನಾಮಯವಾಗಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಚುರುಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲವೂ ಹೆಚ್ಚಿತೊಡಗಿತ್ತು. “ತಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಅನುಭವಿಸಿದ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ... ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಮನೆ ಮುಂದಿನ ಆ ಕಡಲು, ಈ ಹೊಳೆ, ಆ ಬೆಟ್ಟ, ಬಾಲ್ಯದ ಕುಣಿತ ಕುಪ್ಪಳಿಕೆಗೆ ರಂಗಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದ ಮನೆ ಅಂಗಳ, ಬೈಲು, ತೋಟ, ಬೈಲಾರೆಗಳು..., ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವಜಾಲಗಳು... ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಬೇರೊಂದು ನಿರ್ಜೀವ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಸಾಗಬೇಕೆ? ಈ ದಟ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದ ನಾವು ಆ ನರಪ್ರಾಣಿ ಸುಳಿಯದ ಬೋಳುಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ‘ನಮ್ಮದಲ್ಲದ ನೆಲವಿದು’ ಎಂಬ ಭಾವ ತಾಳಿ ಪರಕೀಯರಂತೆ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆ?” ಬಂದರಿಗಾಗಿ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿಕಾದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಂತಹ ಭಾವ ತಾಳಿ ಕಣ್ಣೀರುಗರೆದಾಗ ಆ ಕುಟುಂಬಗಳ ನಡುವೆ ಆಪ್ತ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಕುಟುಂಬಗಳೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ್ದವು. ಹೊಸ ಬಂದರಿಗಷ್ಟೇ ಭೂಮಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸ್ಥಳಾಂತರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗದೇ ಎಂದು ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಸರಕಾರವನ್ನು ಕೋರಿಕೊಂಡವು. ಆಗ ಸರಕಾರ ಮೌನ ತಾಳಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸರಕಾರವು ಕೇವಲ ಬಂದರಿನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ಆ ಬಂದರಿನ ಸರಹದ್ದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೂ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಆಗಲೇ ಅದು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸರಕಾರ ಈ ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆಯಿಂದಲೇ ತಾನು ಇಂತಿಷ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಿಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು.

ತಾನು ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಸರಕಾರ ವಾದಿಸಿದರೂ ಅದು ಇಡೀ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರದೇಶದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಇಂತಿಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ತನ್ನದೇ ಆದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೊಸ ಪರಿಸರವೊಂದಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಆ ಕುಟುಂಬ ಅನುಭವಿಸುವಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಲೇಶ ಯಾವುದೇ ವಿವರಣೆಗೆ ದಕ್ಕುವಂತದ್ದಲ್ಲ. ಹೊಸಬಂದರು ಯೋಜನೆ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಬರುತ್ತದಂತೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹತ್ತಾರು ಸಾಂಸಾರಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟು ಮತ್ತು ಗಂಗಯ್ಯಶೆಟ್ಟು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊಸ ಬಂದರು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ್ದವರು, ಇದೀಗ ಒಕ್ಕಲೇಳಬೇಕಾದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ವೇದನೆಯಂತೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಬದಲಾದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ನೀಡುವ ನಿರರ್ಜೀವ ಬರಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾದಾಗ ಅವರು ಬಾಯೊಟ್ಟೇ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ದಿನನಿತ್ಯದ ತಮ್ಮ ಬದುಕಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಹೊಳೆ-ಕಡಲು-ಗುಡ್ಡ-ಬೈಲು-ಬೈಲಾರೆ ತೋಟಗಳ ನಡುವೆ ಅವರಿದ್ದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅವಲಂಬನೆ ಇದೀಗ ಅವರು ಹೊಸ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಡತೊಡಗಿತ್ತು. 'ನನ್ನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿಯೇನು; ಸರಕಾರದ ಹಣವೂ ಬೇಡ - ಮಗನಿಗೆ ಕೆಲಸವೂ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಮನೆ-ನನ್ನ ಅಂಗಳ, ನನ್ನ ಹಿತ್ತು-ತೋಟ ನನಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು' ಎಂದು ಗಂಗಯ್ಯಶೆಟ್ಟರು ಈಗ ಹಠ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಕಾರವೇನು ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತದೆಯೇ? ಪುನರ್ವಸತಿ ಪಡೆದ ಆ ಬರಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಂದೆಂದಾದರೂ ಹೊಳೆ ಮುಖ ಕಾಣಲಿಕ್ಕಿದೆಯೇ, ಕಡಲ ಸೆರಗು ನೋಡಲಿಕ್ಕಿದೆಯೇ? ಅವರ ಒಡತನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೈಲುಗದ್ದೆ-ಬೈಲಾರೆ ಗದ್ದೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ - ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತೊಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದಂತಹ ತಾಣ. ನೆರೆ ಬರುತ್ತೆ - ಹೊಳೆ ನೀರು ನುಗ್ಗುತ್ತೆ ಎಂಬುದೊಂದು ಆರೋಪ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇಂದಿಗೂ ಅವರು ಹನಿಗಣ್ಣಾಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು - ಈ ಹೊಸ ಬಂದರು ನುಂಗಿ ನೋಡೆದು ಹಾಕಿರುವ ಅವರ ಬೈಲುಗದ್ದೆಗಳನ್ನೇ.

ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಣ್ಣಶೆಟ್ಟು-ಗಂಗಯ್ಯಶೆಟ್ಟಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ... ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಪೊರೆದ ತಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಮನೆ ತೋಟ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣುಬ ನೋಡುತ್ತ.

'ಅದು ನನ್ನಪ್ಪ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಮಾವಿನಮರ... ಒಳ್ಳೆ ಜಾತಿಯದ್ದು; ಇದು ಕಿಟ್ಟು ಮಾವ ಪೆರುವಾಯಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಊರಿಂದ ತಂದು ಹಾಕಿರುವ ತುಳುವ ಹಲಸಿನ ಮರ; ಅಲ್ಲಿದೆಯಲ್ಲಾ... ಅದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನೆನಪಿಗೆ ನಾನೇ ಅವು ಸತ್ತಾಗ ಈ ಕೈಯಾರೆ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆ ಮರ; ಇಲ್ಲೇ ಇದೆ ನೋಡು... ಅಪರೂಪದ ರಾಮಫಲದ ಗಿಡ... ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಮಗಳ ಗಂಡನ ಮನೆಯದ್ದು...! ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೋ ಮಾರಾಯ...?'

'ನನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೋಡನಾ... ಎಷ್ಟಿದೆ ಕೆಂದಾಳೆ ಮರಗಳು! ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನಪ್ಪ ಇಟ್ಟಿದ್ದು... ನನ್ನ ಮಗನಿಗಿರಲಿ ಅಂತಾ; ನೋಡಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಸ್ವತಃ ಕಟ್ಟಿರುವ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆ..., ಅದು ಎದುರಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಇದೆಯಲ್ಲಾ... ಅದು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ದೈವ ವರ್ತೆ - ಪಂಜುರ್ಲಿಯದ್ದು...'

'ನೋಡಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಂದನೇಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನ. ಒಳ್ಳೆ ಕಾರ್ಣಿಕದ ದೇವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಊರು ಬಿಡಿಸಿ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಆ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆದರಿಸಿ ತನ್ನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟ! ನೋಡಾತನ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ... ಗರ್ಭಗುಡಿ; ನಿನ್ನದುರಿಗಿರುವ ಕಾವೇರಿಸ್ಥಾನದ ಜುಮಾದಿದೈವ ಕೂಡಾ ಎತ್ತಂಗಡಿಯಂತೆ! ವಾರದೊಳಗೆ

ತೂರ್ತಲ್‌ಗೆ(ಸುರತ್ಕಲ್‌ಗೆ) ಹೋಗುತ್ತಂತೆ. ನೋಡು ಮಾರಾಯ... ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಪಾಡಿದ ಈ ಕಾವೇರಿಸ್ಥಾನದ ದೈವದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು’-

ಅರೆ! ಒಂದೇ ಎರಡೇ... ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ತನ್ನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನೆನಪಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಅದೆಷ್ಟೋ! ಮನೆಯ ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇದುವರೆಗೂ ತಮಗೆ ನೆರಳು-ಗಾಳಿ-ಫಲಕೊಟ್ಟ ಮರ-ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು, ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟ ಮಜಲು, ಬೈಲು, ತೋಟಗಳನ್ನು... ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವುದೆಂದರೆ...! ಶಕುಂತಲೆ, ಪತಿ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ಸೇರ ಹೊರಟಾಗ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅದರ ಸುತ್ತಲ ಜೀವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅಗಲಲಾಗದೆ ಹೇಗೆ ಪರಿತಪಿಸಿ ಅತ್ತಳೋ... ಅದಕ್ಕಿಂತ ನೂರುಪಟ್ಟು ಮಿಗಿಲಾಗಿತ್ತು - ಈ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ಅಗಲುವಿಕೆಯ ಪರಿತಾಪ ದುಃಖ. ಶಕುಂತಲೆಗಾದರೂ ಮರಳಿಬಂದರೆ ತಂದೆಯ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿನ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟವರಿಗೆ? ಅವರ ಸಮಸ್ತ ನೆನಪಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳೆಲ್ಲ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕಡಲ ಒಡಲಿಗೆ ಸೇರಿ ಮುಳುಗಲಿವೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಕರುಳು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವುದೊಂದೇ ಅವರಿಗೆ ಉಳಿದ ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಅಂತೂ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೆ ಬಂದರಿನ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತ್ತು. ಪಣಂಬೂರು ಸೀಮೆಯ ಕಡಲಂಚನ್ನು ಆಳಗೊಳಿಸಿ ಕಡಲನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಇತ್ತ ಎಳೆತಂದು, ಕಡಲ ಒಡಲಿಂದ ಮರಳು ಬಗೆದು ಅತ್ತ ಒಗೆವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದೇಶ-ಪರದೇಶದ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಜತೆಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರಿಬಂದರು. ಕೆಲವು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಕಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಂದರು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಂತಿದ್ದ ನಮ್ಮೂರು ಬರೀ ಪರವೂರು-ಪರದೇಶಿಗರಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕತೊಡಗಿ ನಾವೇ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಪರವೂರಲ್ಲಿದ್ದೇವೇನೋ ಅಥವಾ ನಾವೇ ಪರದೇಶಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೇನೋ ಎಂಬ ಭಾವ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಊರು, ದೇಶದ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ವೇಳೆಗೆಲ್ಲ ಬಂದರಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಮುಂದಿನ ಐದು ತಿಂಗಳಲ್ಲದು ಪ್ರಧಾನಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಂದ ಉದ್ಘಾಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅತ್ತ ಬಂದರು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇತ್ತ ನಮ್ಮೂರ ನಸೀಬು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೇ ಬದಲಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಬಂದರಿನ ಹೊಸ ‘ಗಾಳಿಗೆ’ ಊರು ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಬಂದರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಾಗಿ ನೌಕರರಿಗಾಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ಹೊಟೇಲು ಅಂಗಡಿಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗಳೂ ದಿಢಿರನೆ ಸಿದ್ಧವಾದವು. ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಬಚ್ಚಲುಮನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗಳಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡವು. ಊರಿಗದು ಭೂಷಣವೆಂಬಂತೆ ಸಾರಾಯಿ ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿತು. ಯಾವ ಹೊಸ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಕಿ ಪರವೂರ ಮಂದಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೋಚಬಹುದು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಊರಮಂದಿ ಸುಸ್ತಾದರು.

ಆ ಸುಸ್ತಿನ ಜತೆಗೆ ಪರವೂರಿಂದ ಬಂದವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾಂಧಲೆ, ಅನೀತಿಯ ಬದುಕಿನ ಪರಿಯೂ ಈ ಊರಮಂದಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಸ್ತು ಬರಿಸಿತಲ್ಲದೆ ದೊಡ್ಡ ತಲೆನೋವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಚಿಂತೆಯ ಜತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಕೃಷ ಕೊರಳಿಗೊಂದು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಾಳಿ ಬಿಗಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಮಗ್ನರಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಪರವೂರಿಗರಿಂದ ಊರು ಬೆಳೆದಂತೆ ಕಳ್ಳತನ ದರೋಡೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಆ ಪುಂಡರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

ಹೀಗೆ ಪರವೂರ ಕಳ್ಳರ ಜತೆ ಊರ ಸುಭಗರ ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕಳ್ಳತನಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಊರಿನ ಮಾನ ಹೋಗಿ ಪೊಲೀಸ್‌ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರುವ ಸಂದರ್ಭವೇ ಅಧಿಕವಾಯ್ತು. ಊರು ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಇದು ಮಾಮೂಲು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು - ಪರವೂರಿಂದ ಬಂದವರು. ಹೊಸ ಬಂದರಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವಾದೊಡನೆ ಅದರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೇ

ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮ ಮಂಗಳೂರು ರಾಸಾಯನಿಕ ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ತಲೆ ಎತ್ತತೊಡಗಿದ ಭಾರತೀಯ ತೈಲ ನಿಗಮದ ತೈಲಸಂಗ್ರಹಣಾ ಘಟಕ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಕುದುರೆಮುಖ ಕಬ್ಬಿಣ ಅದಿರು ಸಂಸ್ಥೆಯ 'ಸ್ವರಿ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಘಟಕ', ಕೇವಲ ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕೂತ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಎಸ್ಟೇಟ್.... ಹೀಗೆ ಬಂದರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಎದ್ದು ಕೂತ ಉದ್ಯಮಗಳು ಒಂದೇ ಎರಡೇ.... ಹಲವು.

ಇವೆಲ್ಲ ಉದ್ಯಮಗಳು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ತೀರಾ ಭಾರವಾಗುವಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ತಂದೆ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ ಮೊದಲೇ ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉಲ್ಬಣವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಊರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ - ಬಾಡಿಗೆಮನೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಊರಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಈ ವಹಿವಾಟಿನಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿನ ಚಲಾವಣೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಾ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೂಡಾ ಅದೇ ದಾರಿ ಹಿಡಿದವು. ದಿಢೀರನೆ ಹಣ ಮಾಡುವ ದಾರಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎಳೆತಲೆಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವುದು ತೀರಾ ಮೂರ್ಖತನವೆಂದೆನಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಸಿಗುತ್ತೆ ಬರೀ ಮಣ್ಣು ಎಂದು ಹೀಗೆಳೆದ ಎಳೆತಲೆಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಳು ಬೀಳಿಸತೊಡಗಿ, ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ, ಸೈಟುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾದ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ತೋಟಗಳೆಲ್ಲ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗಳ ಕಾಡಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೊಸಬಂದರಿನ ಮಹಿಮೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೊಡ್ಡಣ್ಣಶೆಟ್ಟು, ಗಂಗಯ್ಯಶೆಟ್ಟಂತ ಹಳೆ ತಲೆಗಳು ಹೊಸ ಬಂದರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕಿಡಿ ಕಾರತೊಡಗಿದರೆ ಎಳೆತಲೆಗಳು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಬಂದರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕಿಡಿ ಕಾರುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡಣ್ಣಶೆಟ್ಟು ಸಿಡಿದೆಳೆವಂತಹ ಭೀಕರ ದುರಂತವೊಂದು ಅವರು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ್ದ ಕೂಳೂರು ನದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನಡೆದು ಹೋಯ್ತು. ಆಗಷ್ಟೇ ಬಂದರಿನ ಮುಂದೆಯೇ ಎದ್ದ ಮಂಗಳೂರು ಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಆರಂಭಗೊಂಡ ವರ್ಷದಲ್ಲೆ (೧೯೭೬) ತನ್ನ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಳೂರು ನದಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸುಮಾರು ೧೨ ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ಕಡಲ ಮೀನುಗಳ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯ್ತು! ಆ ಕಡಲ ಸೆರಗಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಮೀನುಗಾರರೆಲ್ಲ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆಸಿದಾಗ, ಆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟಲಿನ ಈ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆಷ್ಟು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಪಣಂಬೂರು ಬಂದರು ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ನಂತರ ಎದ್ದ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಮಗಳು ನಮ್ಮೂರ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ, ಜೀವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹದಗೆಡಿಸತೊಡಗಿತಲ್ಲದೆ, ಊರಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸತೊಡಗಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ದುರಂತ. ಅಂದು ಕಿಂಚಿತ್ತು ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಔದ್ಯಮೀಕರಣದ ಬಲೆಗೆ ನಮ್ಮೂರನ್ನು ಸಿಲುಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಇಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿತು ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹಲಬುವುದು ಮೂರ್ಖತನವೇ ನಿಜ.

ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೊಸ ಬಂದರು ಬಂದು ಇಂದಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಯಾವತ್ತಾದರೂ ತವರುಮನೆ ಕಡೆ ತಲೆ ಹಾಕಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರೀ ಪರವೂರಿಗರದ್ದೇ ಮುಖದರ್ಶನ! ಆ ಕ್ಷಣ ಅದು ನನ್ನ ತವರೂರು ಎಂದು ಅನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಹೊಳೆಯೂ ನಮ್ಮದಲ್ಲ... ಆ ಕಡಲೂ ನಮ್ಮದಲ್ಲ... ಆ ಗಾಳಿಯೂ ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿಯೇನಾದರೂ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಮಹಡಿಯೇರಿ ಮುಗಿಲು ದಿಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಆ ಬಾನೂ ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಎಂದೇ ಅನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ, ಗೋಧೂಳಿ ಕಾಲ ಕಳೆದೊಡನೆ ನಾವು ಮಹಡಿ ಏರಿ ನಿಂತು ಬಾನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಬಾನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳಕಿನ ಹನಿಗಳು ಎಷ್ಟು! ಅಸಂಖ್ಯ. ಆದರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮೂರ ಕಡಲಸೆರಗಲ್ಲಿ ಹಲವು ಉದ್ಯಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಂತರ ನಾವು ಚುಕ್ಕೆ ಎಣಿಸಲು ಮಹಡಿ ಏರಿದರೆ ನಮಗೀಗ ಕಾಣುವುದು, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಗಲಿರುಳು ವಿಷ ಉಗುಳುವ ದಟ್ಟ ಹೊಗೆಯ 'ವೈಭವ' ಮಾತ್ರ!

೪. ಕೆನ್ನಾಯಿ

ಕೃಪಾಕರ-ಸೇನಾನಿ

ಆಗ ನಾವು 'ಕೆನ್ನಾಯಿ' ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಕಾಡುನಾಯಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಕೆಯ ತಾಯಿ, ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಮರಿಗಳಿದ್ದ ಗೂಡಿನ ಬಳಿ ಬಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಯ ಸಾವಿನ ಬಳಿಕ ಅಪ್ಪ ನೆರೆಯ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಬೇರೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕರೆತಂದ. ಬದಲಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನಾಯಿ ಗುಂಪು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಕನಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರನಡೆದಳು. ಆಗ ಆಕೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಪ್ರಾಯ.

ಅನೇಕ ತಿರುವುಗಳು ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಉಪಕಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಗಿದ ಆಕೆಯ ಬದುಕು ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದಂತೆ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು. ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಕಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದ ನಮಗೆ ಬಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ, ಜೈಲು ಸೇರಿದ ನಾಯಕರ ಸುದ್ದಿಗಳಾಗಲಿ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವರ್ಷ ಉರುಳಿರುತ್ತಿತ್ತು. 'ಕೆನ್ನಾಯಿ'ಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.

ಈ ಬಾರಿಯು ಹಾಗೇ ಆಯಿತು. ಆಕೆ ಗೂಡು ಮಾಡಿ, ಮರಿ ಹಾಕಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಕಳೆದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ ಅವಳ ಮತ್ತು ಅವಳ ಗುಂಪಿನ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಗೂಡಿನ ಬಳಿ ಹುಲಿ ಬಂದು ಹೋದ ಕುರುಹುಗಳಿತ್ತು. ಏನೋ ಚಕಮಕಿ ನಡೆದಿರಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಮರಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗೂಡು ತೊರೆದು ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಕೂಡ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳ ಎಷ್ಟೋ ತಲೆಮಾರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿದ್ದೆವು. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆನ್ನಾಯಿಯ ಗುಂಪು ಮರಿಮಾಡುವ ಪೊಟರೆಗಳು, ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ಬಳಸುವ ಗೌಪ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಕೆನ್ನಾಯಿಯ ಗುಂಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋಗಲು ಸಂಚು ಹೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಒಳಗುಟ್ಟು ಕೂಡ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿರುವಾಗ 'ಯಾರ ಜಪ್ತಿಗೂ ಸಿಗದ' ಜಾಯಮಾನ ತಮ್ಮದೆಂದು ನೆನಪಿಸಿ ಅವು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ಇದೇನು ಹೊಸದಲ್ಲ. ಎದುರಾದಾಗಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವು ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿವೆ. ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ, ಇಸ್ರೇಲಿನ ಬ್ಯಾಬ್ಲರ್ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಆಫ್ರಿಕಾ ದೇಶದ ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳವರೆಗೆ, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜೀವಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುವಿಹಾಕಿ, ನುರಿತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ವಾಪಾಸಾದಾಗ ಇನ್ನೆರಡು ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆದು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಮ್ಮ ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಕಾಡು ಜೀವಿಗಳು. ಚಿರತೆಗಳಂತೆ ಊರು ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಂಪಿನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಆ ಗುಂಪಿನ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿ. ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಕೂಡ ಇವೆರಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲ ಗುಂಪಿನ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿತನ ಕಿರಿತನದ ಪಟ್ಟವಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಲಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ನಡೆಸುವುದು ಇವುಗಳ ಸ್ವಭಾವ. ಇವಿಷ್ಟನ್ನು ದಾಟಿ ಅವುಗಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೈ ಹಾಕಿದಾಗ, ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ಜೀವಮಾನವಿಡಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವುದು ದಿನಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ ದಿನ ಕೆನ್ನಾಯಿಯ ಗುಂಪನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಸೋತು, ಹಣ್ಣಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಕಾಡಿನಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಡ್ಡದತ್ತ ಬಂದೆವು. ಯಾವುದೂ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅದು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಸದ್ದು. ಹಸಿದ ಮರಿಗಳು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸದ್ದು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಕೆನ್ನಾಯಿ ಆ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಜೇನು ಕುರುಬರ ಹಾಡಿಯೊಂದಿತ್ತು. ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ಇತ್ತು. ಅವು ಕುರುಬರ ಹಾಡಿಯ ಮಗ್ಗುಲಿಗೇ ಬಂದು ಮರಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಒಗಟಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು.

ಅವಳ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣಗಳೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಗೂಡಿನ ಬಳಿ ಜನರಾರೂ ಹೋಗದಂತೆ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವುದು ಆ ಹೊತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಗೂಡಿನತ್ತ ತೆರಳಿದರೂ 'ಕೆನ್ನಾಯಿ' ಮರಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯಲು ನಾವು ತಯಾರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕಾವಲು ನೇಮಿಸುವುದೊಂದೇ ನಮಗಿದ್ದ ಏಕೈಕ ದಾರಿ. ಅತ್ತ ಬರುವ ಜನರನ್ನು ಗೂಡಿನತ್ತ ತೆರಳದಂತೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವುದಷ್ಟೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇದೇನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ, ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಕುಳಿತು, ಗೂಡಿನತ್ತ ನೋಟವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನಾಯಿಗಳ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದೊಂದು ಧ್ಯಾನದಂತೆ, ಇದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಅನುವಂಶಿಕ ಗುಣಗಳೇ ಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಇಂತಹ ಡಿಎನ್‌ಎ ಇರುವ ಮಂದಿ ಯಾರಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆವು. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಪೇಟೆಯ ಹುಡುಗರಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರಿವಿತ್ತು.

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುಂಬೈನ ತರುಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಇದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆತ ಜೀವವಿಜ್ಞಾನದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದ. ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆತ ನಿಜಕ್ಕೂ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ. ಕಾಡಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುವಂತಹ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುವ ಬಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದವು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಅಗಲವಾದ ಟೋಪಿ ಮತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ದುಬಾರಿ ಬೈನಾಕುಲರ್‌ಗಳೆಲ್ಲವು ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹುಸಿಗೊಳಿಸಲು ಆತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ, ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಆತ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಬೇರೆ, ಹಂಟರ್ ಬೂಟ್ ಧರಿಸಿ, ನಾಯಿಗಳ ಗೂಡಿದ್ದ ಬಳಿ ಪೊಲೀಸಿನವರಂತೆ ಕವಾಯತು ನಡೆಸಿದ್ದ. ಬಹುಶಃ ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳು ಅವನ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಿಗೆ ಮನಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನೋ ಏನೋ, ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ್ದ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಿತ್ತು. ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಒಂದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅವರ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆಗ ಮಾದ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದ. ಬೆಟ್ಟ ಕುರುಬರ ಮಾದ ನಮಗೆ ಹಳೆಯ ಪರಿಚಯ. ತುಂಡುಲುಂಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಮಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾಡು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಆತ ಹೆಚ್ಚು

ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನಾಗಲಿ, ನಗುವುದನ್ನಾಗಲಿ ನಾವು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಎದುರಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೊಂಡಾಗ, ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ಹೌದು' ಅಥವಾ 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಕಾಡಿನ ಒಳದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೆ, ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಗೋಚರಿಸದಂತೆ ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ಕಳೆದು ಹೋಗಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆತನಿಗಿತ್ತು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಾದ ನಮಗೆ ಅರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಂಡ.

ಮಾದನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹಾಡಿಯ ಬಳಿ ಹೋದಾಗ ಕ್ಯಾತ ಎದುರಾದ. ಕ್ಯಾತ ನಮಗೆ ಪರಿಚಯದ ಹುಡುಗ. ಮಾದ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ 'ಯಾವ ಮಾದ ಸಾ...' ಎಂದು ಮರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಆ ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಎಂಟುತ್ತು ಗುಡಿಸಲುಗಳು. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾತನೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿದ ಗುಡಿಸಲುಗಳೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಆತ ಯಾವ ಮಾದ ಎಂದು ವಿವರ ಕೇಳಿದ್ದು ನಮಗೆ ಸರಿಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಬೈನಲ್ಲೋ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೋ ಜನ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ನಮಗರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಕ್ಯಾತ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವ ನಗರವಾಸಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದು ಬೇಸರ ತರಿಸಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ 'ಕ್ಯಾತ... ನಮ್ಮ ಮಾದ ಕಣೋ' ಎಂದು ನೆನಪಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದೆವು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿದ ಕ್ಯಾತ, ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸುತ್ತಾ 'ಇಲ್ಲಿ... ಮಾದ ಅಂತ ಏಳು ಆಳು ಇದ್ದಾರೆ ಸಾ...' ಎಂದ.

ಆಗಷ್ಟೇ, ನಮಗೆ ಕ್ಯಾತನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅರಿವುಂಟಾಯಿತು.

ನಿಜ, ಈ ಕಾಡು ಕುರುಬರು ಸರಳವಾದ ಜನ, ಅವರಿಗೆ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಖರ್ಚಿನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಗುಡಿಸಲೊಂದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಾದ ಹೊರ ಬಂದ.

'ಮಾದ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆವು.

'ಮಾದ ಸಾ...' ಎಂದ.

ಕೂಡಲೆ ಕ್ಯಾತ 'ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮಾದ ಸಾ... ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಕಿರಿಮಾದ ಸಾ... ಇವನು ನಡೆಮಾದ ಸಾ...' ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಡಿಸಲುಗಳತ್ತ ಕೈ ತೋರಿ ವಿವರ ನೀಡಿದ.

'ಮಾದ ಎಲ್ಲಾದರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯ?' ಎಂದಾಗ

'ಹೌದು ಸಾ...'

'ಎಲ್ಲಿ...'

'ಹೋಟೆಲು ಸಾ...'

ಆಗ ನಾವು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಅರೆಕಾಲಿಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವನ ಪರ್ಮನೆಂಟ್ ಕೆಲಸ ಬಿಡುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ.

'ಯಾಕೆ ಸಾ...' ಎಂದ ಮಾದ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, 'ಯಾರಾದರು ನಿನ್ನಂತಹವರು ಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲೋ' ಎಂದೆವು.

'ನಾನೇ ಬರ್ದೀನಿ ಸಾ...' ಎಂದ

'ಅಲ್ಲವೋ ನೀನು ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಾ ಇದಿಯಲ್ಲ...'

‘ಅದೇನೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಸಾ... ಒಂದು ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ ಇಲ್ಲ ಸಾ...’ ಎಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದ.

ದೀರ್ಘಕಾಲ ಆದಿವಾಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಟ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮಗೆ ಹೋಟೆಲ್ ನೌಕರಿಯನ್ನು ದಿಡಿರ್ ಬಿಸಾಡಿ ಬಿಡುವ ಮಾದನ ತೀರ್ಮಾನ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯೇ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು. ಉಳಿದ ಸಮಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯಬೇಕು. ಕಂಡ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಕಾಣದ ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಗಾಳ ಬಿಸಾಡಿ, ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರಂತೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಕೂರಬೇಕು. ಇದು ಇವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ಮೊದಲ ಆಯ್ಕೆ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸ. ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಿರಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಡಿ.ಸಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನಾಗಲಿ ನೀಡಿದರೆ ಸುಖಿಗಳಾಗಿ ಇರಲಾರರು.

ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಮಾದನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿದಿನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದವು.

ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮದೇ ಕೆಲಸಗಳ ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾದನ ನೆನಪೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ದಿನನಿತ್ಯ ವರದಿ ನೀಡಬೇಕಿದ್ದ ಮಾದನಿಂದ ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಮಾದನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಾಡಿನತ್ತ ಹೊರಟೆವು. ಮಾದ ರಸ್ತೆಯ ಮಗ್ಗುಲಿನ ಗುಡಿಸಲಿನ ಹೋಟೆಲ್ ಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಇಡೀ ದಿನ ನಾಯಿಗಳ ಗೂಡಿನ ಬಳಿಯೇ ಇರಬೇಕಿದ್ದ ಮಾದ ಹೋಟೆಲ್ ಮುಂದೆ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಬೇಸರ ತರಿಸಿತು.

ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಮಾದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ‘ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವಾ, ಮಾದ?’ ಎಂದಾಗ ತಡವರಿಸಿ ನಿಂತ. ‘ಏನಾಯಿತು ಮಾದ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ

‘ಸ್ವಲ್ಪ ಟ್ರಬಲ್ ಸಾ...’ ಎಂದ.

ಮಾದನ ಉತ್ತರದಿಂದ ಆಗಿರಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ‘ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮಾದನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದೇ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮೇಲರಿಮೆ ಸಾಧಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಗರು, ಕಾಡು ಕುರುಬ ಮಾದನನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಿರಬಹುದು. ಈ ಗದ್ದಲದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕೆನ್ನಾಯಿ ಮರಿಗಳನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು’ ಎಂದೆಲಾ ಯೋಚಿಸಿ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದೆವು. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಲು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು.

ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಕಾಡುನಾಯಿಗಳು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡುನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಪಾಪದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಭಾಗಿಯಾದರು. ಕಾಡುನಾಯಿಗಳ ಮಾರಣಹೋಮಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉಳ್ಳವರು ತುಪಾಕಿ ಸಿಡಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲದವರು ವಿಷ ಉಣಬಡಿಸಿದರು.

ಅಳಿದುಳಿದ ಕಾಡುನಾಯಿಗಳು ಮಾನವನ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಚ್ಚಿ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ನೆನಪುಗಳು ಇನ್ನೂ ಮಾಸಿಲ್ಲವೇನೋ, ಇಂದಿಗೂ ಅವು ಮಾನವನನ್ನು ನಂಬುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮರಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಗೂಡಿನ ಬಳಿ ಮಾನವ ಅಡ್ಡಾಡಿದ ವಾಸನೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು. ಮರಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬಳಿಕ ಅವುಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತಿದ್ದ ನಮಗೆ ಮಾದನ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿತನ ಸಿಟ್ಟು ತರಿಸಿತು. ಆಗಿರಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಊಹಿಸುತ್ತಾ, ನಾವು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆವು. ಮಾದನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾವೇ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, 'ಏನಾಯಿತು ಮಾದ? ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆವು.

'ಅದೇ ಸಾ... ಸ್ವಲ್ಪ ಟ್ರಬಲ್ಯು'

ಅದೆಂಥ ಟ್ರಬಲ್ಯು, ಮಾದ...'

'ಬೀಡಿ ಟ್ರಬಲ್ಯು ಸಾ...'

ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದಿತ್ತು. ಬಂದರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದಿತ್ತು ಎನಿಸಿತು. ಆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಬೀಡಿ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ನಾವು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ 'ಕಾಲಯಾನ' ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

'ಟ್ರಬಲ್' ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಗುಡ್ಡದತ್ತ ತೆರಳಿದೆವು.

ಮಾದ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದೀಯ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸೀಟಿ ಹಾಕಿದೆವು. ಮಾದನಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಳಸುವ ಸಂಪರ್ಕಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಅವನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾದನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಜಾಡು ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆವು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ಬಳಿಕ ನಾಯಿಬೀಟೆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಗಳು ಹಾಸಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಮಾದ ಮುಂಜಾನೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ, ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅನ್ನದ ಅಗುಳಿತ್ತು. ಮಾದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟೆವು. ಆಗ ಮಾದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ.

'ನಾಯಿಗಳಿದ್ದಾವಾ' ಎಂದು ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿದೆವು.

'ಇದಾರೆ ಸಾ...'

'ನೀನು ನೋಡಿದೆಯಾ'

'ನೋಡೆ ಸಾ... ಅವ್ವ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಗುಡ್ಡ ಇಳಿದು ನೀರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದು ಸಾ...'

ಕೆನ್ನಾಯಿ ಮತ್ತದರ ಮರಿಗಳು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವೆಂಬಂತೆ ಆತ ಹೇಳಿದ.

'ಯಾವಾಗ ಬಂದಿದ್ದು ಮಾದ?'

'ನಾನು ಅನ್ನ ಉಣ್ಣಿದ್ದೆಲ್ಲಸಾ... ಆವಾಗ ಸಾ...'

'ನೀನು ಎಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿದೆ ಮಾದ?'

'ಜಕ್ಕಳ್ಳಿ ಬಸ್ ಹೋಯ್ತಲ್ಲ ಸಾ... ಆವಾಗ ಸಾ...'

ಎರಡು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ, ದಿನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಬಸ್ಸೊಂದು ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸದ್ದು ಮಾದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದೇ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ಹೊಸ ಒಳನೋಟಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಬರೆಯೋಣವೆಂದು ಕುಳಿತರೆ, ನಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅನೇಕ ಉಪಕಥೆಗಳು ನುಸುಳಿ, ಬರಹದ ಗಂಭೀರತೆಗೆ ಚ್ಯುತಿ ತರುತ್ತವೆ! ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟವರಿಗೆ ಬಸ್‌ಗಳ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ, ಕಾಡು ಕುರುಬರು ಅನ್ನ ಉಣ್ಣುವ ಸಮಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂಘಜೀವಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆಯ ಒಗಟುಗಳನ್ನು, ವಿಕಾಸ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಕೂಡ ಆ ಪಥದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಆದರೂ ಈ ಕಾಡುನಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ತರ್ಕಕ್ಕೂ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ನಾವು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿನಯದಿಂದ ನಾವೇ ಅವರಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವುದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇನೋ...

ಈ ಎಲ್ಲ ಸವಾಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಡುನಾಯಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು.

ಈಗಲೂ ಅಷ್ಟೆ, ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸುವಂತೆ ಕೆನ್ನಾಯಿಯ ಗುಂಪು ಹಳೆಯ ಬದಿಗೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ದೂರ, ಬಹುದೂರ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ಅವು, ಮನುಷ್ಯರ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಪಕ್ಕದ ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿತ್ತು. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ!

ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ ಮತ್ತು ಕಾಡುನಾಯಿಗಳು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಜೀವಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ವೇಗವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದರ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಚಿರತೆ ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮರದ ಮೇಲೆ ಅಡಗಿಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತರೆ, ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕಾರಿ ಮಾಡಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಕಬಳಿಸಿ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿವೆ. ಎಷ್ಟೋ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಕಲಿತು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾದರೆ, ಇನ್ನು ಹಲವು ವಿಕಸನ ಹೊಂದಿದ ಸ್ವಭಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ದೇಶ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆದಂತೆ, ಜೀವಿ ಜೀವಿಗಳ ನಡುವೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಹುಲಿಗಳು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಕೆನ್ನಾಯಿ, ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಕುರುಬರ ಹಾಡಿಯ ಮಗ್ಗುಲಿಗೇ ಬಂದಿತ್ತು!

ಈ ದೀರ್ಘ ಪಯಣದಲ್ಲಿ 'ಕೆನ್ನಾಯಿ' ತನ್ನ ಎಷ್ಟೋ ಖಾಸಗಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಲವಾರು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಕಲಿತಿದ್ದೆವು. ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿ ಅಲೆದು, ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಹುಲಿಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿ, ಸಂಸಾರ ಕಟ್ಟಿ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ 'ಕೆನ್ನಾಯಿ'ಯ ಬದುಕೇ ಒಂದು ವೀರಗಾಥೆ. ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬದುಕುಳಿಯಲು ಆಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ತಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿದ್ದು ನಿಜ.

ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನಾಯಿಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಬದುಕನ್ನಾಧರಿಸಿ ಒಂದು ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಡಿದೆವು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಡು ನಾಯಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಒಳ ಹೊಳಪುಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ, ವನ್ಯ ಜೀವಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನು ತಂದಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ದೋಚಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳ ಇತಿಮಿತಿಯ ಅರಿವು ಕೂಡ ನಮಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕೆನ್ನಾಯಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು ಅಪಾರ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತರಲಾದದ್ದು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಮಾತ್ರ...

ಎಷ್ಟಾದರೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ರ್ಯಾಂಕ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಜಸ್ಟ್ ಪಾಸ್...

III. ದೇವರು

'ದೇವರು' ಮಾನವನ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಉದಯದೊಂದಿಗೆ ದೇವರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ವೈದಿಕ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ದೇವರುಗಳ ನಡುವೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೂ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಇಸ್ಲಾಂ, ಜುಡಾಯಿಸಂ ಮೊದಲಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತ ಧರ್ಮಗಳು ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ದೇವರ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವರ ನಡುವೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ನಂಟು ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಧರ್ಮಗಳು ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ, ಬಹುದೇವೋಪಾಸನೆ, ಸಗುಣ, ನಿರ್ಗುಣ- ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ, ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ತತ್ವಗಳಿವೆ.

ಜನಪದರು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆ, ವಿಧಿ ವಿಧಾನ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆ, ದೈವತ್ವದ ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ದೈವದ ಆರಾಧನೆಯು ಜನಪದರ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತ್ರಿಪದಿಗಳು, ಹಾಡುಗಳು, ಲಾವಣಿಗಳು, ಗೀಗೀ ಪದಗಳು, ಕತೆಗಳು, ಕಾವ್ಯಗಳು, ಮಹಾ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಟೇಸ್ಸಾಮಿ ಕಾವ್ಯ, ಮಲೆ ಮಾದೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ, ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯ, ಮೈಲಾರಲಿಂಗನ ಕಾವ್ಯಗಳು-ದೈವದ ಆರಾಧನೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಮಹಾಭಾರತದಂತಹ ಆದಿಮ ಕಾವ್ಯಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಜಾನಪದವು ದೇವರನ್ನು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳು 'ದೇವರ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತಕರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

೧. ದೇವರು: ಮಹತ್ವಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು

ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್

ಪ್ರಕೃತಿಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಮೊಸಳೆ ಹಾವು ಕಪಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ದೇವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಘಟ್ಟದಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ-ಕಲ್ಪನೆಯ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ 'ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ' ಎನ್ನುವ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ ಪ್ರಗತಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜನಜನಿತವಾದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಾನವನಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾಗರಿಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಆ ದುರ್ಗುಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ - ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ - ಬಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣು ಪೂರ್ಣಜೀವನದ ಸಂಕೇತ, ಶಿವ ಸಂಯಮ ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಸಂಕೇತ ಎಂಬ ಮಾತು ಹಿಂದೆ ಬಂದಿತಷ್ಟೆ. ನಮ್ಮ ಏಕೈಕ ದೇವರಲ್ಲಿ ಇವೆರಡರ ಮಧುರ ಮಿಲನವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ 'ದೇವರು' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಸಾಕು: ಬೇರೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು-ಶಿವ ಎಂಬ ತಲೆ ಚೀಟಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮರೆಯಬಹುದು. ದೇವರ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ದ್ವೈತಿ-ಅದ್ವೈತಿ-ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಇತರರೂ ಕಚ್ಚಾಟಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಿಲನ ನಮ್ಮ ಜನರ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ದ್ವೈತಿಗಳ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳ ಪರದೈವವಾದ ಕೃಷ್ಣ (ವಿಷ್ಣು) ಶಿವನಂತೆಯೇ ವೈಭವವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸುದಾಮನ ಮನೆಯ ಅವಲಕ್ಕಿ ಪ್ರಿಯವಾಯಿತಲ್ಲವೆ! ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಅವನು ಇಳಿದುಕೊಂಡದ್ದು ಅವನಿಗಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ರಾಜಯೋಗ್ಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಲ್ಲ, ವಿದುರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ನರ (ಅರ್ಜುನ) ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ನಾರಾಯಣ (ಕೃಷ್ಣ) ರಥ ನಡೆಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ. ತನಗೆ ಯಾವುದೇ ಫಲ ಬೇಡದಿದ್ದರೂ ದುಡಿಯುವವನು - ಗೀತಾಚಾರ್ಯ ಕೃಷ್ಣ.

ಅತ್ತ ಶಿವ ಎಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೂ ಅಧಿಪತಿ - 'ಏಕೈಶ್ವರ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಃ'. ಅವನು ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಬಲ್ಲನೇ ಹೊರತು ಐಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲದವನಲ್ಲ. ಯತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಇರಬಲ್ಲನೇ ಹೊರತು 'ರಾಗ'ವನ್ನು ಸವಿಯದವನಲ್ಲ - ಅವನು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ. ಏಕೈಕ ದೇವರಲ್ಲಿ ಇವೆರಡು ತತ್ವಗಳ - ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿಗಳ, ಭೋಗಸಂಯಮಗಳ, ರಾಗವಿರಾಗಗಳ, ಐಶ್ವರ್ಯ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಗಳ - ಮಿಲನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನಾವು ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನೂ ದೈವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಡೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹತ್ವಸಂಬಂಧಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಸಂಬಂಧಿ ಗುಣಗಳು

ದೇವರಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಿದ ಮಾನವೀಯ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದೆವಷ್ಟೆ. ಈಗ ಅವನ ದೊಡ್ಡ ಗುಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗೋಣ. ಈ ಗುಣಗಳು ಎರಡು ಬಗೆಯವಾಗಬಹುದು. ಮೊದಲ ಗುಂಪಿನವು: ದೇವರು ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ. ಇವು ದೇವರ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ (ಅವು ಇರುವುದಾದರೆ) ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು, ಆಗದಿರಲೂಬಹುದು. ಅದು ದೇವರು ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆಯೆ, ಬಳಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿನ ಗುಣಗಳು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ - ದೇವರಿಗೂ ಜೀವ ಕೋಟಿಗೂ ನಡುವೆ ವ್ಯವಹಾರ ಏರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕಾದ ನ್ಯಾಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಕರುಣೆ, ಪ್ರೇಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ - ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ದೈವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ದೇವರ ಮಹತ್ವದ ಹೊಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಬಹುದು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಅವನಿಂದ ಬಯಸುವುದು ಸಹಾಯವನ್ನು, ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು. ನಮಗೆ ನೆರವು ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳು ಬೇಕು. ನಮ್ಮ (ಅಂದರೆ ಜೀವಕೋಟಿಯ) ಸುತ್ತ ಇರುವ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ದ್ವೇಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಚಳಿಗಾಲದ ಸುಖೋಷ್ಣ ಬಿಸಿಲು ಬರುವುದು ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲ್ಲ; ಬಿಸಿಲಿನ ಶಾಖ ಕೊಡುವುದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಅವನ 'ಧರ್ಮ'ವಾದ್ದರಿಂದ. ಭೂಕಂಪವಾಗುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ರೇಗಿರುವುದರಿಂದಲ್ಲ; ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗುವುದು ಪ್ರಕೃತಿನಿಯಮವಾದ್ದರಿಂದ. ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮ ಹಿತ-ಅಹಿತಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯ ಕರುಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾವು ದೇವರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಹತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಮೌಲ್ಯಸಂಬಂಧಿ ಗುಣಗಳೇ ಮುಖ್ಯ.

ಆದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಬೆಲೆಯುಂಟು. ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಭಾವನೆಗಳು ಇವೆರಡು ವರ್ಗದ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾ: ದೈವಭಯ ಅವನ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು; ಭಕ್ತಿಪ್ರೇಮಗಳಾದರೋ, ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಇದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯದ ಅಂಶ ಸೇರಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಮಹತ್ವಸಂಬಂಧಿ ಗುಣಗಳು

ದೇವರು (ಇದ್ದರೆ) ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪೋಣ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಎರಡು ಮಹತ್ವಸಂಬಂಧಿ ಗುಣಗಳು - ಸರ್ವಜ್ಞತೆ-ಸರ್ವಶಕ್ತತೆ - ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಡ್ಡಿಯಾಗದೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಬಲ್ಲವೆ? ದೇವರು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ, ಆಗಿರಬಲ್ಲವೆ?

'ಸರ್ವ' ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ - ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ - ಹಿಂದಿನದು (ಭೂತಕಾಲ), ಇಂದಿನದು (ವರ್ತಮಾನಕಾಲ), ಮುಂದಿನದು (ಭವಿಷ್ಯಕಾಲ), ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಬೇಕಷ್ಟೆ. ದೇವರು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದರೆ 'ಮುಂದೆ ಇಂಥ ಘಟನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ನಡೆದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾರರು, ಬದಲಾಯಿಸಲಾರರು, ತಪ್ಪಿಸಲಾರರು' ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಿತಜ್ಞಾನ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಬದಲಾಯಿಸುವುದೋ ತಪ್ಪಿಸುವುದೋ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಅನಿಶ್ಚಿತ. ಭವಿಷ್ಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲ! ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ೧೯೮೬ರಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಲಿ ಧೂಮಕೇತು (Halley's comet) ಭೂಮಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತಷ್ಟೆ. ದೇವರಿಗೆ - ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದರೆ - ಅದರ ಬರುವಿಕೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದು ಬರದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಬಂದೇ ತೀರಬೇಕು. ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾರಿಗೂ ಇರಬಾರದು, ಸ್ವತಃ ದೇವರಿಗೂ ಇರಬಾರದು. ಆದರೆ ಆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇವರು ಸರ್ವಶಕ್ತ ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ!

'ನಿಮ್ಮ ವಾದ ಸರಿಯಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ಧೂಮಕೇತು ಬರದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ಆದರೆ ತಡೆಯುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಎತ್ತಿದರು. ಅದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ತಡೆಯುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ

ಎಂಬುದು ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? ಅಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ವಿಷಯ 'ದೇವರಿಗೆ ಧೂಮಕೇತುವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ?' ಎಂಬುದಲ್ಲ. ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಅವನಿಗಿರಬೇಕು. ಆ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದು ಅವನು ಧೂಮಕೇತುವನ್ನು ತಡೆದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ (ಧೂಮಕೇತು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ) ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಅವನ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಗೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞತೆ, ಸರ್ವಶಕ್ತತೆ – ತರ್ಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಮೌಲ್ಯಸಂಬಂಧಿ ಗುಣಗಳು

ಇನ್ನು ಮೌಲ್ಯಸಂಬಂಧಿ ಗುಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗೋಣ. ಇವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಾಗ ನಾವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ 'ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ದೇವರು ಹೀಗಿರಬೇಕು. ನಾವು ಬಯಸುವುದು ಇಂಥ ದೇವರನ್ನು' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ವರ್ಗದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದೆಂದರೆ: ದೇವರು ನ್ಯಾಯಪರ, ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕ, ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಕ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲ, ಕರುಣಾಸಾಗರ, ಪ್ರೇಮಸ್ವರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಾವು ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೋ ಆ ಗುಣಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿರಬೇಕು, ದೇವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು (ಇದ್ದರೆ) ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ನಿಧಿ ಎಂಬುದನ್ನು ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯೋಣ. ಅವನಿಗೆ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಪ್ರಿಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರೂ ಪ್ರಿಯರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೂ 'ನ್ಯಾಯಪರ, ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕ, ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಕ' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತು ಚರ್ಚೆಗೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ದೇವರು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನು ವಿನಾಯಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನ್ಯಾಯವನ್ನು – justice ಎಂಬುದನ್ನು – ನಮಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಅದು ನಮಗೆ ಹಿತವಾದೀತೆ? ಕೇವಲ 'ನ್ಯಾಯವನ್ನು' ಬೇಡುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾವ ಮಾನವನಿಗೆ ತಾನೆ ಇದ್ದೀತು! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತರಾದವರು ಕೂಡ ಅದೆಷ್ಟು ಸಾರಿ ಎಡವಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದ್ದಾರೋ! ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಸಂಕಟ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ, ಎಷ್ಟು ಹೇಯವಾದ ಯೋಚನೆಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಹೋಗಿವೆಯೋ! ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ 'ನ್ಯಾಯ' ಸಲ್ಲಿಸಿ ಎಂದು ನಾವು ಬೇಡಲಾದೀತೆ? ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ ದೇವರು 'ಕರುಣಾನಿಧಿ'ಯಾದಾನೆ? ಷೇಕ್ಸ್ಪಿಯರ್‌ನ 'ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್' (King Lear) ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ:

The gods are just, and of our pleasant vices
make instruments to plague us.

(King Lear V, 3, 170-1)

[ದೇವತೆಗಳು ನ್ಯಾಯಪರರು; ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಲು (ಶಿಕ್ಷಿಸಲು) ನಮಗೆ, ಹಿತವಾದ ದುಶ್ಚಟಗಳನ್ನೇ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.]

ಇದು ನಿಜವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು! 'ಹಿತವೆನ್ನಿಸುವ ದುಶ್ಚಟ'ಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಭಾವವೇನಿಲ್ಲ! ಮಾನವ ತಂದೆ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ಮಗನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವಕ್ಕೇ ತಂದೆಯಾದ ದೇವರ ಹೃದಯ ಮಾನವನದಕ್ಕಿಂತ ಕಠಿಣವೆ? ಅವನಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದು ಕರುಣೆಯೋ ಅಥವಾ ಅನ್ಯಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯೋ?

ಭಯ – ದೇವರ ಭಯ; ಕಾನೂನಿನ, ಶಿಕ್ಷೆಯ ಭಯ

ದೇವರು ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಭಯವಿದ್ದರೆ ನಾವು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ 'God-fearing man' (ದೇವರಿಗೆ ಹೆದರುವ ಮನುಷ್ಯ) ಎಂಬುದು ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತು. ಬೈಬಲ್‌ನ 'ಹಳೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆ'ಯ (Old Testament) ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ದೇವರು ಮಹಾ ಜಲಪ್ರಳಯವನ್ನು ಬರಮಾಡಿ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು (ನೋವಾ (Noah) ಮತ್ತು ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿಂಡು ವಿನಾ) ನಾಶಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಮರುಕಳಿಸಿದಾಗ ಪಾಪಿಷ್ಠ ನಗರಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿದ. ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರ ಫ್ಲೇಗುಗಳನ್ನು ತಂದುಹಾಕಿದ. ಇಂಥ ಕಥೆಗಳು ದೈವಭಯವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಜಟಿಲವಾದದ್ದು. 'ಭಯ' ಎನ್ನುವುದೇ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ವಾದಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಭಯವೇ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯುವುದು ಭಯದಿಂದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ನಮಗೆ ಕೇಡಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೇಡಿಗತನವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತ ಭಯ ಈ ಮಾತಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿಯಾಗಬಹುದೇನೋ ಆದರೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ 'ಶಿಕ್ಷೆಯಾದೀತು' ಎಂಬ ಭಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಬೇಕೆ? ಹಾಗಾದರೆ 'ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಖಚಿತವಾದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದಂತಾಯಿತು! ಅಲ್ಲದೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲದವರ ಕೇಡಿಗತನಕ್ಕೆ ಪರವಾನಗಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದೈವಭಯದಿಂದ ಜನ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿರುವುದು - ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗದಿದ್ದರೂ - ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ನೇಮಿತನಾದ ಅರ್ಚಕನೊಬ್ಬ ದೇವರ ಒಡವೆಗಳನ್ನೇ ಕದ್ದ ಪ್ರಕರಣ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ಇವತ್ತು (೨೯-೨-೧೯೯೦) ನಾನು ಈ ಪುಟದ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದಿನ, 'ಡೆಕ್ಕನ್ ಹೆರಾಲ್ಡ್' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸೇವಕರು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಹುಂಡಿ ಹಣದ ಕಳವು ಪ್ರಕರಣ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ವೆಂಕಟರಮಣ ಬಹಳ 'ಸತ್ಯದ' ದೇವರು, ತನಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನೋ ಸೇವೆಯನ್ನೋ ಸಲ್ಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಅಂಥವನ ಗುಡಿಯಲ್ಲೇ, ಅವನ ಸೇವಕರೇ, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಹಣವನ್ನು ದೋಚಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಆಫೀಸರರಿಬ್ಬರು ೭೦ ಲಕ್ಷದಿಂದ ಕೋಟಿಯವರೆಗೆ ಆಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರಂತೆ! ಗುಡಿಯ ಜವಾನನೊಬ್ಬ ೩೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿನ ಆಸ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನಂತೆ! ಇವರು ಸದಾ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಜನ!

ಕೆಲವರು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ; ಆಮೇಲೆ - ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುಕಿನಿಂದ - 'ದೇವರನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ' ಎಂದುಕೊಂಡು ೧೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ದೇವರಿಗೆ ಕಿರೀಟ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಠಕ್ಕರು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಹರಕೆ ಇದೆ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ದೇವತೆಗೆ ನರಬಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಜನರಿದ್ದರು; ಈಗಲೂ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೈವಭಯ ಕೇಡಿಗತನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಂತಿರಲಿ, ದೈವಭಕ್ತಿಯೇ ದೇವರನ್ನು ಕೇಡಿಗತನಕ್ಕೆ ಶಾಮೀಲು ಮಾಡುತ್ತದೆ!

ದೇವರ ಭಯದಿಂದ ಕೆಲವರಾದರೂ ಜನ ಒಳ್ಳೆಯವರಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸೋಣ. ಆದರೆ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಭಯ ಇರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಶಿಕ್ಷೆಯಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಕೆಟ್ಟದ್ದು 'ಅದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು' ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೇಡವಾಗಬೇಕು; ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು 'ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು' ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. ಇದು, ನಾವು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿ.

[ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಯ ಇರಲೇಕೂಡದು ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಪೊಲೀಸಿನವರು, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ಅವರ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವವರು, ಇವರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲದ ನಾಗರಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ - ಇಂದಿನ ಮಾನವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನೆನೆದರೆ! ಪರೋಲ್ (Parole)² ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಮೆರಿಕದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ: ಅಪರಾಧಿಯೊಬ್ಬ ಪರೋಲ್ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ, ತನಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟು, ಅನ್ನ ಇಕ್ಕಿ, ಮಮತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡವರನ್ನೇ ಕೊಂದು, ಅವರ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನೇ ಕೆಡಿಸಿ ಓಡಿಹೋದ! ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ದುಷ್ಟತನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಲಾರೆ. ಅಂಥ ಜನ ಅಪರೂಪ, ನಿಜ. ಆದರೂ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ದುಷ್ಟರಾದ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಭಯ ಇರಲೇಬೇಕು.]

ಮೇಲೆ ಕಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಮಾತು ಮಾನವಭಯವನ್ನು - ಕಾನೂನಿನ, ಶಿಕ್ಷೆಯ, ಭಯವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು, ದೈವಭಯದ ಮಾತು ಬೇರೆ. ದೇವರು ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಬದಲು ಕೆಟ್ಟವರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಹುದಲ್ಲ? ಸರ್ವಶಕ್ತನಿಗೆ ಅದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ಅವನು ದುಷ್ಟ ಜನರಿಗೆ ಶತ್ರುವಾಗುವ ಬದಲು ದುಷ್ಟತನಕ್ಕೆ, ಕೇಡಿಗೆ (ಚಟುಗೆ) ಮಾತ್ರ ಶತ್ರುವಾಗಬಹುದು. ದುಷ್ಟತನವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ, ಅದು ಯಾರಲ್ಲಿ ಇತ್ತೋ ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವನು ಕರುಣಾಸಾಗರ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದರೆ ಇದೇ ಅವನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ವರ್ತನೆ.

೧. ಇದು ಎಡ್ಗರ್ ಎಂಬುವನು ಆಡುವ ಮಾತು. ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಷೇಕ್ಸ್ಪಿಯರ್‌ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.

೨. ಪರೋಲ್: ಅಪರಾಧಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಸಭ್ಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ, 'ಇಂಥ ದಿನ ವಾಪಸು ಬರುತ್ತೇನೆ, ಹೊರಗಿರುವಾಗಲೂ ಸಭ್ಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಜೈಲಿನಿಂದ ಹೊರಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುವುದುಂಟು. ಇದನ್ನು 'ಪರೋಲ್ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೨. ದೇವರು

೧. ಗಂಟೆ (ಜೆನ್ ಕತೆ)

ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ಟೋಯೊ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಅಷ್ಟೆ. ಆಗಲೇ ಆತ, ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೆನ್ನಿನ್ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ, ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ, ಚಿಂತನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಮುಂಡಿಗೆ (ಒಗಟು)ಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತನಗೂ ಹಾಗೆ ಚಿಂತನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಮುಂಡಿಗೆ ಕೊಡಲಿ ಎಂಬುದು ಈತನ ಆಸೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ, ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗುರು ಮೊಕೊರಯಾನ ಕೋಣೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ, ತಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆನ್ನುವುದು ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದ. ಗುರುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಆತನ ಎದುರು ಗೌರವದಿಂದ ಮೌನವಾಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ, ಗುರುವೇ ಈತನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. 'ಟೋಯೊ, ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಬಡಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಸದ್ದನ್ನು ತೋರಿಸು' ಎಂದ.

ಟೋಯೊ, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿದ.

ಸರಿ. ಎಲ್ಲಿ, ಈಗ ಒಂದೇ ಕೈಯಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವ ಸದ್ದು ತೋರಿಸು' ಎಂದ ಗುರು.

ಟೋಯೊ ಮೌನವಾದ. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಿಗೆ ಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ.

ಮಾರನೆಯ ಸಂಜೆ ಆತ ಮರಳಿ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಒಂದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ, ಗುರುವಿನ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. 'ಸರಿಯಲ್ಲ' ಎಂದ, ಗುರು. ಅದರ ಮಾರನೆಯ ಸಂಜೆ, ಟೋಯೊ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಒಂದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗೆಶಾ ಸಂಗೀತ ನುಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ. 'ಸರಿಯಲ್ಲ' ಎಂದ ಗುರು. ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಸಂಜೆಯೂ ಟೋಯೊ ಹಾಜರಾದ. ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ಸದ್ದು ಹೊರಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ. 'ಊಹುಂ, ಸರಿಯಲ್ಲ' ಎಂದ ಗುರು. ಆ ಮುಂದಿನ ಸಂಜೆಯೂ ಟೋಯೊ ಬಂದ. ಮಿಡತೆ ಕಾಲುಗೀರಿ ಸಪ್ಪಳ ಹೊರಡಿಸುತ್ತದಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ. 'ಇದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ' ಎಂದುಬಿಟ್ಟ ಗುರು.

ಹೀಗೆ, ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರತಿ ಸಂಜೆಯೂ ಬಂದು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸದ್ದುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಕಡೆಗೆ, ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಆತ, ತಾನು ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸದ್ದುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿಯೇ ನೆನೆದುಕೊಂಡ; ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತ, ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿದ. ಹಾಗೇ, ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಆತನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯ್ತು.

ಅನಂತರ ಆತ, ಪುನಃ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸದೆ ನೇರ ಗುರುವಿನ ಎದುರು ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೂತ. 'ನಾನು ನಿಶಬ್ದವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ, ಗುರುವೆ' ಎಂದ.

೨. ಅನ್ವೇಷಣೆ

ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಎಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿದೆ ಇಲ್ಲದ ದೇವರ
ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಗಳ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ
ಇಲ್ಲೇ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿ-ಸ್ನೇಹಗಳ
ಗುರುತಿಸದಾದೆನು ನಮ್ಮೊಳಗೆ.

ಎಲ್ಲಿದೆ ನಂದನ ಎಲ್ಲಿದೆ ಬಂಧನ
ಎಲ್ಲಾ ಇವೆ ಈ ನಮ್ಮೊಳಗೇ
ಒಳಗಿನ ತಿಳಿಯನು ಕಲಕದೆ ಇದ್ದರೆ
ಅಮೃತದ ಸವಿಯಿದೆ ನಾಲಗೆಗೆ.

ಹತ್ತಿರವಿದ್ದೂ ದೂರ ನಿಲ್ಲುವೆವು
ನಮ್ಮ ಅಹಮ್ನಿನ ಕೋಟಿಯಲಿ
ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೋ ಹೊಂದಿಕೆ ಎಂಬುದು
ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಈ ಬದುಕಿನಲಿ !

೩. ವಚನ

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು

ನಾ ದೇವನಲ್ಲದೆ ನೀ ದೇವನೇ?
ನೀ ದೇವನಾದರೆ ಎನ್ನನೇಕೆ ಸಲಹೆ?
ಆರೈದು ಒಂದು ಕುಡಿತೆ 'ಉದಕವ'ನೆರೆವೆ
ಹಸಿದಾಗ ಒಂದು ತುತ್ತು ಓಗರವನಿಕ್ಕುವೆ
ನಾ ದೇವ ಕಾಣಾ, ಗುಹೇಶ್ವರ.

೪. ಜನಪದ ತ್ರಿಪದಿ

ಬೆಳಗಾಗಿ ನಾನೆದ್ದು ಯಾರ್ಯಾರ್ನ ನೆನೆಯಲಿ
ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ಬೆಳೆವಂಥ! ಭೂಮಿತಾಯಿನ
ಎದ್ದೊಂದು ಘಳಗಿ ನೆನದೇನು ||

೩. ದೇವರುಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ

ಬೋಳುವಾರು ಮಹಮದ್ ಕುಂಞ

೧

ಆದಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಭೂಮಿತಾಯಿಯನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಬೆಳಕಾಗಲಿ ಎಂದನು; ಬೆಳಕಾಯಿತು. ಕತ್ತಲಾಗಲಿ ಎಂದನು; ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ ದೇವರು ನೆಲದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ, ಅವನಿಗೆ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಡತನಗಳನ್ನೂ ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳನ್ನೂ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಇಗರ್ಜಿಗಳನ್ನೂ ಮಸೀದಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ, ಮುಂದಿನದೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಆಣತಿಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿರಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಎಷ್ಟೋ ಮಿಲಿಯ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಈ ದೇವರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಮಾಲೀಕನು ಬಹಳ ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ಜನರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಲೀಕನು ಆಗಾಗ ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆಗಳನ್ನೂ ದೇವರ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಪುಣ್ಯವಂತ ಮಾಲೀಕನ ಮರದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಸೆಫ್ ಡಿ'ಕಾಸ್ಪ್ ಎಂಬ ಯುವಕನು ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವನು ಬಡವನೂ, ಆರೋಗ್ಯವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ದೇವರು ಹೇಳಿದನು: “ಅದು ಬೀಳಲಿ” ಎಂದು. ಮರದ ದೊಡ್ಡ ದಿಮ್ಮಿಯೊಂದು ಉರುಳಿಬಿತ್ತು. ಜೋಸೆಫ್ ಡಿ'ಕಾಸ್ಪ್‌ನನ್ನು ಸರಕಾರೀ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ದೇವರು ದಯಾಮಯನು; ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮರಳಿತು. ತನ್ನ ಬಲಕಾಲನ್ನು ಮೊಣಕಾಲ ಬಳಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ನೋವು ಮತ್ತು ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುತ್ತಾ ಮಲಗಿದನು. ಮರದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯವರು ಪರಿಹಾರವೆಂದು ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಯಿತು; ಮರುದಿನ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್‌ನನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಡಿಸ್ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡಿದರು.

ದೇವರ ಮಹಿಮೆ ಅಪಾರ; ಜೋಸೆಫ್ ಕುಂಟನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಹಸಿವೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂಥವರಿಗಾಗಿಯೇ ಕೆಲವು ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ಬದುಕುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಹಸ್ರಾರು ಸಿರಿವಂತರನ್ನೂ, ಅವರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನೂ ದೇವರು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಸಾವಿರಾರು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ, ಅನಾಥಾಲಯಗಳೂ ಭಿಕ್ಷುಕರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್‌ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟೂರಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದನು.

ಅಪರಿಚಿತ ಪಟ್ಟಣದ ದೊಡ್ಡ ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿನಲ್ಲಿಳಿದ ಜೋಸೆಫ್ ಮೊದಲು ಅದೇ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ತನ್ನೂರಿನಲ್ಲೂ ಅವನು ಹೀಗೆಯೇ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವರು ದಯಾಮಯನು - ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ

ಸೈಂಟ್ ಪೀಟರ್ ಇಗರ್ಜಿಯ ಗೋಪುರದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಿಮೆಂಟಿನ ದೊಡ್ಡ ಶಿಲುಬೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದ. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್ ಇಗರ್ಜಿಯತ್ತ ಕಾಲೆಳೆದನು.

ಕೇವಲ ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್ ಹೊಸ ಬದುಕಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡನು. ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕುಂಟನಾಗಿರುವ ತಾನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ನಾಚಿಕೆಯ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇಗರ್ಜಿಯ ಗೇಟಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ತಡೆದು, “ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕುಂಟನಿಗೆ ಹತ್ತು ಪೈಸೆ ದಾನಮಾಡಿರಿ” ಎಂದು ಅಧಿಕಾರದಿಂದಲೇ ಬೇಡತೊಡಗಿದನು. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಅದಲುಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಗರ್ಜಿಯ ಕಾವಲುಗಾರ ‘ಜಾನ್’ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನ ಗೆಳೆಯನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಫಾದರ್ ಪಿರೇರರವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕುಂಟನಿಗೆ ಇಗರ್ಜಿಯ ಗಂಟೆಗೋಪುರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ಜಾಗ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನು. ಕಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ ಕಟ್ಟಡದೊಳಗಿದ್ದ ಶವವಾಹಕ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಿದರೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜಾಗವಿತ್ತು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದಂತೆ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್ ತನ್ನ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಲಾಭದಾಯಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆದಿತ್ಯವಾರ ಮುಂಜಾನೆ ಮಾತ್ರ ಇಗರ್ಜಿಯ ಎದುರು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡಿನಲ್ಲೂ, ಸಂಜೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಸಿನೆಮಾ ಥಿಯೇಟರುಗಳ ಟಿಕೇಟು ಕೊಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲೂ ನಿಂತು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ದೇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆ, ಪ್ರವಾಹ, ಯುದ್ಧ, ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ದೇವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಸುಳ್ಳು, ಕಳವು, ಹಾದರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಅವನು ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಭಿಕ್ಷುಕರನ್ನು ದೇವರು ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು; ಹೆಣಗಳನ್ನು ನೋಡುವವರೆಗೂ...

* * * * *

ದೇವರು ಹೇಳಿದನು- ಎರಡು ಮರಣಗಳಾಗಲಿ. ಇಬ್ಬರು ಸತ್ತು ಹೋದರು. ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಎರಡು ಅನಾಥ ಶವಗಳು ಆ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡಿನ ಟಿಕೇಟು ಕೊಡುವ ಕಿಟಕಿಯ ಎದುರಿನ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹೆಣವೂ, ಪಕ್ಕದ ಅಗಲ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಬದರಿಯಾ ಕ್ಲಾತ್ ಸೆಂಟರ್’ನ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣವೂ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಜನರು ನೋಡಿದರು.

ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಮೊದಲು ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡಿನ ಶವವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಶವ ತನ್ನ ಜಾತಿಯದ್ದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಶಿಲುಬೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸಣ್ಣವನಿರುವಾಗಲೇ ಅರಿತಿದ್ದನು. ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ್ದ ಶವದ ತಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲವೊಂದು ಕೂತಿತ್ತು. ಅದರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಆಲುಮಿನಿಯಂ ತಟ್ಟೆಯೊಂದು ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಊರುಗೋಲು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಶವದ ಬಲಕಾಲಿನ ಅರ್ಧ ಕರಗಿದ ಹೆಬ್ಬೆರಳ ಮೇಲೆ ಐದು ಅಥವಾ ಆರು ಹಸಿರು ನೋಣಗಳು ಕೂತು ಏಳುವ ಆಟ ನಡೆಸಿದ್ದವು. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿದ ಜನರು ಸಿಗರೇಟು-ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತಾ, ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾವಿನ ನಂತರದ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ನಡುನಡುವೆ ತಾವು ಹೋಗಲಿರುವ ಬಸ್ಸು ಬಂತೇ ಎಂದು ಕತ್ತು ಚಾಚುತ್ತಾ ಲೊಚಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ಯೇಸು ದಯಾಮಯನು - ತನಗಿಂತಹ ಸಾವು ಬಾರದಿರಲಿ’ ಎಂದು ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಎದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಲುಬೆ ತಡವಿಕೊಂಡು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ ಬಸ್‌ ಸ್ಟಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ದೇವರ ಆಟಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುತ್ತಾ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಹೊಸ ಹೆಣ ನೋಡಲು ಕಾಲೆಳೆದನು.

‘ಬದರಿಯಾ ಕ್ಲಾತ್ ಸೆಂಟರ್’ನ ಎದುರಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಹೆಣದ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಜೋಸೆಫ್‌ನು ತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟನು - ಹಸಿವಿನಿಂದಾದ ಮರಣ. ಹೆಣದ ಎದುರು ನಿಂತಿದ್ದವರು ಒಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಾಹುಕಾರರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಹೆಣದ ಪರಿಚಯ ಇದೆ. ಕಳೆದ ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುದುಕ ಇದೇ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಭಿಕ್ಷುಕ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸಾಹುಕಾರರು ಅಂಗಡಿ ಕಾವಲಿಗಿದ್ದ ಆಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಹೆಣ ಜೀವಂತವಿದ್ದಾಗ ಹತ್ತು ದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ‘ಜುಮ್ಮಾ ನಮಾಜು’ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ. ರಂಜಾನ್ ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಉಪವಾಸವಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಭಿಕ್ಷುಕರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವಂತರು ಇನ್ನು ಹುಟ್ಟಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಹುಕಾರರೇ ಸರ್ತಿಫಿಕೇಟು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾವಿಗೂ ಭಾಗ್ಯ ಬೇಕು... ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಾಹುಕಾರರು ಶ್ರೀಮಂತರಾದರೂ ಐದು ಬಾರಿ ನಮಾಜು ಮಾಡುವವರು. ಅವರಿಗೆ ಪರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ ಭಯವಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶವನ್ನು ದಾನಧರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಕೆಲಸವು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅವರೇ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಎಲ್ಲ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಜಮಾತ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಶವ ಒಯ್ಯುವ ಮಂಚವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತರಿಸಿದರು. ಮೆಟ್ಟಲು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪೊಲೀಸಿನವನೊಂದಿಗೆ ಗುಸು ಗುಸು ಮಾತನಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ನಾಮುಂದು-ತಾಮುಂದು ಎಂದು ಹೆಗಲು ಕೊಡಬಂದ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಹುಕಾರರೇ ಮಂಚವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟರು. ಆರು ಮೀಟರ್ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಾರೆ ಹರಿದು ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಎದುರಿನ ಸರ್ಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಣದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್ ಸಾಹುಕಾರರನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು... ಬಳಿಕ ಏನನ್ನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡವನಂತೆ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿನ ಹೆಣದ ಬಳಿಗೆ ಕೋಲೂರುತ್ತಾ ಕುಂಟಿದನು.

ಹೆಣ ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಗಿತ್ತು. ನೋಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರಕ್ಕೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ನೋಣಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿನ ಮೃದು ಬೆರಳುಗಳು ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್‌ನು ತನ್ನ ಜೋಳಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಾಸುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಹೆಣದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಹೆಣದ ಎದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪವಿತ್ರ ಶಿಲುಬೆ ಈಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಜನರು ಹೆಣದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್‌ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ನಿಂತನು. ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸಾವು ಕೂಡಾ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿಹೋದರೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪದೇ ಪದೇ ಎದೆಯನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನದೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಪವಿತ್ರ ಶಿಲುಬೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅದುಮಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆಯನ್ನು ಭಯದಿಂದಲೇ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡನು. ‘ಬದರಿಯಾ ಕ್ಲಾತ್ ಸೆಂಟರ್’ನ ಪುಣ್ಯವಂತ ಹೆಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಣ ಹೊರಿಸಿದ ಸಾಹುಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸೂಯೆಗೊಂಡನು. ಹಸಿರು ನೋಣವೊಂದು ಮೊಂಡಾದ ಬಲಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕಚಗುಳಿಯಿಟ್ಟಿತು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್‌ನು ನವಿರಾಗಿ ನಡುಗಿದನು. ತನ್ನ ಖಾಯಂ ದಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವ ‘ಲೋಬೋ’ರವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೊರಟನು.

ದೇವರು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದನು - “ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಅಳಬೇಡಿರಿ; ಬಡಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಸತ್ತವನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗನು; ಅಳಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿರಿ.”

ಆದರೂ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್‌ನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಏದುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ಲೋಬೋರವರಿಗೆ ಹೆಣಗಳ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿನ ಹೆಣದ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪವಿತ್ರ ಶಿಲುಬೆ ಮತ್ತು ಬದರಿಯಾ ಕ್ಲಾತ್ ಸೆಂಟರ್‌ನ ಸಾಹುಕಾರರು ತರಿಸಿದ

ಶವದ ಮಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಬಿಕ್ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ದೇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರಾಬು ಅಂಗಡಿಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆದು ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ಲೋಬೋರವರು ಜೋಸೆಫನು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತಾ ಎತ್ತರದ ತಿರುಗು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಲೋಬೋರವರು ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನೋಟು ಎಣಿಸುವಾಗಲೂ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಟಿನ ಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅಳತೆಯ ರಬ್ಬರ್ ಬ್ಯಾಂಡುಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿದ್ದವು. ನೋಟುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಟ್ಟ ಮಾಡಲು ಮೇಜಿಗೆ ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೋಸೆಫನ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲೋಬೋರವರು ಎಲ್ಲ ನೋಟುಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ಅವರು ಚೆಲ್ಲರೆ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆರಿಸುತ್ತಾ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಗೋಪುರ ನಿರ್ಮಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಮೇಜಿನ ಎದುರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನ ಎಡಕಾಲು ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಕಂಕುಳುಗಳು ನೋಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯ ಚೀಲವೊಂದಕ್ಕೆ ಸುರಿದು ನಾಜೂಕಾಗಿ ಚೀಲದ ಬಾಯಿ ಬಿಗಿದ ಲೋಬೋರವರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮುಗುಳುನಕ್ಕರು; ಮತ್ತು ಹೇಳಿದರು. “ಹೆಣ ಹೊರುವುದು ನನ್ನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೆಣ ಹೊತ್ತರೂ ಅದರ ಪುಣ್ಯದ ಭಾಗ ನನಗೆ ಸೇರಿಯೇ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ತುಂಬ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟು?”

ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೆಂಕಿಯಂತಾದವು. ಲೋಬೋರವರನ್ನೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದನು. ಲೋಬೋರವರ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನಗುವಿನ ತುಣುಕುಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಊರುಗೋಲನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಊರುತ್ತಾ ಅಂಗಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿಯತೊಡಗಿದನು. ಕಾಲು ಇಗರ್ಜಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿತು.

* * * * *

ಎತ್ತರವಾದ ಇಗರ್ಜಿಯ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪವಿತ್ರ ಶಿಲುಬೆಯು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಪಳಪಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಟೆ ಗೋಪುರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರ ‘ಜಾನ್’ ಕುಳಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. “ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಮರಣವು ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಂದಲೇ ಪಾಪವೂ, ಪಾಪದಿಂದ ಮರಣವೂ ಈ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಸೇರಿದವು. ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮರಣವೂ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧಗಳಿಗಾಗಿ ತಂದೆಯಾದ ಯೇಸುವನ್ನು ದೇವರು ಮರಣಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು...” ಫಾದರ್ ಪಿರೇರಾರವರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ‘ಜಾನ್’ಗೆ ವಿಪರೀತ ಹುರುಪು ಬಂದಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಕಂಭಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತು ಶೂನ್ಯ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಸದ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆ ತಂದೆಯ ಸಾವಿನದ್ದು ಆಗಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ; ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವ – ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಲುಬೆಯಿರುವ ಹೆಣದ ಕಾಲು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ಹಸಿರು ನೋಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿತ್ತು.

ಇಗರ್ಜಿಯ ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರ ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದ ಕಾವಲುಗಾರ ಜಾನ್ ಗಂಟೆ ಗೋಪುರದ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದನು. ಲಯಬದ್ಧವಾದ ಒಂದೊಂದೇ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ಗಂಟೆಗೋಪುರ ತುದಿಯಿಂದ ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲತೊಡಗಿತು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದು ತಾನು ಮಲಗಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡದ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಒಳಗೆ ಗೋಡೆಯ ಬದಿಗಿದ್ದ ಶವವಾಹಕ ಗಾಡಿಯು ಅಣಕಿಸಿ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಗಾಡಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಗಾಡಿಯು – ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಗಾಡಿಯ ಕಮಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಹೂವುಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಳೆದ ವಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಲ ಈ ಗಾಡಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ

ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಲೋಬೋರವರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಕೂಡ ಗಾಡಿಯ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಈ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಹೆಣವನ್ನು ತಂದು ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಶವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಬಹಳ ಹಣ ಬೇಕಾದೀತು. ಫಾದರ್ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಏನಾದರೊಂದು ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾನ್ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆದರೆ ಫಾದರ್ ಬರುವಾಗ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿನ ಹೆಣ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕಾಯುತ್ತಿರಲಾರದು. ಅಥವಾ ಈಗಾಗಲೇ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯವರ ಗಾಡಿ ಬಂದಿರಲೂ ಸಾಲು. ತಾನು ಹೆಣದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಅವರು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಯಾರು. ನಾಳೆಯಿಂದ ತಾನು ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹೊಸ ಹಾಸುಬಟ್ಟೆ ಬೇಕು. ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯವರು ಹೆಣವನ್ನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಸುಡುತ್ತಾರೋ... ಹೂಳುತ್ತಾರೋ? ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಶವಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನಂತೂ ಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

ಊರುಗೋಲುಗಳನ್ನು ಕಂಕುಳುಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತು ಗೋಡೆಗಾನಿಸಿ ಇಟ್ಟು ಜೋಸೆಫನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತನು. ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಕುಂಟುತ್ತಾ ತಳ್ಳಿದನು. ಬಹಳ ದೂರ ತಳ್ಳುವುದು ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ಅಳು ಬಂದಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗಾಡಿಯನ್ನೇರಿದ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಮೊದಲು ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದನು. ಬಳಿಕ ಕವುಚಿ ಮಲಗಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದನು.

ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಕಾವಲುಗಾರ ಜಾನ್ ಶೆಡ್ಡಿನ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದವನು ಹಾವು ಕಂಡವನಂತೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದನು. ಹುಚ್ಚನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೋಸೆಫನು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದರೆ ಬಳಿಕ ಎದ್ದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಪಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಗೋಡೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಯಾಸವಾಗುವ ತನಕವೂ ಸುತ್ತುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತೆ ಗಾಡಿಗೇರಿ ಕವುಚಿ ಬಿದ್ದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವರ ಯಾವ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಜೋಸೆಫನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲಾರವು ಎಂಬುದು ಜಾನ್‌ಗೆ ಖಾತರಿಯಾಯಿತು. ಫಾದರ್‌ರವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಸಭೆ ನಡೆಯುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

'ಜಾನ್' ಫಾದರ್‌ರವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫ್ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಜಾನ್ ದೀಪ ತರಲು ಓಡಿದನು.

ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಫಾದರ್ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದರು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಏನನ್ನೂ ಉಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆ-ತಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಂಡುಹೋಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಶವವಾಹಕ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಜೋಸೆಫನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಲುಬೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಜಾನ್ ಮತ್ತು ಫಾದರ್‌ರವರು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು.

೨

ದೇವರು ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಕರುಣಾಮಯಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ದಫನ ಮಾಡಿದ ದಿನದಲ್ಲೇ ಸಾಹುಕಾರರ ಜವುಳಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯಿತು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಐದಾರು ಮದುವೆ ಪಾರ್ಟಿಗಳು ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಾಹುವಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಅಂಗಡಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹುಕಾರರು, ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮಿಗೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕುಂಟ ಭಿಕ್ಷುಕನನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಡುಗಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಸಾಹುಕಾರರು ಸರಿಯಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸರಿದು ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದನು, "ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಾ?"

ಸಾಹುಕಾರರ ರಕ್ತವೆಲ್ಲ ತಣ್ಣಗಾಗಿತ್ತು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನು ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. “ಕ್ರೈಸ್ತನೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋರಾ?”

ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳಾರೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ಹುಡುಗರು ಬಟ್ಟೆಯ ಥಾನುಗಳನ್ನು ಮಡಚಿ ಕನ್ನಡಿ ಕಪಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಂಗಡಿಯೊಳಗಡೆ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಒಂಟಿ ಕಾಲನ್ನೂ, ಇನ್ನೂ ಜಗಳಾಡದೇ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಕೂತಿರುವ ಸಾಹುಕಾರರನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ವಾರೆಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಸಾಹುಕಾರರು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೇ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಕೇವಲ ಒಂದು ಹೆಣ ಹೊರಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲಾಪು ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ ಕೊಡಿಸಿದ್ದನು. ಇನ್ನು, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಖಾತೆ ಭಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಲೆಖ್ಯಾಚಾರ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು.

ಪಕ್ಕದ ಕಿರುಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕುಂಟ ಜೋಸೆಫನನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಸಾಹುಕಾರರು ಕುಂಟನನ್ನು ಹೇಳುವವರು – ಕೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ನಾಲ್ಕೈದು ಕಡೆಗೆ ಘೋನು ಹಚ್ಚಿ ಕುಂಟನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸಾಹುಕಾರರ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಂಟನನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ಸಾಹುಕಾರರ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಟ ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ಮಾಂಸದ ಊಟ ಬಡಿಸಿದರು. ಚಾವಡಿಯೊಳಗೇ ಮಲಗಲು ಹೇಳಿದರು. ಚಾಪೆ, ದಿಂಬು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಚಾದರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೂ ಜೋಸೆಫನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಬೋಳು ಎದೆಯನ್ನು ತಡವಿಕೊಂಡು ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುವುದು ಸರಿಯಾದೀತೆ? ಎಂದು ಗೊಂದಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುಂಜಾನೆ ನಾಲ್ಕರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಸುಂದರ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಜೋಸೆಫನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದನು. ಅವಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಫಿ-ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಹೊರಗೆ ಸಾಹುಕಾರರ ಕಾರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನಂತೆ ಜೋಸೆಫನು ಕುಂಟುತ್ತಾ ಕಾರೊಳಗೆ ಕುಳಿತನು. ಕಾರು ರೈಲ್ವೇ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿತು. ಅಲ್ಲಾಪುವಿನ ಮಹಿಮೆ ಅಪಾರ; ರೈಲು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿತು.

ಈ ದೇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಗತಿಗಳು ಬಹಳ ಗುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗುಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ದೇವರ ಅನುಮತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣಕರ್ತನಾದ ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅಪರಿಚಿತ ಊರೊಂದರಲ್ಲಿ ಜೋಸೆಫ್ ಡಿಕಾಸ್ಪ ಎಂಬ ಭಿಕ್ಷುಕನು ರಹಮತ್ ಎಂಬ ಕುಂಟ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆದರೂ ರಹಮತ್‌ನಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೂ ಹಸಿವೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಅವನು ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿರುತ್ತಾನೆ. ದುಡಿದು ತಿನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಅಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವಂತೆ ಅವನು ಸಿರಿವಂತರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಿಕ್ಷುಕರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಹಮತ್‌ನೂ ದೇವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಊಟ-ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದ್ದನು. ದಿನಕ್ಕೆ ಐದು ಬಾರಿ ನಮಾಜು ಮತ್ತು ಓದುವಿಕೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಅವನು ಬೇರೇನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕುಂಟನಾಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ನಮಾಜು ಮಾಡಲು ದೇವರು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ದೇವರಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ರಹಮತ್ ನೂರಾರು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡನು.

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ರಹಮತ್‌ನನ್ನು ಹೋಗು ಎಂದರು. ದೇವರು ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದರು.

* * * * *

“ಅಲ್ಲಾಹು ನಿಮಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ; ಆಕಾಶವನ್ನು ಮೇಲ್ಮಾವಣಿಯಾಗಿಯೂ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ನಿಮಗಾಗಿ ಸುಂದರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.” ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೇ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಹೊರನುಸುಳಿ ಬಂದ ಕುಂಟ ರಹಮತ್‌ನಿಗೆ ಎದುರಲ್ಲೇ ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದ ಹಲವು ಮಹಡಿಗಳ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡವೊಂದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕಳೆದೇರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಓದಿದ್ದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥದ ಸಾಲುಗಳು ನೆನಪಾದುವು.

ಡಾಂಬರು ರಸ್ತೆಯು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ನರಕದ ಬೆಂಕಿಯು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದದ್ದು ಎಂದು ಅವನು ಓದಿದ್ದನು. ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಡುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ಕರುಣಾಮಯನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ರಸ್ತೆಯ ಇಕ್ಕಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಕೆಳಗೆ ನೆರಳನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಕುಂಟ ರಹಮತ್‌ನು ನೆರಳುಗಳ ನಡುವೆಯೇ ನಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೆರಳಿರುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ, ಅಸಂಖ್ಯ ಕಾರುಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕಾರುಗಳು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಾನು ಓಡಿಯಾಡಿದ ರಸ್ತೆಯು ಕಳೆದ ಎರಡೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಸಿಗದಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾ ರಹಮತ್‌ನು ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಪವಿತ್ರ ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿನವಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿತ್ತು. ಸಾಹುಕಾರರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಜುಮ್ಮಾ ನಮಾಜಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಭರವಸೆಯಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಹುಕಾರರು ಏನಾದರೊಂದು ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ರಹಮತ್‌ನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅನುಮಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಹೋದರನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗಡ್ಡದ ಮುದುಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರವು ಹೆಗಲ ಚೀಲದೊಳಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಕುಂಟ ರಹಮತ್, ಕಂಕುಳಗಳು ನೋವಾಗುವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ವೇಗವಾಗಿ ಕಾಲೆಳೆಯತೊಡಗಿದನು.

ಮಸೀದಿಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತು ಸುಡುಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ದೇವರಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೈಚಾಚುವವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕುಂಟ ರಹಮತ್ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಿಳಿಯ ಅಂಗಿ ಮತ್ತು ಮುಂಡು ಬಹಳ ಶುಭವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಸಾಲಿನ ಎದುರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಜುಮ್ಮಾ ನಮಾಜಿಗೆಂದು ಜನರು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಹುಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕಾರೊಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ರಹಮತ್ ಆತುರದಿಂದ ಅವರೆದುರು ಹೋಗಿ ನಿಂತನು; ಅಸ್ಸಲಾಂ ಅಲೈಕುಂ ಎಂದು ವಂದನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಸಾಹುಕಾರರು ಅವಸರದಲ್ಲಿದ್ದರು; ಮಸೀದಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ನಮಾಜಿನ ಕರೆಯು ಕೇಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ರಹಮತ್‌ನಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು, ಅಚ್ಚರಿಯೂ ಆಯಿತು. ಸಾಹುಕಾರರು ತನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿದಿರಲಾರರು ಎಂದು ಅವನು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟನು. ಮಸೀದಿಯೊಳಗೆ ಕಾಲೆಳೆದ ರಹಮತ್‌ನು ವಲು (ನಮಾಜಿಗೆ ಮುನ್ನ ನೀರಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು) ಮಾಡಿಕೊಂಡನು; ನಮಾಜಿನ ಸಾಲು ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ನಮಾಜು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ ಹೊರನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಂಟ ರಹಮತ್ ಕೊನೆಯವನಾಗಿ ಬಂದನು. ಸಾಹುಕಾರರ ಕಾರು ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ರಹಮತ್‌ನ ಹೆಗಲ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪತ್ರವಿದ್ದಿತು. ಅವನಿಗೆ ಸಾಹುಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಭರವಸೆಯಿದ್ದಿತು. ಅವರಿವರಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರ ಮನೆಯ ವಿಳಾಸವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಂಟಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಸಾಹುಕಾರರು ಉಂಡು ಮಲಗಿದ್ದರು. ಕುಂಟ ರಹಮತ್‌ನು ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು.

ಪವಿತ್ರ ಶುಕ್ರವಾರದಂದು ಸಾಹುಕಾರರು ಐದು ಬಾರಿಯೂ ನಮಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮಾಜಿನ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಜೆಯಾಯಿತು, ಸಾಹುಕಾರರು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡರು. 'ವಲು' ಮಾಡಲು ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುಂಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿದರು. ಕುಂಟ ರಹಮತ್‌ನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ವಂದಿಸಿದನು. ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಕುಂಟನ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವರ ಮುಖ ಬಣ್ಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕುಂಟ ರಹಮತ್‌ನು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದ ಕಾಲ ಸಾಹುಕಾರರು ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಾಗಿದರು. ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಕೆಲಸದ ಹುಡುಗನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಬಲಕೈಯ್ಯ ಬೆರಳುಗಳ ನಡುವೆ ಹತ್ತುರೂಪಾಯಿಯ ಎರಡು ನೋಟುಗಳಿದ್ದವು. ಅವನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕುಂಟನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಯುವಕನು ಮೂಕನಾಗಿದ್ದನು; ಅವನು ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ಹೋಗು ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ನೋಟುಗಳನ್ನು ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಎಳೆದುಕೊಂಡನು.

ದೇವರು ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು, "ಅಲ್ಲಾಹು ನಿಮಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಆಕಾಶವನ್ನು ಮೇಲ್ಭಾವಣಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ನಿಮಗಾಗಿ ಸುಂದರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುತ್ತಾನೆ..." ಆಮೆನ್.

೪. ದೈವ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರತಾನ

ಜನಪದ

ಹತ್ತು ಮಂದಿ ದೈವಕೆಲ್ಲಾ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹೇಳುವೇನು
ದೈವ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ದೇವರಂತು ಇದ್ದೆ ಇರತಾನ||
ಆ ದೇವರು ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಂಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನ ಕುಂತಾನ||
ಒಬ್ಬ ದೇವರಿಗಿಂತ ದುಡಕೊಂಡಂವಗ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಗತಾನ||
ದೇವರ ಸಿಗಲಿ ಸಿಗಲಾರದೆ ಇದ್ದರು ಇರಲಿ ಪರ ದೇವರ
ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ ನಮದು ಜನ್ಮ ಇರುತಾನ || ಗೀ ಗೀ ||

ದೇವರಂತು ಘಟಮುಟಹಾನ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಬೋಜ್ಯಾನಮದು
ದೇವರಿಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದು ಮಾತು ಐತಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಡಿತಾನ||
ಆ ದೇವರ ಮಾಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಮನವೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇರತಾನ||
ಅಷ್ಟಾ ದೇವರಂತು ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತಾ-ಹಾನ||
ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಗತಿ ಇಲ್ಲ ದೇವರಲಿಂದೆ ನಾವು ನಿವು ಎಲ್ಲಾ||
ಗರತೇರಿಗೆ ಗಂಡ ಇದ್ದಂಗ ದೇವರ ಇರತಾನ || ಗೀ ಗೀ ||

ಗರತೇರಿಗೆ ಗಂಡ ದೇವ ಪತಿವರ್ತೇರಿಗೆ ಪತಿ ಗಂಡಸ
ದೇವ ಭಂಡ ದೇವ ಭೂಮಿ ಗಂಡ ಮಳಿರಾಜ
ಇದ್ದಾನ|| ನಾವು ಕಂಡ ದೇವರಿಗೆ ಕೂ ಮುಗಿದರ
ಹ್ಯಾಂಗ ಸೀಗತಾನ||
ಇವರ ದುಂಡಿ ಪದರ ಮುಂಡಿಗಿ ಒಂದಾದ ದೇವರ ನಗತಾನ||
ಮುತ್ತೈದಿ ಮುಂಡಿ ಮೇಲಿನ ಶರಗ ಕುಂಡಿ ಮೇಳೆ
ಬಂದೈತಿ ದಂಡಿ ತೊಂಡಲ ಕಟ್ಟುವುದಕ ಒಂದಾದ
ಅನುಮಾ || ಗೀ ಗೀ ||

ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬನೇ ಗಂಡ, ಒಬ್ಬನೆ ದೇವರ
ಪೃಥ್ವಿ ಗಂಡ ಬ್ಯಾರೆ ಅದಾನು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ||
ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಗಂಡ ಚಂದ್ರಮನ ಚಿಕ್ಕ ಮುತ್ತೈದೇರ ಖುನಾ||
ಇವರು ಮುತ್ತೈದ್ಯಾರು ಒಂದೆ ಆಗಲಲ್ಲಿ ಉಂಡಿದಾರು
ಐದು ಮಂದಿಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬನೆ ಸಲವ್ಯಾನ || ಗೀ ಗೀ ||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾದ ಈ ಮಾತ||
ಹತ್ತುವಲ್ಲು ಗುರುತ||
ಮಾಡಿ ಇದರ ಅರ್ಥ||
ತಿಳಿವಲ್ಲು ನನಗ||
ಹೇಳ ಅಂತಿನಿ ಹೆಣ್ಣು ಹಾಡಕೀಗ || ಗೀ ಗೀ ||

ಮದವಿ ಗಂಡ ದೇವರ ಸರಿ||
ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡತಿರಿ||
ದೇವರಿದ್ದು ಹೋಗತಿರಿ|| ಪತಿ ದೇವರಿಗ||
ಸುಳ್ಳ ಹೇಳತಿರಿ ಮನಿ ದೇವರಿಗ || ಗೀ ಗೀ ||

ಹಿಂಗಾಗಿ ಕೆಟ್ಟಾದ ನಮ್ಮ ನಡಿ||
ಬದಲ ಬಿದ್ದು ನುಡಿ||
ಕುಸಗೋಳ ಸೀಡಿ|| ಕೆಟ್ಟಾವ ಮುಗಲಾಗ||
ಭೀಡ್ಯಾಕ ಬಿದ್ದು ಹಡಿಲಾರದೆ ಸತ್ತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ
ಬಗಲಾಗ || ಗೀ ಗೀ ||

ಏರ:

ಕೂಡ ಪಲ್ಲಾ:

ನುಡಿಯಂತೆ ನಡಿ ಇಲ್ಲ ನಡಿಯಂತೆ ನುಡಿ ಇಲ್ಲ
ನಡಿ ನುಡಿ ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ದೇವರೇನ ಮಾಡತಾನ||
ಆ ದೇವರ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಂಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನ ಕುಂತಾನ||
ಒಬ್ಬ ದೇವರಿಗಂತ ದುಡಕೊಂದವಗ ಸಿಕ್ಕೆ ಸಿಗತಾನ||
ದೇವರ ಸಿಗಲಿ, ಸಿಗಲಾರದೆ ಇದ್ದರ ಇರಲಿ ಪರ ದೇವರ
ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ ನಮದು ಜನ್ಮ ಇರುತಾನ || ಗೀ ಗೀ || ಚೌಕ ೧

ದೇವರಂತ ಕೇಳುದಕ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಕುತಿರಿ ಇಲ್ಲಿ|
ಭಂಡ ಮಾಡಿ ಭಾಟರಂಗ ಬಾಯಿ ಬಡಿ ಬ್ಯಾಡಿರಿ||
ನಾವೇನು ಕೊಂಡ ತಂದ ಜೋಳ ಅಲ್ಲ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳದೇವರಿ||
ನಾವೆ ನಮ್ಮ ಮುಕಳಿ ತುಂಬಿ ಎತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟರ ಒತ್ತಿ ಅಳಿತಾರಿ||
ಬಿತ್ತಿ ಬಿಳಿವಂಥ ಶರಣರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೈ ಮುಗಿದಾ ಹೇಳುವೆನು ಹತ್ತಿ ಹಿಡ್ಡಿ
ಹೋಲದಾಗ ಹೋಲಾಕಳದಿರಿ || ಗೀ ಗೀ ||

ದೇವರು ಮಾಡಿದ್ದು ಹೆಸರಿಗೆ ಐತು ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ಬಸರಿಗೆ ಐತು|
ಸ್ವಲ್ಪ ಕಸರ ಸೇರಿ ಕಿಂವಾ ಆಗಿ ನೇಳಲಕತ್ತೆವರಿ||
ಅದು ಹಳಿ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾದ ಬಾ.ಬಾ. ಲ್ವಾಳಿ ಗೊಂಡದರಿ||
ಸದ್ಯ ನಾಸರಾಡಿ ಲ್ವಾಳಿ ಬಿದ್ದು ಸೋರಲಕತ್ತೆದರಿ||
ಲಾಳಿ ಬಿತ್ತು ಕಂಟಲೆ ಎತ್ತ
ಏಳೂರ ಸೀಮ್ಯಾಗ ಹೋಗಿ ಸತ್ತ
ಏಳೂರಕ್ಕಾಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಲಾಕ ಬೀರಯ್ಯಾ ಹೋಗ್ಯಾನರಿ || ಗೀ ಗೀ ||
ಹೋಲಿಲ್ಲಾ ಬಿತ್ತೋ ಹೋಳಿ ಸಾಲ
ಮನಿ ಸಾಲದಾಗ ಶುದ್ಧ ಇಲ್ಲ ತೇಲಿಸಾಲ
ಜರಾ ಸರಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಒರಸಿ ಹೊಡಿಯಿರಿ||
ಅಪ್ಪಾ ಈ ವರ್ಷ ಹಿಂಗ ಐತು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳೋಣರಿ||
ಬರಸಾಲದಾಗ ಹೊಲಾಮನಿ ಕರಸಾಲ ಕೆಡವಿರಿ||
ವರ್ಷನ ಮಳಿ ವರ್ಷಿಗಿಲ್ಲ ಬಿರಸ ಭೂಮಿ ಬೆಳೇಯಲಿಲ್ಲ
ಬರುವ ಮಳಿ ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ
ಕೇಳೋಣರಿ || ಗೀ ಗೀ ||

ಇಳುವ:

ಚ್ಯಾಲ: ಇನ್ನ ಯಾರಿಗಿ ಕೇಳನು ದೇವರಾ||
ದೇವರ ಹೇಳವರಾ|| ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ ಯಾರ || ಹೋದ್ದು
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಾಣ್ಯಾಕ|| ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತಂಗ ಆದ
ವಣ ಗುಡ್ಡದ ಅರೇಣಕ || ಗೀ ಗೀ ||

ದೇವರು ಹೇಳುವರು ಇಲ್ಲ ಯಾರ್ಯಾರ||
ನಾವೇ ಯ್ಯಾರ ಕ್ಯಾರ|| ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ನಾವು ಶುದ್ಧ ಇಲ್ಲ
ನಮ್ಮ ಮನಕ||

ಏರ:

ಕೂಡಪಲ್ಲ: ಒಬ್ಬರ ವಿಶ್ವಾಸ ಒಬ್ಬರಿಗಿ ಇಲ್ಲ ದೇವರ ವಿಶ್ವಾಸ ಭಕ್ತರಿಗಿಲ್ಲ
ಗಣಸರ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಂಗಸರಿಗಿ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾನ||
ಗುರುವೆ ದೇವರ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಂಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನ ಕುಂತಾನ
ಆ ದೇವರಿಗಂತು ದುಡಕೊಂಡವಗ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಗತಾನ||
ದೇವರ ಸಿಗಲಿ ಸಿಗಲಾರದೆ ಇದ್ದರು ಇಲ್ಲಿ ಪರ ದೇವರ ಮೇಲೆ
ಭಕ್ತಿ ನಮದು ಜನ್ಮ ಇರುತಾನ ಗೀ || ಗೀ

|| ಚೌಕ:೨||

ದೇವರಂತು ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದಂಗ ಇರತಾನ||
ಈ ನರ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿ ಬಂಧು ತಂದಿ ತಾಯಿನೆ ದೇವರ||
ತಂದಿಲಿಂದೆ ತಾಯಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಳೋ ಮೊದಲಿನ ಆಕಾರ||
ತಾಯಿ ತಂದಿಲಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದೇವು ಸರ್ವರೆಲ್ಲರ||
ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಮಾನವರಂತು ದೇವರೆಂದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ
ಹುಟ್ಟಿ ಸಾವುದು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹಣಿಬಾರ || ಗೀ ಗೀ ||

ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಸತ್ತಾರು ಜಗ ಹುಟ್ಟಿ ಸತ್ತೆ ಇಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ
ಸತ್ತು ಹೋದಾರು ಯಾರಿಗಿ ಉಪಕಾರ ||
ಈ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದವರಿಗಿ ಮರಣ ತಪ್ಪಿಸುವವರಾರ||
ಅಪ್ಪಾ ಜನನ ಮರಣ ದೇವರಿಗಿ ಇಲ್ಲ ಕೇಳರಿ ಹಿರಿಯರ||
ಗುಡ್ಡದೊಳಗ ಇರುವಂತ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಿಗಳಿಗಿ
ಕಟ್ಟಿ ನೀರ ಹಾಕತಾನ ಸೃಷ್ಟಿ ಈಶ್ವರ || ಗೀ ಗೀ ||

ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧುರಿಗೆಲ್ಲ ಇದ್ದ ದೇವರ ಇದ್ದಂತೆ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಗಳಿಗಿ
ತಾವು ಇದ್ದಿದುಯ್ಯಾವುರ||
ನಾವು ನಿರ್ದಿಗಣ್ಯಾಗ ಇದ್ದೇವು ನಮಗ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಆ ಊರ|| ನಾವು
ಖುದ್ಧ ಇರುವುದು ಒಂದು ದೇಶ ಆಲಮೇಲ ಊರ||
ಭಕ್ತವಾರ ಮಾಡಿದ ಕವಿ ಬಲ್ಲವರಿಗಿ ಬಹಳ ಸವಿ
ಅಲ್ಲದಂತ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿ ಬಹಳ ದುಸ್ತಾರ || ಗೀ ಗೀ ||

ಇಳುವ:

ಚ್ಯಾಲ: ಆಲಮೇಲ ಊರ ಜಾಹೀರ||
ಗಾಲಿಬ ಸಾಹೇಬ ಪೀರ||
ಆ ತಂದೆ ಆಧಾರ | ವಿದ್ಯಬುದ್ಧಿ||
ಶ್ರೀಗುರು ತಿದ್ದಿ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಿ || ಗೀ ಗೀ ||

ಗಿರಿಮಲ್ಲ ಕವಿಗಾರ || ಜೋಡಿಲಿ ಹಾಡುವರ||
ಅಣ್ಣಾರಾಯ ವೇದ ಓದಾಂವ ಕೂರು ಗಾದಿಗಿ||
ಎದ್ದಿಸೀಳಿ ಮೂರಕ್ಕರ ಹೇಳಿದ ವಾದಿಗಿ || ಗೀ ಗೀ ||

ಏರ:

ಕೂಡಪಲ್ಲಾ: ಕಂದರಾಮ ಸಿಂಗ ಕವಿ ಮಾಡಿಹೇಳತಾರು ಸಂದ ಸಂದಿಗೇಲ್ಲ
ದೇವರ ತುಂಬ ತುಳಕ್ಕಾನ||
ಆ ದೇವರು ಇದ್ದುದ ಇಲ್ಲದಂಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನ ಕುತಾನ||
ಒಬ್ಬ ದೇವರಿಗಿಂತ ದುಡುಕೊಂಡಂವಗ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಗತಾನ||
ದೇವರ ಸಿಗಲಿ ಸಿಗಲಾರದೆ ಇದ್ದರು ಇರಲಿ ಪರ ದೇವರ ಮೇಲೆ||
ಭಕ್ತಿ ನಮದು ಜನ್ಮ ಇರುತಾನ|| ಗೀ ಗೀ

|| ಚೌಕ-೩||

IV. ಅಂತರಂಗ

ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಲೋಚನೆ, ಚಿಂತನೆ, ಭಾವನೆ, ಗ್ರಹಿಕೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ, ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮೊಳಗಿನ ಭಾವಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಸಂಘರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಏಕಾಂತ ಹಾಗೂ ಲೋಕಾಂತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಏಕವಾಗಿರುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಆದರ್ಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಹಾಗೂ ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧ, ಬಸವ, ಗಾಂಧಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದವರು ನಿದರ್ಶನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನ ಕನ್ನಡದ ವಚನಕಾರರು ಮತ್ತು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೀರ್ತನಕಾರರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ತತ್ವಪದಕಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಗುಣ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದೆ.

ಸುತ್ತಾಟ, ತಿರುಗಾಟ, ಪ್ರವಾಸ-ಇವು ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಗುಣಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವರು ತಾವು ಕಂಡ ಪ್ರದೇಶ, ಊರು, ರಾಜ್ಯ, ದೇಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರವಾಸ ಎಂಬುದು ಬರಿ ಬಹಿರಂಗದ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಯಾಣವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆಯವರ ದುಃಖ, ನೋವು, ಸಂಕಟ, ವೇದನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ನೋವುಗಳಂತೆ ಸಂವೇದಿಸುವುದನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ಗುಣವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯರ ನೋವಿಗೆ ಮಿಡಿಯುತ್ತಲೇ ಅವರ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಚೇತನಗಳಿವೆ. ಅವರು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳು 'ಅಂತರಂಗ'ದ ಶೋಧವನ್ನು ಬಹುಮುಖಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

೧. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ: ಸತ್ವಯುತ ಜೀವಸೆಲೆ

ಮೂಲ: ಸಿಂಧಿಯಾ ಸ್ಟೀಫನ್

ಅನು: ಬಿ. ಶ್ರೀಪಾದ್ ಭಟ್

ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಡೆಸಿದ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆಯವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ಪತ್ನಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆಯವರನ್ನು ಮರೆತು ಈ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಚಿಂತಕಿ ಪಂಡಿತ ರಮಾಬಾಯಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಹಿರಿಯರಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ, ಕವಿಯಿತ್ರಿ ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆಯವರು ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕವನ ಸಂಕಲನ, ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆಯವರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರತಂದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜದ ನಾಯಕಿಯಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಬಾ ನಿಧನರಾದ ನಂತರ ಅದರ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದರ ಬಲೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಮತ್ತು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಜೀವಿಸಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಜಾತಿ ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಅವರ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಬಡತನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆಯವರು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನಷ್ಟು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶೂದ್ರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಫುಲೆಯವರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಒಂದು ಪವಾಡ. ಬಾಲಕ ಫುಲೆಯವರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತವಕಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡ ಅವರ ನೆರೆಯವರಾದ ಒಬ್ಬ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಟೀಚರ್ ಫುಲೆಯವರ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಫುಲೆಯವರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸದೆ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಫುಲೆಯವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ. ಮದುವೆಯಾದ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಪುಣೆಯ ಸ್ಕಾಟಿಶ್ ಮಿಷನ್ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮೂಲಕ ಫುಲೆಯವರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಥಾಮಸ್ ಪೈನ್ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯ ಕೃತಿ "Right's of a man"ಯನ್ನು ಓದಿದರು. ಈ ಕೃತಿಯು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿ, ಶಿವಾಜಿ, ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್, ಜಾರ್ಜ್ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್‌ರಂಥವರು ಫುಲೆಯವರಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದರು. ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಫುಲೆಯವರು ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾವಿತ್ರಿಯವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಗೃಹ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಬಿಡುವು ಪಡೆದು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಫುಲೆಯವರು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯ ಮೊದಲ ಟೀಚರ್ ಆಗಿದ್ದರು.

ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಂದೋಲನಕ್ಕಾಗಿ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ತೀವ್ರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘಟಿತರಾದಾಗ ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಅವರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿತು. ಸನಾತನವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಪಠ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ಒಮ್ಮೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಕ್ಷರಸ್ತರಾದರೆ ಅವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಗಂಡಂದಿರು

ಮಾಡುವ ಊಟವು ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಈ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಅವರು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಫುಲೆಯವರು ಇಂತಹ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಳಿಸಿಹಾಕಲು ಹಿಂದುತ್ವದೊಳಗಿನ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಈ ಸನಾತನಿಗಳ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕನಸನ್ನು ನನಸು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದ ಫುಲೆಯವರು ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಸನಾತನವಾದದ ವಿರುದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಸಮುದಾಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ತಳಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲು ‘ಸ್ತ್ರೀ-ಶೂದ್ರ-ಅತಿಶೂದ್ರ’ ಎನ್ನುವ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ‘ಸತ್ಯ ಶೋಧಕ ಸಮಾಜ’ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ‘ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಧರ್ಮ ಸಮಾಜ’ದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂಡಿಯಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಕ್ಷರಸ್ತರಾಗಿ ಅವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಫುಲೆಯವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕನಸಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಸದಾಶಿವ ಗೋವಿಂದೆಯವರಿಗೆ ‘ದೇವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ. ಇಂದು ಬಾಲಕರ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಗಳು ತುಂಬಾ ಅಗತ್ಯವಾಗಿವೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಫುಲೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಲು ಮುಂದಾದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಜೊತೆಗಾರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಫುಲೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನಂತೆ ಜೊತೆಗಿದ್ದರು.

ಸರ್ಕಾರದಿಂದ, ಭಾರತೀಯ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಗಳು ಕಲ್ಕತ್ತ, ಬಾಂಬೆ, ನಾಸಿಕ್, ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರ, ಸೂರತ್‌ನಂತಹ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿಯರಿಗಾಗಿಯೇ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರು, ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ತಳಸಮುದಾಯದ ಮಕ್ಕಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯರಾಗಿದ್ದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಲಕಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫುಲೆಯವರು ಬಾಲಕಿಯರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಅತಿಶೂದ್ರ ಸಮುದಾಯದ ಬಾಲಕಿಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆಗ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿಯರು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರು ಮಾತ್ರ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೮೪೬-೪೭ರಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಫಾತಿಮಾ ಶೇಕ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅಹ್ಮದನಗರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅಂಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಫುಲೆಯವರು ಸಾವಿತ್ರಿ ಮತ್ತು ಫಾತಿಮಾ ಶೇಕ್ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರಾಗಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು.

ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ

೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿದ್ದರು. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಇದರ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಪಕಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಹ್ಮದನಗರದಿಂದ ಸದಾಶಿವ ಗೋವಿಂದೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಶಾಲೆ ನಡೆದದ್ದು ಕೇವಲ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ. ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಡಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸಮಾಜದಿಂದ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ದಿನ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಅವಮಾನಕ್ಕೆ,

ಹೀಗಲಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೊಲಸು, ಕೆಸರು, ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪುರುಷರು ದಿನನಿತ್ಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಎದೆಗುಂದಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇದರ ಸಹವಾಸವೇ ಸಾಕೆಂದು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಚಿಂತಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಫುಲೆಯವರು ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಹಳೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಲಿನಗೊಂಡ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುವಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸತೊಡಗಿತು. ಮುಂದೆ ಜವಾನನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಂಗರಕ್ಷಕನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಇಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸೋಲಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ತಕ್ಷಣ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿರೋಧಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಫುಲೆಯವರ ತಂದೆ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ಮೇಲೆ ಇದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು ಎಂದು ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಫುಲೆಯವರು ಮಣಿಯದೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ಸಮಾಜದ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಅವರ ತಂದೆಯವರು ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು. ಆದರೆ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಈ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಜ್ಯೋತಿಬಾರೊಂದಿಗೆ ಮನೆ ತೊರೆದರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳ ಈ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿರುತ್ತದೆ. ೧೮೫೧ರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಟ್ಟಡವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೋರೋ ವಿಠಲ್ ವಾಲ್ಟೇಕರ್ ಮತ್ತು ದೀರೋ ಥೋಸರ್ ಅವರು ಈ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪುಣೆಯ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ ಮೇಜರ್ ಕ್ಯಾಂಡಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸಂಬಳವಿಲ್ಲದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಾಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ “ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಹಣಕಾಸಿನ ಈಗಿನ ಸುಧಾರಿತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆಯವರು ಸಂಬಳವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆಯೇ ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇದರ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಈ ದೇಶದ ಜನತೆ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ ನಮಗಿದೆ” ಎಂದು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೮೫೨, ನವೆಂಬರ್ ೧೬ರಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಫುಲೆಯವರು ‘ತಾವಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದಾಗಿ’ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೧೨, ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೮೫೩ರಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಪರವಾಗಿ ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಅದು ನೀಡಿದ ವರದಿಯ ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಿದೆ: “ಬಾಲಕಿಯರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತಾದ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರ ಸಮರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವ, ಕೆಲಸಗಾರರ ವೃತ್ತಿಪರತೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಸಹಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕಿಯರ ನಡುವಿನ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧ ಇತರರಿಗೂ ಮಾದರಿ.”

ಈ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ, ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿ ೧೮೫೫ರಲ್ಲಿ ‘ಧನ್ಯೋದಯ’ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಅವಮಾನವನ್ನು, ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು

ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಅಳಿಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಆಶಯಗಳು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಲೇಖಕಿ ಮತ್ತು ಚಿಂತಕಿಯಾಗಿ

೧೮೫೪ರಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು “ಕಾವ್ಯಾ ಫೂಲೆ” (ಕಾವ್ಯ ಅರಳಿದೆ) ಎನ್ನುವ ತಮ್ಮ ಕವನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಮಾಜವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಕಾವ್ಯವು ಈ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ‘ಅಭಂಗ’ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಅಭಂಗ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಮಿಕ್ಕ ಕವಿತೆಗಳೆಲ್ಲ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಜೀತವಿಮುಕ್ತಿ ಹೋರಾಟದಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಆಧುನಿಕ ಮರಾಠಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರವರ್ತಕಿ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಎರಡನೇ ಕೃತಿ ‘ಭವನ ಕಾಶಿ ಸುಬೋಧ ರತ್ನಾಕರ್’ (ಅಷ್ಟು ಮುತ್ತುಗಳ ಸಾಗರ) ೧೮೯೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಇದು ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಂದು ಬಯೋಗ್ರಾಫಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿರುಚಿದ, ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಚಿಂತನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಇತಿಹಾಸಕಾರರನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಬಾರವರು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರಾಠಿಗರಾಗಿಯೂ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತರಾಗದ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರು ಪೇಶ್ವೆಯವರನ್ನು ಶೋಷಕರೆಂದು ಮತ್ತು ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಗುಂಪು ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಈ ಬಯೋಗ್ರಾಫಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ೧೮೯೨ರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧ ಕರ್ಜೆ (ಸಾಲ)ದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಸಾಲವನ್ನು ತಂದು ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಡವರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ಫ್ಯೂಡಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಾಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ

ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರ ಫಿಲಾಸಫಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಜೀವಮಾನವಿಡೀ ಜ್ಯೋತಿಬಾರೊಂದಿಗೆ ಹೆಗಲುಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಶೂದ್ರರಾದ ಜ್ಯೋತಿಬಾರವರು ತಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ನೇಹಿತನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾಗ ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಮಾನಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ಇದು ಸಹಜವೆಂದೂ, ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮದುವೆಗೆ ಶೂದ್ರರು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಈ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ದಿಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಮಧುರವಾದ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿಯಾದ ಬಾಂಧವ್ಯವಿತ್ತು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಬಿರುಕು ಬಿಡದಷ್ಟು ಒಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರಿಗೆ ಮರುಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯವಿತ್ತು. ಇದನ್ನು

ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರು “ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದಿದ್ದರೆ ಬಂಜೆತನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸುವುದು ಅಮಾನವೀಯತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಂಡಿನ ಅಸಮರ್ಥತೆಯೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಎರಡನೇ ಗಂಡನ ಬಳಿ ಹೋದರೆ ಆಕೆಯ ಪತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು? ಆತನಿಗೆ ಅವಮಾನಿತನಾದೆ ಎಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ೧೮೬೩ರಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶಿಶು ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಧನಂಜಯ ಕೀರ್ ಅವರು ಫುಲೆಯವರ ಬಯೋಗ್ರಾಫಿಯಲ್ಲಿ ‘ಶಿಶು ಕೇಂದ್ರದ ಈ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಸಾವಿತ್ರಿಯಾ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾ ತಾವೂ ಮಗುವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು’ ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದೆ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ೧೮೭೪ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಧವೆಯೊಬ್ಬಳ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಧವೆಯಾದ ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದರೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಗೆದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ವಿಧವೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ನಂತರ ಆಕೆಯ ಮಗ ಯಶವಂತನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಈ ಯಶವಂತ ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಿ

ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಶುಕೇಂದ್ರ, ಬಾಲಕಿಯರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆ, ಅಸ್ವಶ್ಯರಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಗಳು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಗೆಡಿಸಿದ್ದರೆ ತಳಸಮುದಾಯಗಳು, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಜೀವದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ, ವಿಧವೆಯರ ವಿಮೋಚನೆ ಅವರ ಇಡೀ ಹೋರಾಟದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಈ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಇದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಲ್ಲ.

ವಿಧವೆಯರಿಗೆ, ವಿವಾಹಬಾಹಿರವಾಗಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿಯೇ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ವಿವಾಹಬಾಹಿರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೇ ಭಿನ್ನವಾದ ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯಾಯವರು ಗೆಳತಿಯಂತೆ, ತಾಯಿಯಂತೆ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೂರಾರು ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಣವುಳಿಸಿ ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ ನೆಲೆ ಕೊಟ್ಟರು.

೧೮೬೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರ ತಲೆ ಬೋಳಿಸುವ ಅಮಾನವೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯಾಯವರು ಕ್ಷೌರಿಕರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

೧೮೭೩ರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆಯವರು ‘ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜ’ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದೊಳಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರುವಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ, ಪ್ರಾರ್ಥನ ಸಮಾಜ, ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಿತಿಗಳು ಫುಲೆಯವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಸನಾತನವಾದವನ್ನು ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಸಲು ಬಯಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಫುಲೆ ಕಟುವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಂಬಿದ್ದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಂಬಿತ್ತು. ಮೂರನೆಯದು ಆರ್ಯನ್ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ನಂಬಿತ್ತು. ಆದರೆ ಫುಲೆಯವರು ನಂಬಿದ್ದು ವಿಶ್ವ ಭ್ರಾತೃತ್ವ ಮತ್ತು ಬಂಧನ ವಿಮೋಚನೆ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜದ ಧ್ಯೇಯವೇನೆಂದರೆ ‘ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಅತೀಶೂದ್ರರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಬೇಕು’ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜವು ‘ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾದಂತಹ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸಾರಿತು. ಈ ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ

ಬೆಂಬಲಿಗರು ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದರು.

ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳಾ ಘಟಕದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಧಿಪತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ೨೩, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೮೭೩ರಂದು ತರುಣ ವಿಧುರ ಮತ್ತು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ನೇಹಿತೆಯ ನಡುವೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ವಿರೋಧಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಈ ಮದುವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮದುವೆಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದರು. ಮದುಮಗ ಸಾನೆ ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿದರೂ ಫುಲೆಯವರು ಇದನ್ನು ಊಹಿಸಿಯೇ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಕೀಲ ಸ್ನೇಹಿತರ ನೆರವಿನಿಂದ ಪೊಲೀಸರನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಈ ಮದುವೆಯೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು.

ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ೨೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇನೋ. ಆದರೆ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನೇತೃತ್ವವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ನೆನಪಿಡುವಂಥದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾನೂನಿನ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದು ಮದುವೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ.

೧೮೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷಾಮದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನಾಥರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಫುಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ೫೨ ಬೋರ್ಡ್‌ಂಗ್ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

೨೮, ನವೆಂಬರ್ ೧೮೯೦ರಂದು ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಬ್ಬರು ಫುಲೆಯವರ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ದತ್ತುಪುತ್ತನಾದ ಯಶವಂತನು ನಡೆಸುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಆಗ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆಯವರು ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಮುಂದಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಪತ್ನಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು.

ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಅವರ ನಿಧನದ ನಂತರ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜದ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಾಸ್ವಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೮೯೩ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಜದ ಸಭೆಯ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

೧೮೯೬ರ ಬರಗಾಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆಯವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವತಃ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತ್ವರಿತಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಡ ಹೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೮೯೭ರ ಮಾರ್ಚ್ ೧೦ರಂದು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗ್ ಮಾರಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿ ಹಬ್ಬತೊಡಗಿತು. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿ ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಈ ಪ್ಲೇಗ್ ಪೀಡಿತ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರಿಗೇ ಈ ಕಾಯಿಲೆಯ ಸೋಂಕು ತಗುಲಿ ೧೦, ಮಾರ್ಚ್ ೧೮೯೭ರಂದು ನಿಧನರಾದರು.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಚೇತನ

ತಮ್ಮ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಒತ್ತಡ, ವಿರೋಧ, ಅವಮಾನಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು

ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು ನಾಯಕಿ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕಿ, ಲೇಖಕಿ, ಶಿಕ್ಷಕಿ, ಚಿಂತಕಿಯಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರ್ಶವಾದಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ಗಂಡನ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕದ ಆ ಕಾಲದ ಕರ್ಮತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಈ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಡೆ ಅವರ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಘರ್ಷಮಯ ಹೋರಾಟದ ಬದುಕಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆಯಿತು. ಇದು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ತಾನು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ನಡೆ ಮತ್ತು ನುಡಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಎಷ್ಟು ಕ್ರೂರವೆಂದರೆ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಸಂಘರ್ಷಮಯ ಜೀವನವನ್ನು, ಆದರ್ಶದ ಬದುಕನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು, ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟದ ನೂರಾರು ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಂಡಳು. ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆವ ಬದುಕನ್ನು ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಯವರ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಕ ಪಾಠ ಕಲಿತಳು. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ತನ್ನ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಮುಂದಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆಯವರ ಅದಮ್ಯ ಚೇತನವನ್ನು ಕುಂದಿಸಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಸನಾತನವಾದ, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಫ್ಯೂಡಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಡೆಗೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

೨. ಗಾಂಧಿವಾದಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ: ದಣಿವರಿಯದ ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ

ಡಾ. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾದ ಎಚ್.ಎಸ್. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು (ಜನನ:೧೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೯೧೮) ಅವತ್ತು ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜಯನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಆಮ್ ಆದ್ಮಿ ಪಕ್ಷದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಅವರ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಕೇಕ್ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ನನಗೂ ಕೊಡಿ' ಎಂದು ಅವರಿಂದ ಕೇಕ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು 'ಹಲ್ಲುಗಳು ಹೇಗಿವೆ?' ಎಂದೆ. 'ಎಲ್ಲಾ ಒರಿಜಿನಲ್' ಎಂದು ನಕ್ಕರು.

ಬಾಲಕ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಬಳಿಯ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜನ ಜೊತೆ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿತ್ಯ ಕಬ್ಬು ಜಗಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಅವರ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ, ಗಾಂಧೀ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋದಯ ನೋಟ, ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ನಿರ್ಭೀತಿ, ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗಿನ ನಿರಂತರ ಎಚ್ಚರ, ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಭೂದಾನ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಬಡವರಿಗೆ ಭೂಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಕಾಳಜಿ, ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಭಾಗಿಯಾದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಒಲವು... ಈ ಎಲ್ಲವೂ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದವು. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಧಿಕಾರ ರಾಜಕಾರಣದತ್ತ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ, 'ಇಂದಿಗೂ ನಾನು ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂಗಳ್ಳರು ಕಬಳಿಸಿರುವ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಎಕರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಅವರು ೨೦೧೨ನೆಯ ಇಸವಿಯವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟದವರೆಗೂ ಅವರು ನಡೆಸಿರುವ ಹತ್ತಾರು ಹೋರಾಟಗಳು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ 'ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ'ದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಬದುಕಿನ ಈ ದೀರ್ಘ ಪಯಣ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಇವತ್ತಿನ ತತ್ಪರಹಿತವಾದ, ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರವಾಗಿರುವ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ರಾಜಕಾರಣ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ, 'ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಗಳ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಸದಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ' ಎಂದರು. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಈ ನಾಡಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಆದರ್ಶಗಳ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲ; ತಕ್ಷಣದ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಎದುರಾಗುವ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ತುರ್ತಿನಿಂದ ರಾಜಕಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಮೂಡತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರು ಚುನಾವಣಾ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ, ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಕೈಬಿಡದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ಭೂಗಳ್ಳರು ಕಬಳಿಸಿದ ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನನ್ನು ಉಳಿಸಿದ ಹೋರಾಟ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸದೆ, ತಾವೇ ಕೂತು ಬರೆಯುವ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಹರೆಯದ ದಿನಗಳ ದಿಟ್ಟ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಉಳಿದಿರುವ ನೇರ, ನಿರ್ಭೀತ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ.

ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆನಂತರ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಎರಡಕ್ಕೂ ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬಿ. ಆರ್. ರಮೇಶ್ ಬರೆದ 'ಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ತರಗಲೆ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಕನಕಪುರದ ಬಳಿಯ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ನಂತರ ಬೆಂಗಳೂರು ಸೇರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಧುಮುಕಿದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ನಂದಿಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡು ಪುಳಕಿತರಾದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ, ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಐದನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಾದ 'ಮೈ ಅರ್ಲಿ ಲೈಫ್' ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದಾಗ ಯಾವ ಸಾಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಸ್ಮಯಕರವಾದುದು! ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 'ಎ ಸೋಷಿಯಲ್ ವರ್ಕರ್ ಶುಡ್ ಹಗ್ ವಾಲಂಟರಿ ಪಾವರ್ತಿ' (ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೊಬ್ಬ ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಡತನವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು) ಎಂಬ ಮಾತು ಬಾಲಕ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. 'ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಅರ್ಥ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಯಿತು' ಎಂದು ನಕ್ಕರು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ. ಆ ನಗೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಾದು ಹೋಗಿರಬಹುದೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ತರುಣ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಂದು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕಿಳಿದದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೆಳೆಯ ಭದ್ರಣ್ಣನವರು ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿ, ದಿನವಿಡೀ 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಪತ್ರಿಕೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು, ಆಗ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಘೋಷಣೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಲೇಖಕ ತಿ.ತಾ. ಶರ್ಮರ ಹರಿತವಾದ ಬರಹಗಳನ್ನು 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪ್ರಕಟಿಸತೊಡಗಿತು. ಈ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಬೆಚ್ಚಿದ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಿತು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಜಗ್ಗದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ತಿ.ತಾ.ಶರ್ಮರ ಉಳಿದ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು; ನಂತರ, 'ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಿಯಾರರ ನೇತೃತ್ವದ ಸರ್ಕಾರದ ಈ ನಿರಂಕುಶ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಾಳೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತರಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ಕಾರ 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತು.

ಆದರೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಅಳೆದೆಯ ತರುಣನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಆರ್ಕಾಟ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಶಾಂತಿಯುತ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಜನರನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಲು ಪತ್ರಿಕೆ ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಆಗ ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದೂಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದರು; ಅಲ್ಲಿಂದ 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ಆಗಲೂ ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ಕಾರ ತರಲೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಟಾಂಗ್ ಕೊಡಲು, 'ಪೌರವಾಣಿ'ಯ ಜೊತೆಗೇ, 'ಪೌರವೀರ', 'ಪೌರ ಮಾತಾರ್ತ', 'ಪೌರದೂತ', 'ಪೌರಭಾಸ್ಕರ' ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಐದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಂಡರು! ಮುಂದೆ 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಬರಬಾರದೆಂದು ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣ ಅದೇ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಪೌರವೀರ' ಆಗಿ ಹೊರಬಂತು! ಕೊನೆಗೂ ಜನತೆಯ ಹೋರಾಟದ ಫಲವಾಗಿ ೧೯೪೭ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೪ರಂದು ಕೆ.ಸಿ.ರೆಡ್ಡಿಯವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆಗ 'ಪೌರವಾಣಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಜೊತೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕಾಲದ ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜಮುಖಿ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಮುಂದೆ ಅಧಿಕಾರ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರಿದರು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಬಯಸಿದ್ದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಪತ್ರಿಕಾ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ,

ತಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪೊರೆದರು. 'ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬಂದರೆ ಹಿಟ್ಟು, ಸೊಪ್ಪು; ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಊಟ. ಹೀಗೇ ನಡೆಯಿತು ಜೀವನ' ಎಂದು ಆ ಕಾಲವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಮಗುವಿನಂತೆ ನಕ್ಕರು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ. ಆ ನಗು ಮಗುತನ-ಹಿರಿತನಗಳೆರಡೂ ಬೆರೆತು ಮಾಗಿದ ಅನನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತಿತ್ತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಣ ಬೇಡಿಕೆ ಕುರಿತಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋದ ರಾಜ್ಯದ ನಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಇದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್, ಪ್ರಧಾನಿ ನೆಹರೂ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ ನಿಯೋಗ, ಗೃಹಮಂತ್ರಿ ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲರನ್ನೂ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣದ ಬೇಡಿಕೆ ಇಟ್ಟಿತು. 'ಹಾಗಾದರೆ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ' ಎಂದರು ಪಟೇಲರು. 'ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶವೆಂದು ಒಯ್ಯಬಹುದೇ?' ಎಂದು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಕೇಳಿದರು. ಪಟೇಲರು 'ಹೂಂ' ಎಂದರು. ನಿಯೋಗ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಲು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರು ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತೆರವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದು ಕೊಂಚ ಹುಸಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದಲೇ ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಪಂಡಿತ್ ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದಾಗ, ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು: 'ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲರು ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಪ್ರಥಮ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ 'ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತೆರವು ಮಾಡಿಕೊಡಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ಸಿಂಹಾಸನ ತೆರವು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ರಾಜಗದ್ದುಗೆಯಿಂದ ಇಳಿಸಬೇಕಾಗುವುದು!'

ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅವರು ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಹೀಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸತ್ಯ ನುಡಿಯಬಲ್ಲ ದಿಟ್ಟತನ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕಲಿಸಿದ ನಿರ್ಭಯತೆಯಿಂದ ಬಂದಿತ್ತು; ಈ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠುರ ಗುಣ ಇವತ್ತಿಗೂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಬಲ್ಲ ಸಂವಿಧಾನದತ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಇವತ್ತಿಗೂ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಬಂತು. ಆಗ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಒಂದು ಶರತ್ತು ಹಾಕಿದರು: 'ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಂ.ಎಲ್.ಸಿ. ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನಗೆ ಲಾಯಲ್ ಆಗಿರಬೇಕು.' 'ಲಾಯಲ್ (ನಿಷ್ಠೆ) ಆಗಿರುವುದು ಎಂದರೇನು?' ಎಂದರು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ. ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದರು: 'ಅಂದರೆ... ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಲಿ, ಸರಿ ಮಾಡಲಿ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಬೇಕು.' ಅದಕ್ಕೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಉತ್ತರ: 'ನೀವು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಯಲ್ಲಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೇ?'

ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಾತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಇದು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಖಡಕ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ೧೯೭೫ರ ತನಕ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದಲ್ಲೂ ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿರುವ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಹರಿಹರದಲ್ಲಿ ನೀಲಗಿರಿ ಬೆಳೆಸಿ ನೆಲವನ್ನು ಬಂಜರು ಮಾಡಿದ್ದ ಬಿರ್ಲಾ ಪಾಲಿಫೈಬರ್ಸ್ ಕಂಪನಿ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗಣಿಲೂಟಿಯ ವಿರುದ್ಧ, ನೈಸ್ ಕಾರಿಡಾರ್ ರಸ್ತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರೈತ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರೈತ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದಲಿತರ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶದ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ದಲಿತರ ಪರ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಮುಬೆಂಕಿ ಹಬ್ಬಿದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಜನಪರ ರಾಜಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಹೋರಾಟದ ತುಡಿತಗಳು

ಅವರ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಇವೆ. 'ಸರ್ವೋದಯದ ಭೂದಾನ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದ ನಡೆದ ಭೂದಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದೆ; ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಭೂಹೀನರಿಗೆ ಭೂದಾನ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದರು ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ.

ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅವರು ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನನ್ನು ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಭೂಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಹೊರಡುವ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮಾತಿನ ನಡುನಡುವೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಲೈನ್ ಫೋನನ್ನು ತಾವೇ ರಿಸೀವ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಫೋನ್ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಶುಭಾಶಯ ಕೋರಲು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ಕಣ್ಣೋಟದ, ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ, ಒಂದೇ ಮಾತಿನ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನಾದರೂ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನೂರು ತಲುಪಲಿದ್ದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ನೆನಪು ಕೈಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಲೀ, ಅವರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಗಳಾಗಲೀ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದಿಸುವ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜದ ಕೆಲಸ, ಚಿಂತನೆ, ಬರವಣಿಗೆ, ಜನರ ಬಗೆಗಿನ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಕಾಳಜಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಲವಲವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. 'ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಸದಾ ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ' ಎಂದ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ, 'ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ನನಗೆ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಟೀಕಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಶತ್ರುವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಆ ನಗೆಯ ಮುಗ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ನಿರಾಳತೆ ನನ್ನೊಳಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿದಿರಬಲ್ಲದು ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಮರುಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ೨೦೨೦ರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಚಿುತರ ಆ ನಿರಾಳ ನಗೆ ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಣಿಸಿದರು ಬಂತು. ಈ ವರ್ಷ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಚಿುತರಿಗೆ ೧೦೨ ವರ್ಷ ತುಂಬಿತು. ಈಗಲೂ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೈ ಬರಹದಲ್ಲೇ ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯಾಯ ಕಂಡರೆ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಬಂದ ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಲೈನ್ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕರೆಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಪುಟ್ಟ ಡಬ್ಬಿಯಿಚಿದ ಒಚಿದಲ್ಲ ಒಚಿದು ಸಿಹಿ ಕೊಟ್ಟು ಮುಗುಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅನನ್ಯ ಸಿರಿಯಂತಿರುವ ಈ ಹಿರಿಯ ಚೇತನವನ್ನು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿ, ನೋಯಿಸಿ ಕುಬ್ಜರಾದ ಹೀನ ಮನಸ್ಸಿನವರೂ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಗಾಂಧೀ ಚಿಂತನೆಚಿು ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆದು, ಆ ಅಪೂರ್ವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ನೂರಮೂರನೆಚಿು ವಚಿಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಗಾಂಧೀಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಿರುವ, ಎಳೆಚಿುರ ಜೊತೆ ಬೆರೆತು ನಾಡು ಕಟ್ಟುವ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬುವ ಇಚ್ಛೆ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಹೆಮ್ಮೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜ್ಞಾವಚಿತರೂ ಒಪ್ಪುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

೨. ಕವಿತೆ
ಮಾಗಡಮ್ಮ ಉಘೇ ಉಘೇ

ಲಲಿತಾ ಸಿದ್ಧಬಸವಯ್ಯ

೧

ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಮಾಗಡಮ್ಮನೇ ಆಗಬೇಕು
ರಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ!
ಮತ್ತಾರ ಸಂಗಡವೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ
ಅವಳ ಗೊಣಗೊಣದ ಹೇರಂಬ ರಗಳೆಗೆ
ರೇಗಿದರೆ ಯಾರಾದರೂ
ಕೂಡಲೇ ಗದರಿಸುತ್ತಿತ್ತು

“ಸುಮ್ಮನಿರೇ... ರಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇನು ಹುಡುಗಾಟವಾ..
ಮಣ್ಣುಳಿದು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಟ್ಟಿನ ದ್ವಾರಾ
ಗಂಡಸರ ಹೊಟ್ಟೆಗೋದರೇನು ಗತಿ
ಶಿವಶಿವಾ ಮಲಮೂತ್ರ ಬಂದು
ತಿಳಕೊಳ್ಳೇ”

ನಾನು ಕಿಚಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ
“ಒಹೊಹೊಹೊ
ಹೆಂಗಸರ ಹೊಟ್ಟೆಗೋದರೆ ಗತಿಕೇಡಲ್ಲವೋ
ಆ ಬಂದೆಂಬುದು ಅವರಿಗಾದರೂ
ಬಂದೇ ಅಲ್ಲವೋ”

ಅಮ್ಮ ಕನಿಕರಪಟ್ಟು ನನ್ನ ಅಜ್ಜಾನಕ್ಕೆ
ಲೊಚಲೊಚಗುಟ್ಟುತ್ತ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ
ಮೂರು ಮಾತ್ರಾಗಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು:
“ಲೇ ಬೋಸುಡೀ
ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಕಣೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಮಣ್ಣಿರುತ್ತೆ ಕಣೇ
ಅದು ಫಲವೀವ ಬಾಗಾಯ್ತೇ”

ಅಲ್ಲವೇ ಮತ್ತೆ
ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಫಲವೃಕ್ಷವೊತ್ತ ರುಕ್ಕಾದೇವಿಯರಿಗೆ
ಹೊರಗಿನಿಂದ ಗೊಬ್ಬರಗೋಡು ಸರಬರಾಜಾದರೆ ಏನು ತೊಂದರೆ

೨

ಅಂತೂ
ಮಾಗಡಮ್ಮನನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಿ

ನಿಪ್ಪಾಣಿಯ ಹಸನು ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಮೋಡಿ
ಗವಳ ಈಡುಮಾಡಿ ಕೆಡವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು
ಅಮ್ಮ ಪಡಸಾಲೆಗೆ; ಸಕಲ ಪರಿಕರ
ಗಳ ಸಜ್ಜುಗೈಸಿ ಜಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು
ಇಬ್ಬರೂ ರಾಗಿವಾಡೆಯ ಸಂದಿಗೆ

ಎಡಗಾಲು ಮಡಿಸಿ
ಬಲತೊಡೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಊರುಗೊಟ್ಟು
ಬಲಗಾಲು ನೀಡಿ ನಿಡಿದಾಗಿ
ಗೋಡೆಗಾತುಗೊಟ್ಟು ರೆಡಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು
ಮಾಗಡಮ್ಮ ತೋಳುಗಳ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಗ್ಯಮ್ಮನ ಮೇಲೆ
ಕದನಗೊಂಡು

೩
ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಮೊದಲ
ರಸಬಿಂದುವಿಳಿದಿದ್ದೇ ಪಟಗುಟ್ಟಿದೋ ಮಾಗಡೇಶ್ವರೀ ಕೇತನ
ಸುತ್ತುಗಳ ಸುತ್ತುಗೊಂಡಂಥ ರಣಕಥನ

ಈಗ ಮೊದಲ ಸುತ್ತು
ಮೂಗುಜರಡಿಗೆ ರಾಗಿ ಸುರಿದು
ಹಗೂರಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಮೊಣಕೈಗಳ ಗುಂಡಗಾಡಿಸಿ
ಆಡಿಸಿ ಅಡಿಸಿ ಆಡಾಡಿಸಿ ತಿರುವುತ್ತಿರುವುತ್ತ
ನಿಲಿಸಿಕೊಳುವಳು ನಡೂಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಗುಡ್ಡೆ
ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ನಿಲುತಿತ್ತು
ಉಳಿದ ಕಾಳುಕಡಿ ಗಟ್ಟಿ ಪಡೆ
ಇದು ಈ ಕತ್ತರಿಸುವುದಿದು
ಮೊದಲ ಸುತ್ತು

“ಬ್ಯಾಸಿ ಬ್ಯಾಸಿಗೆಗೂ ಬಳಿದು ಗಂಜು
ಇಗಾ ಇಂಗೆ ಕೊಂಡಿಬೆಳ್ಳು ಮಾಡಿ ಬಡುದೆ
ಕಣಕ್ ಕಣಕ್ ಅಂಬಬೇಕು ಮೊರ
ಅಗಾ ಅಂಗೆ ಪಳಗಿದ್ದೆ ನೋಡಮ್ಮಣ್ಣಿ
ಅಡಗ್ಗದೆ ಮೊರ ಕೈಯ್ಯಾಗೆ
ಕೇಳದೆ ನಾವೇಳ್ವೆಂಗೆ
ಬಗ್ಗದೆ ಹಿಡಿದು ಹೆಗ್ಗಲಿಸಕ್ಕೆ
ಲೂಝು ಬಿಟ್ಟೆವೋ ಕೆಟ್ಟಿವಿ
ಜಮಾವಾಗ್ಗವೆ ಕಾಳೂ ಕಲ್ಲೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ
ಕೆಳಗಿನ ಗೂಡೆಗೆ” ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು ಮಾಗಡಮ್ಮ
ರಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯೊಲಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೊರಟಗೆರೆಯಮ್ಮ

ಮುಂದೀಗ ಎರಡನೆ ಸುತ್ತು
ಜಗ್ಗುಲಜಗ್ಗು ಜಗ್ ಜಗ್ಗು ಜಗ್ಗು ಜಗ್ಗುಲಜಗ್ಗು
ಜಗ್ಗುಲಜಗ್ಗು ಜಗ್ ಜಗ್ಗು ಜಗ್ಗು ಜಗ್ಗುಲಜಗ್ಗು ಮೊರದ
ಭುಜಪಾದಂಗಳ ಹಿಡಿದು ಲಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ

ಮಾಗಡಾದೇವಿ

ಹೆಗ್ಗಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ, ಕಿರುಪಿರು ಕಲ್ಲು ಸಮೇತ ಹೆದರಿ ಸೆರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು
ಮೊರದ ಮೂಲೆಗೆ
ಕಲ್ಲು ಕಳಕೊಂಡು ಕಳೆಗೊಂಡ ರಾಗಿ ನಿಸೂರು ಗೊಳುವುದು
ಗೂಡೆಯೊಳಗೆ; ಮುಗಿದುದಿಲ್ಲಿಗೆ ಎರಡನೆ ಸುತ್ತಿದು, ಹೆಗ್ಗಲಿಸುವ
ಸುತ್ತು

ಮೂರನೇ ಸುತ್ತಿಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳುವಳು

ಕುಲಕ್ಕುಲಕ್ಕು ಕುಲಕ್ಕುಲಕ್ಕು ಕುಲುಕುಲು ಕುಕ್ಕು
ಕುಲುಕುಲುಕ್ಕು ಕುಲುಕ್ಕುಲಕ್ಕು ಕಳ್ಳಳ್ ಕೈಕ್ಕು
ಮೊರದ ಸೊಂಟವ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಕುಣಿಸುತ್ತ
ಒನೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾಗಡಮ್ಮ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿತ್ತು
ರಾಗಿಕಾಳು ವೈಯ್ಯಾರದಿಂದ
ಕುಲುಕುಲುವ ಉಂಡುಗಾಳು ಕಿಲಕಿಲಗೊಂಡು
ನಗುತ್ತ ಗಿರಿಗಿಟ್ಟಲೆಯಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾ
ಮೊರರಂಗದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದೂ ಬಂದು
ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ಚೆಂಗನೆ
ದಸಿಗಸಿಗಳ ಪಾಪ, ದಪ್ಪ ಮೈಯೆತ್ತಿ ಕುಣಿಯಲಾರದೆ ಸೋತು
ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ; ಇದು
ಇದು ನೋಡಿ ಒನೆಯುವ ಮೂರನೆ ಸುತ್ತು

ಕೊನೆಯ ಸುತ್ತು

ಎನಿದ್ದರೂ ಎದ್ದುನಿಂತೇ ಕೈಗೊಳ್ಳತಕ್ಕಂತದ್ದು
ಮೊರದ ಕುಂಡಿಯ ಭಾಗ ಗಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು
ಎತ್ತೆತ್ತಿ ಮೂಗಿನವರೆಗೆ ಕೇರಬೇಕು ಎದುರುಗಾಳಿಗೆ
ಚ್ಚೋಚ್ಚೋಚ್ಚೋಚ್ಚೋಚ್ಚೋಚ್ಚೋ
ಚೋಚೋ ಚೋಕ್ಕುಳ ಚೋಚೋ
ಚೋಚೋ ಚೋಕ್ಕುಳ ಚೋಚೋ
ಮಾಗಡಮ್ಮ ಎದುರೆತ್ತಿ ಕೇರುತಿರಲು
ದೊರಗು ಊಗು ಪಾಗುಗಳೆಲ್ಲ ಚೆದುರಿ
ದಿಕ್ಕಾಪಾಲು

ಮಾಗಡಮ್ಮ ಉಘೆ ಉಘೇ

ಮಾಗಡಮ್ಮ ಉಘೆ ಉಘೇ

ಮಾಗಡಮ್ಮ ಉಘೆ ಉಘೇ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಕಲ ಸುತ್ತು

ಗಳೂ ಸಂಪನ್ನಗೊಂಡು ರಾಗಿಮಾಡುವ
ಮಹದ್ವಾರ್ಯವು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡು
ಆಮೇಲಿನಿದೇನಿದ್ದರೂ ತುಂಬಿದ ಚೀಲ
ದ ಬಾಯಿವೊಲಿದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಎತ್ತಿಟ್ಟು ಎಳೆಯುವ ಕೂಡಿಸುವ
ಗಂಡಸರ ಸರಬರ

೪

ಈಗ

ರಾಗಿ ಕ್ಲೀನ್ ಮಾಡುವ ಮಿಷನ್ನು
ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ ಹಿಡಿದು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಟ್ಟೆ
ಇಟ್ಟು ಕೇಜಿಗೋ ಎರಡು ಕೇಜಿಗೋ ಬೇಡಿಕೆ
ಸುಳಿಯುತ್ತಾಳೆ ಚಿತ್ತದೊಳು ಮಾಗಡಮ್ಮ
ಎರಡೂ ಮೂಗಿನ ಬೇಸರಿಯ ಹೊಳೆಸುತ್ತ
ಎಡದವಡೆಯ ತಾಂಬೂಲ ಬಲದವಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸುತ್ತ ನಕ್ಕೆನ್ನ ಸ್ವಾತಿ
ತಿವಿಯುತ್ತ

ಯಾವ ರಾಗವಿದೆ ತಾಳವಿದೆ ಈ ಮಿಷನ್ನಿಗೆ
ಗೊರೋ ಗೊರೋ ಗೊರರಗೊರೋ
ಒಂದೇ ಕೂಗುಮಾರಮ್ಮ ಗಂಟಲಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆವರೆಗೆ
ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮಣ್ಣಿರುವುದಿಲ್ಲ
ಎಂಬ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯೇನುಂಟು
ಮಿಷನ್ನು ಮಾಡಿದ ರಾಗಿಯೊಳಗೆ?

ಮಲಮೂತ್ರ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ
ಬಂದಾಗಬಹುದು ಗಂಡಸಿಗೂ
ಹೆಂಗಸಿಗೂ !

(ಈ ಕವನವನ್ನು ೨೦೦೦ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ 'ಮೊದಲ ಸಿರಿ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ)

೪. ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ

ವೆಂಕಟೇಶ ಮಾಚಕನೂರ

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್ ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಂಗಾಲಿ ಕವಿ. 'ಗುರುದೇವ' ಎಂದು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇಶದ ಜನರಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರವೀಂದ್ರರು, ಯುರೋಪ್ ಹೊರಗಡೆ ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ೧೯೧೩ರಲ್ಲಿ ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕವಿ. ಅವರದು ಬಹುಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಕವಿಯಾಗಿ, ಕತೆಗಾರರಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ, ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿ, ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ರವೀಂದ್ರರು ಕೇವಲ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳು, ಭವ್ಯ ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಘನತೆ, ಗೌರವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವರು. ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕ ವಿಜೇತ ಅವರ ಕೃತಿ ಗೀತಾಂಜಲಿ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಜಗತ್ತು ಭಾರತದ ಕಡೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಅದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆಂಗ್ಲರ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಅಡಿ ದೇಶ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಜಾಗತಿಕ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಭಾರತವು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ತಾಗೋರಿಗೆ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕ ದೊರೆತದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಘಟನೆಯಾಗಿ ಭಾರತದ ಗೌರವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ನಂತರ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಾಗೋರ್‌ರವರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಅವರು ಯುರೋಪ್, ಅಮೆರಿಕಾ, ಏಶಿಯಾದ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಹೋಗಿ ಬಂದು, ಆ ದೇಶಗಳ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾನವೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಆಳವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದವು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೈಜ ಭಾರತೀಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಜಗತ್ತಿನ ನೈಜ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಬರಿ ಕವಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ಅವರು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂತನಾಗಿ, ಋಷಿಯಾಗಿ, ಪ್ರವಾದಿಯಾಗಿ ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುವುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಓರ್ವ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಬಹುಮುಖವಾದುದು. ಅವರು ಕವಿತೆ, ನಾಟಕ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪಠ್ಯರಚನೆ, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಇತಿಹಾಸ, ವಿಜ್ಞಾನ, ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಕುರಿತು ಬರಹಗಳು, ಧರ್ಮ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆಗಳು, ಅವರು ಮುಟ್ಟದ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಗೀತಕಾರರಾಗಿ, ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ, ಓರ್ವ ಮೇರುಮಟ್ಟದ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ಬಂಗಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ತಿರುವು ನೀಡಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ರವೀಂದ್ರರು ಇತರ ದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದರು. ರವೀಂದ್ರರ ಕುರಿತು ವರಕವಿ ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ನುಡಿ ನಮನ:

“ನುಡಿದು ಬೇಸತ್ತಾಗ | ದುಡಿದುಡಿದು ಸತ್ತಾಗ
ಜನಕ ಹಿಗ್ಗಿನ ಹಾಡು ನೀಡಾಂವಾ
ನಿನ್ನಾಂಗ ಆಡಾಕ | ನಿನ್ನಾಂಗ ಹಾಡಾಕ
ಪಡೆದು ಬಂದವ ಬೇಕೊ ಗುರುದೇವಾ !

ಮೂಡಲಕ ಮೂಡೀದಿ | ಪಡುವಲಕ ಓಡೀದಿ
ದಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕೂಡಿದಿ ಗುರುದೇವಾ |
ಹಾಡಿ ಹಣ್ಣಾದಿ ನೀ | ಜಗದ ಕಣ್ಣಾದಿ ನೀ
ದುಡಿದು ಸಣ್ಣಾದಿ ನೀ ಗುರುದೇವಾ!”

ರವೀಂದ್ರರು ದೊಡ್ಡ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವತಃ ಅವರ ಕಲಿಕೆ ಕೂಡ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗದಂತಿತ್ತು. ಅಪಾರ ಓದು ಮತ್ತು ತಿರುಗಾಟ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವು. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ಅವರ ಕನಸಿನ ಕೂಸು. ಅದೊಂದು ಗೋಡೆರಹಿತ ತೆರೆದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕದಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ಅವರು ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅದು ಮುಂದೆ ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ ಪರ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿತು. ಸತ್ಯಜೀತ್ ರೇ, ಅಮಾರ್ತ್ಯ ಸೇನ್ ಮುಂತಾದ ದಿಗ್ಗಜರು ಅಲ್ಲಿ ಓದಿದವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಹಲವಾರು ಚಿಂತನೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಟ್ಯಾಗೋರರು ದೇಶ, ವಿದೇಶಗಳ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಅನೇಕ. ಶಿಕ್ಷಣ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಾರತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ದೃಢ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ("For the proper irrigation of learning, a foreign language can not be the right medium") ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಕಲೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಭಾಗವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರ ನಿಲುವು ಆಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವಿತ್ತು. ಅವರ ಮಧ್ಯ ಪರಸ್ಪರ ಆದರ ಅಭಿಮಾನ ಇತ್ತು. 'ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತದ ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ದಾರಿದೀಪವಾದರು. ಅಂತೆಯೇ - ಅವರು ಮಹಾತ್ಮ ಆದರು' ಎಂದು ತಾಗೋರ್ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕುರಿತು ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೮೮೩ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ೨೨ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾಗೋರ್ ಕೆಲದಿನಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರೆಂಬುದು ವಿಶೇಷ. ಆಗ ಅವರ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರ ಸತ್ಯೇಂದ್ರನಾಥ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಪ್ರತಿರೋಧ' ಎಂಬ ಗೀತನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರವಾರದ ಕರಾವಳಿ ತೀರ ತಾಗೋರ್ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ತಾಗೋರರು ೧೯೧೯ ಮತ್ತು ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರಿಗೂ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ತೆರಳುವಾಗ ಧಾರವಾಡ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಾಗೋರರು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದರು. ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕೆಲ ಸಂಗಾತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಗೋರ್‌ರನ್ನು ಆಗ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಕುರಿತು ಒಂದು ನೆನಪಿನ ಸ್ಮಾರಕ ಧಾರವಾಡ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.

ದೇಶಕ್ಕೆ 'ಜನ ಗಣ ಮನ...' ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ರವೀಂದ್ರರ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿವು. ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ 'ಆಮೋರ್ ಶೋನಾರ್ ಬಾಂಗ್ಲಾ' ಕೂಡ ರವೀಂದ್ರರ ರಚನೆ. ಕೋಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ನೋಡಲು ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಕವಿವರ್ಯರ ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯ ನೀಡಿದೆ. ರವೀಂದ್ರರ ಕುರಿತು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೋಲ್ಕತ್ತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ರಂಗವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ ನಾಡು ಬಂಗಾಲ. ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಕೋಲ್ಕತ್ತ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪುತ್ರ ರತ್ನರನ್ನು ದೇಶಕ್ಕೆ ನೀಡಿತು! ಅಂತೆಯೇ ದೇಶದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಬಂಗಾಲದಿಂದಲೇ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನರಾಯರು ೧೮೨೮ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮೋ ಸಮಾಜ, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರರ ಅಜ್ಜ, ದ್ವಾರಕಾನಾಥ ತಾಗೋರ್‌ರ ತಂದೆ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್, ನಂತರ ಕೇಶವಚಂದ್ರ ಸೇನರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಜೋರಾಸಾಂಕೊ ತಾಕೂರಬಾರಿ ಎಂಬುದು ತಾಗೋರ್ ಮನೆತನದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಮನೆ. ನಮ್ಮ ವಾಡೆಗಳು ಇದ್ದಂತೆ. ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಸುಂದರ ಮನೆ. ತಾಗೋರ್‌ರ ಮನೆತನ ಬಹಳ ಸಿರಿವಂತ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ರವೀಂದ್ರರ ಅಜ್ಜ ಬಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಒಡಿಶಾದಲ್ಲೂ ಆಸ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಉತ್ತರ ಕೋಲ್ಕತ್ತಾದ ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅದರ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ತಾಗೋರ್‌ರ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಮನೆ ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಮನೆ, ಪ್ರಾಂಗಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರರು, ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರರ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗುವಾಗಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದು, ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು, ನಂತರ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದು ಇದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. 'ಮಹರ್ಷಿ ಭವನ' ಎಂದು ಈಗ ಕರೆಯಲಾಗುವ ಈ ವಿಶಾಲ ಅರಮನೆಯಂತಹ ನಿವಾಸದ ಕೆಲಭಾಗವನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರಂತೆ. ೧೯೬೧ರಿಂದ ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಇದರ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಇದೆ.

೧೮೯೭ರಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರ ತಂದೆ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥರು ಜೋರಾಸಾಂಕೊದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದ ನಿವೇಶನವನ್ನು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು ಮತ್ತು ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ೨೨,೫೯೮ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ಮನೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಅರಮನೆಗೆ 'ಲಾಲಬರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ 'ವಿಚಿತ್ರ ಭವನ' ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮೂಲ ಮಹರ್ಷಿಭವನ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದು ೧೭೮೪ರಲ್ಲಿ. ರವೀಂದ್ರರ ತಂದೆ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇದು 'ಮಹರ್ಷಿ ಭವನ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ, 'ತಾಗೋರ್ ಬಾರಿ' ಎಂದೆ ಇದು ಜನಪ್ರಿಯ. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಗೋರ ಮನೆತನದ ಪಾತ್ರ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ್ದು.

೧೯೬೧ರಲ್ಲಿ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು ಅವರಿಂದ ರವೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಉದ್ಘಾಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರದ ಮೂಲಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಳಗೆ ಹೋದರೆ ವಿಶಾಲ ಅಂಗಳ. ಎದುರಿಗೆ ಒಂದಸ್ತಿನ ಕೆಂಪು ಕಟ್ಟಡ, ಎತ್ತರದ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಹೂದೋಟ, ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿನ ಹಸಿರು ಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟಡದ ಎದುರಿಗೆ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ್‌ರ ಸ್ಥಾಪಿತ ಪ್ರತಿಮೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಪ್ರವೇಶ ಟಿಕೆಟ್ ಪಡೆದು, ಫೋಟೋ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಟಿಕೆಟ್ ಪಡೆದು ಭವನದ ಹೊರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಒಳಗಡೆ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಲು ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲ.

ಮೊದಲ ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಗ್ಯಾಲರಿಗಳು ಹಾಗೂ ರವೀಂದ್ರರ ವಾಸದ ಭಾಗ ಅವರು ಬಳಸಿದ ವಸ್ತು, ಪರಿಕರಗಳು ಅವರ ಭವ್ಯ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ತಾಗೋರ್‌ರ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಗೀತೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ವೀಕ್ಷಣೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಬಂಗಾಲದ ಚರಿತ್ರೆ ಬಿಂಬಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳು, ಆ ಕಾಲದ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆ ಕುರಿತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಗ್ಯಾಲರಿಗಳು ಒಂದು ಕಡೆಗಿದ್ದರೆ, ತಾಗೋರ್‌ರವರ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ಗಣ್ಯರೊಂದಿಗಿನ ಭೇಟಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕುರಿತು ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಇವೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರು, ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಮುಂತಾದ ದಿಗ್ಗಜರೊಂದಿಗಿನ ಫೋಟೋ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್‌ರವರ ಪೇಂಟಿಂಗ್‌ಗಳ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರದರ್ಶನ ಇದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬಂಗಾಲ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್‌ನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು, ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್‌ನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ತಾಗೋರ್‌ರವರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ಕಲಾಕಾರರೊಂದಿಗೆ ಸತತ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಹೋಗಿ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಪಾನ್, ಚೀನ, ಅಮೆರಿಕ, ಹಂಗೇರಿ ದೇಶಗಳ ಕಲಾಕಾರರ ಗ್ಯಾಲರಿಗಳಿವೆ. ತಾಗೋರ್‌ರವರು ಆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಿದ, ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಗೌರವ, ಸನ್ಮಾನಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಫೋಟೋ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬಂಗಾಲ ತಾಗೋರ್‌ರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿತು, ಆರಾಧಿಸಿತು. ಅವರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿತು. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಗಾಯನ ನಡೆಯಿತು.

ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದನ್ನು ಈವರೆಗೂ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಬಂಗಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಪ್ರಭಾವ ಇದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳು ಬಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ.

ತಾಗೋರ್‌ರು ರಚಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಮಾರು ೧೬೦೦೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ರಚಿಸಿ ರಾಗ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಸುಮಾರು ೨೦೦೦ದಷ್ಟಿವೆ. ತಾಗೋರ್‌ರ ಗಾಯನ, ಸಂಗೀತ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ, ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಅವರು ನವಿರಾದ ರೂಪ ನೀಡಿದರು. ಬಂಗಾಲಿ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಬಹಳ ಮನಮಿಡುವ ಭಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಕೊಠಡಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಅವರು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕೊನೆ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದು, ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣಗಳ ನೋಟ ಹಾಗೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಂಭತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ಟ್ ೭, ೧೯೪೧ರಂದು ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದಾಗ ಅವರ ಶವಯಾತ್ರೆಗೆ ಇಡಿ ಕೋಲ್ಕತ್ತ ನಗರ ಸ್ವಬ್ಧಗೊಂಡು ನೆರೆದದ್ದು, ಕಂಬನಿ ಮಿಡಿದದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಇವೆ.

ಹಲವಾರು ಕೊಠಡಿಗಳು, ಒಳಕೊಠಡಿಗಳು, ಊಟದ ಮನೆ, ಅಧ್ಯಯನ ಕೊಠಡಿಗಳು, ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿವಾಸದ ವಿನ್ಯಾಸ ಬಹಳ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿದೆ. ಮನೆಯ ಒಳಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಗೀತ, ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸುಂದರ ಬಯಲು ರಂಗಮಂದಿರವೇ ಇದೆ. ತಾಗೋರ್‌ರ ನೆನಪನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಮಹರ್ಷಿ ಭವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವರ ನೆನಪನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಒಂದಿಷ್ಟು ಕ್ಯಾಮರಾದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದೆವು. ಇಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಸಂಜೆ ಧ್ವನಿ ಬೆಳಕಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು.